יודען, געדענקט, אז דער קאמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט!

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 20 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 197 | Łódź, Piątek, 23 sierpnia 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כ״ד מנחם אב תרצ״ה | № 197

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

זיך אנגעהויבען די גענעראל-דיסקוסיע

אויפ׳ן ציוניסטישען קאנגרעס אין לוצערן

וויצמאן פרעזידענט פון קאנגרעס. — „מזרחי" בעטייליגט זיך נישט אין פרעזידיום. — רעפעראט פון ד״ר רופין וועגען דער לאנדווירטשאפט אין ארץ-ישראל. — קאלאניע אויפ׳ן נאמען פון העברייעטע שאלד

די אבסטינענץ פון „מזרחי" דויערט ווייטער

לוצערן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

נעכטען, נאך דער פלענאר-זיצונג זענען פאר־געלייענט געווארען א רייה בעגריסונגען פון אלע עקען וועלט. נאך די בעגריסונגען האט פראפ. בראדעצקי געהאלטען א גרויסען פאליטישען רע־פעראט.

הרב בראדט גיט דאן אפ אנ׳ערקלערונג, אז „מזרחי" וועט זיך נישט בעטייליגען אין פרע־זידיום.

ד״ר מאסינזאן און ראזענבוים געבען אפ ערקלערונגען, אז זייערע גרופען וועלען שטימען געגען וויצמאנ׳ען.

אין דער אפשטימונג בעקומט ד״ר וויצמאן א מעהרהייט שטימען. אונטער א שטורם פון אפ־לאדיסמענטען נעמט ד״ר חיים וויצמאן איבער דעם פארזיץ, האלט א קורצע רעדע און דאנקט פאר דעם געשענקטען צוטרוי. דאן דערמאנט ער דעם פערשטארבענעם לעא מאצקין. די דעלעגא־טען שטעהען אלע אויף פון די ערטער.

וויצמאן ערקלערט דאן, אז ער וועט האלטען טריי די דעמאקראטישע טראדיציעס פון קאנגרעס. ער דריקט אויס זיין בעדויערן, וואס „מזרחי" בעטייליגט זיך נישט אין פרעזידיום. ער האפט אבער, אז ס׳וועט קומען צו א פערשטענדיגונג.

ד״ר גאלדמאן גיט אפ אנ׳ערקלערונג, אז די 6 וויצע-פרעזעסען פון קאנגרעס זענען געוועהלט געווארען אויפ׳ן יסוד פון א פערשטענדיגונג פון די גרופען.

הרב בראדט גיט דאן אפ א צווייטע ערקלע־רונג אין נאמען פון „מזרחי", אז זיין פראקציע איז צופ״דען פון וויצמאנ׳ס ערקלערונג. דערפון איז צו זעהן, אז „מזרחי" וועט יא שיקען איהר פערטרעטער אין פרעזידיום.

נאך א רעפעראט פון קאפלאנען, ווערט די פלענאר-זיצונג געשלאסען.

* * *

לוצערן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

9 אווענד איז פארגעקומען א ספעציעלע טרויער-זיצונג געווידמעט דעם אנדענק פון די פער־שטארבענע פיהרער און ציוניסטישע עסקנים. די זיצונג ווערט האלב 11 געשלאסען.

* * *

לוצערן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

נאכ׳ן איבערנעמען דעם פרעזעס-אמט האט ד״ר וויצמאן געהאלטען זיין פראגראם-רעדע אין וועלכער ער האט אויסגעדריקט די האפנונג, אז סוף כל סוף וועט געלינגען צו דערפיהרען צו אנ׳אויסגלייך צווישען דער גרופע א און ב, און מיט „מזרחי".

* * *

לוצערן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

היינט 10,30 פריה איז פארגעקומען א זיצונג אונטער׳ן פארזיץ פון ד״ר גאלדמאן. ס׳זענען פאר־געלייענט געווארען ווייטערע בעגריסונגען.

דאס ווארט בעקומט דאן ד״ר רופין, וועלכער האלט א גרויסען רעפעראט א. ד. ט. „25 יאהר לאנדווירטשאפט אין ארץ ישראל". נאכ׳ן רעפע־ראט איז דערקלערט געווארען א הפסקה.

נאך דער הפסקה בעקומט א ווארט אנריעטא שאלד וועגען דער יוגענד-עליה פון דייטשלאנד. זי ווערט אויפגענומען מיט אפלאדיסמענטען. עס ווערט בעשלאסען צו גרינדען אין ארץ ישראל א קאלאניע אויף איהר נאמען. נאך דעם רעפעראט איז ערקלערט געווארען א מיטאג-פויזע.

לוצערן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

די אווענד-זיצונג האט געעפענט וויצמאן. ער האט פארגעלייענט ווייטערע בעגריסונגען, וואס זע־נען אנגעקומען פון דער גאנצער וועלט, דערונטער פון לארד מעלטשעט און פון סנוידענ׳ען.

אויף דער אווענד-זיצונג האט זיך אויך אנגעהויבען די גענעראל-דעבאטע.

דער ערשטער האט גערעדט שפרינצאק, ער האט שטארק קריטיקירט דעם „מזרחי" און איהם פאר־געווארפען, אז ער פערנעמט זיך נישט מיט קיין פאר־זיטיווע ארבייט. ער האט געפאדערט, אז עס זאל פארקומען א מאביליזאציע פון פאלק. עס דארף אדורכגעפיהרט ווערען א אקציע פון „קיבוץ העם".

ד״ר גאלדמאן רעדט וועגען דער ארבייט אין ארץ ישראל. דאס יודישע פאלק, זאגט דער רעדנער —האט בעוויזען וואונדער אין לאנד. ס׳מוזען אנ־גענומען ווערען אלע מיטלען בכדי צו שאפען א ברייטע קאאליציע פון אלע גרופירונגען.

ד״ר שווארצבארד רעדט וועגען דער שטעלונג פון וועלט - פערבאנד צו אלעפראבלעמען.

לוצערן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

די גענעראל - דעבאטע אויפ׳ן קאנגרעס קומט ווייטער פאר. דער „מזרחי" פיהרט ווייטער די פא־ליטיק פון אבסטינענץ. זי בעטייליגט זיך נישט אין פרעזידיום און אפילו נישט אין דער גענעראל-דיס־קוסיע.

ווידער ריזיגע שרפות אין דייטשלאנד

בערלין, 22 (ספ. טעל.)

נעכטען אין אווענד איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין דער פאבריק פון פאפע און קארטאן אין נירענבערג, וואס האט זיך מיט א געוואלדיגער שנעל־קייט איבערגעטראגען אויף אלע בנינים פון דער פאבריק. 5 פייערלעשער זענען פערוואונדעט גע־ווארען. דער היזק בעטרעפט 300 טויזענד מארק.

אין דער פערגאנגענער נאכט איז אויך אויסגע־בראכען א גרויסע שרפה אין דעם בערלינער שטאט־טייל נידערשעהנהאוזען אין דער פאבריק פון אייזען מאטעריאלען. עס איז פערברענט געווארען א מאשי־נען-האלע פון 100 מעטער לאנג. די היזקות זענען זעהר גרויס. די סיבות פון דער שרפה זענען נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

בערלין, 22 (ספ. טעל.)

ביים אפריימען די האלע נומער 4 נאך דער שרפה אין דער ראדיא-אויסשטעלונג, האט מען ארויסגענומען דעם פערברענטען קערפער פון דריטען קרבן. מען האט אין איהם דערקענט דעם ליי־טער פון דער רעקלאמע - אפטיילונג פון טעלפונקען עריק קעסלער.

שוידערליכע פאלגען פון דער יודען-העצע אין מזרח-פרייסען

יודען אנטלויפען מאסענווייז פון די קלענערע שטעט

דאנציג (יט״א) קיין דאנציג קומען לעצ־טענס אלץ מעהר יודישע פליטים פון מזרח-פריי־סען, וועלכע לאזען איבער זייער האב און גוטס אין זייערע פריהערדיגע וואוינערטער, ראטעווענ־דיג בלויז דאס נאקעטע לעבען. אין די קלענערע שטעטלעך פון מזרח-פרייסען נעמען אן די יודען־רדיפות ממש קאטאסטראפאלע פאלגען.

אין עלבינג צ. ב. איז שוין נישטא כמעט קיין איין געשעפט, וואו יודען זאלען קאנען ווען עס איז קויפען, קיין איין פריזירער האט נישט די מעגליכקייט צו בעדינען יודישע קליענטען. אין די קלענערע שטעטלעך מוזען די יודען, כדי נישט צו שטארבען פון הונגער — פונקט ווי אין די צייטען פון דער וועלט-מלחמה — פאהרען ביי־נאכט אין דארף, כדי זיך צו שאפען לעבענס־מיטלען, וועלכע מען וויל זיי נישט פערקויפען ביי זיי אין שטאט. די יודישע משפחות געפינען זיך אין די קלענערע שטעטלעך ממש אין א קא־טאסטראפאלער לאגע. צוליב די דעוויזען-בעגרענ־צונגען קענען זיי נישט ארויספאהרען אפילו אין דעם נאהענטען דאנציג.

בילליגסטער קיין וויען אויספלוג צום קאנגרעס

פון דער נייער ציוניסטישער ארגאניזאציע (נ. צ. א.)

אפפאהר מיט דער לאדזער פאבריקס-באהן

דעם 5-טען סעפטעמבער 18^{03}

דאס אנקומען קיין וויען דעם 6 סעפטעמבער 6^{30} פריה

אפפאהר פון וויען דעם 12-טען סעפטעמבער

פרייז —.130 זל.

פון לאדז קיין וויען און צוריק קיין לאדז מיט פאס און וויזע

עס זענען נויטיג פאלגענדע דאקומענטען:

1) א פאס, 2) 2 פאטאגראפיעס, 3) מיליטער-ביכעל.

איינשרייבונגען ווערען שוין אנגענומען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" פיעטריקאווער 21. טעלעפאן 224-71, יעדען טאג פון 11 ביז 8 אווענד. צוליב דער געוואלדיג גרויסער פרעקווענץ איז געווינשען וואס פריהער זיך איינצושרייבען.

די איינוואוינער פון פאביאניץ, זגערזש, אלעקסאנדער, טאמאשאוו און פיעטריקאוו, מוזען האבען פון דער סטאראסטווע א דערלויבניש אויף אפצופאהרען קיין אויסלאנד.

פראטעסט-אקציע אין אמעריקא

געגען אפהאלטען די אלימפיאדע אין בערלין

וואשינגטאן, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

די אמעריקאנער עפענטליכקייט פאדערט אנצו־הויבען א פראטעסט - אקציע געגען דער אלימפיאדע אין בערלין.

צוזאמענשטויס צווישען יודישע ארבייטער און אראבער

1 אראבער געשטארבען פון די וואונדען

ירושלים, 22 (יט״א טעלעגראפיש)

נישט ווייט פון כפר סבא זענען יודישע ארביי־טער בעפאלען געווארען פון א מחנה אראבער. די יודען האבען געשטעלט א העפטיגען ווידערשטאנד. 1 ארבייטער איז געשטארבען פון די וואונדען.

פעראייניגטע שטאטען וועלען זיין נייטראל

וואשינגטאן, 22 (ספ. טעל.)

פרעזידענט רוזוועלט וועט היינט אפהאלטען א קאנפערענץ מיט׳ן מלוכה - סעקרעטאר האל, ווי אויך מיט׳ן פארזיצענדען פון דער קאמיסיע פאר אויסערליכע ענינים מאיכענאלדס. עס וועט בע־טראכט ווערען דאס געזעץ וועגען דער נייטראליטעט פון די פעראייניגטע שטאטען, וואס איז אריינגעטרא־גען געווארען אין קאנגרעס.

די לייטונג
פון די ביז איצט בעריהמטע ארטאדאקסישע מוסדות החנוך
„דרכי נעם“
אין לאדז (קילינסקיעגא 50, טעל. 215-26
(אל. 1-טער מאי 20, „ 200-43
מאכט בעקאנט די ג׳ עלטערן, אז אונזערע מוסדות החנוך זענען צום נייעם שול-יאהר 1935/36 געווארען רעארגאניזירט, פערגרעסערט און קאנצעסיאנירט דורכ׳ן ווארשעווער שול-קוראטאריום סוב נומער 16878—9/35 אונטערן נאמען
„ארחות נעם“
אלס שולען פון 3-טער קאטעגאריע, ד. ה. אז אונזערע מוסדות זענען די איינציגע רעליגיעזע שולען אין אונזער שטאט מיט די דאזיגע רעכט.
מיר טיילען אויך מיט, אז ס׳קומען שוין פאר אין אונזערע מוסדות החנוך די איינשרייבונגען פון תלמידים צום נייען שול-יאר 1935/36
אויך אלע אלטע תלמידים מוזען בענייען די איינשרייבונגען אויפן קומענדען שול-יאהר.
די מתיבתא לתלמוד ולהוראה ווערט צום נייעם שול-יאהר פערגרעסערט אונטער דער לייטונג פון רבנים גדולי התורה.
די העכערע קלאסען ביי אונזערע מוסדות החנוך ווערען רעארגאניזירט און עס וועלען אחוץ א ברייטען האנדעלס-קורס, געלערנט ווערען 2 פרעמדע שפראכען.
די גן-ילדים׳ם ביי די ערציהונגס-אנשטאלטען ווערען צום נייעם שול-יאהר פערגרעסערט און פערשענערט און וועלען שטיין אונטער דער לייטונג פון אנ׳ערשטקלאסיגען ספעציאליסט אויף דעם געביט.
די קאנצעלאריעס זענען טעטיג פון 9—1 און פון 4 ביז 7.
די לייטונג.
בעמערקונג: אויפן פערלאנג פון פיל עלטערן ווערט צום נייעם שול-יאהר אויך אין אונזער מוסד החנוך אל. 1 מאי 20, געעפענט א מחלקה ז׳ און אויך א 7-טע קלאס

הנהלות
הגמנסיות ובתי-הספר העממיים
של החברה ליסוד בתי-ספר עברים בלודז
מודיעות כי הלשכות של
הגמנסיה הראשונה לנערים,
רחוב מגיסטרצקה 21, טלפון 134-11
הגמנסיה השניה לנערים,
רחוב מגיסטרצקה 22, טלפון 134-12
הגמנסיה לנערות,
רחוב פירמוביץ 6, טלפון 127-95
מקבלות בשעות הבקורת, משעה 10 עד 14, הרשמות אל הגמנסיות ואל כל המחלקות של בתי הספר העממיים.
הרשמות של ילדים וילדות בגיל ארבע שנים ומעלה אל
גן הילדים של החברה הנ"ל
מתקבלות בלשכת גן הילדים שנקביטש 26, טלפון 245-36

„בית-יעקב“-שול
שרודמיעסקא 32, טעל. 170-28
איינשרייבונגען אין דער 7-קל. עלעמענטאר-שול, 3-קל. האנדעל-שול און פרעבעל-שול
קומען פאר יעדען טאג פון 10 ביז 13 און פון 16 ביז 19
(פרייטאג נאר פון 10 ביז 13).
די לימודים הויבען זיך אן דעם 3-טען וואשעשניען.
די לייטונג.

דריי יעהריגע
אגראנאמישע קורסען
פאר יונגלעך און מיידלעך
ביי דער געז. אינטערנאט פאר יודישע קינדער און פארמע אין העלענוווק
אונטער דער אויפזיכט פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.
ביורא: לאדז, קילינסקי-גאס 105. טעלעפאן 50-112.
ס׳ווערען אנגענומען נייע שילער און שילערינס אויפ׳ן ערשטען קורס אין עלטער פון 13 ביז 17 יאהר. די קאנדידאטען (קעס) דארפען אמוועניגסטען האבען געענדיגט 6 קלאס פאלקס-שול.
פראספעקטען ווערען ארויסגעשיקט ביים צושיקען א פאסט-מארקע.
די למודים הויבען זיך אן דעם 1-טען סעפטעמבער.

בית הכנסת דווילקא
שבת, פ׳ ראה 5 בייטאג וועט אין ווילסער שוהל, זאכאדניא-גאס 56 האלטען א דרשה
הרב אדמו״ר
ר׳ אברהם כלבו
אבד״ק לאוויטש א. ד. ט.
„אקטועלע טאג-פראבלעמען“.

דעם זעהר געעהרטען פריינד
ה׳ שלום זיידלער און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבען זוהן ה׳
איזאק מיט פרל. פאלא שעראדזקא
ווינש איך א הארציגען מזל-טוב און דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען.
בנימין זילבערבערג.

אונזער ג׳ פערוואלטונגס-מיטגליד און קאסירער ה׳
יעקב שלמה גראסמאן
צו זיין אפפאהרען קיין פאלעסטינא
ווינשען מיר איהם פיל גליק אין זיין נייער היים
די פערוואלטונג
פון בלעכער- און דעקער-צעך
אין לאדז, זאוואדזקא 4.

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען!!!
אריגינעלע ריטווייבען
ווי אויך אונגאר-ווייבען
פון דער בעסטער קוואליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דעם בעקאנטען ווייך-געשעפט פון
ע. שיקער אינה.: ישראל שיקער
לאדז, פולנאצנא 1
טעל. 107-54

צו דער ערעפנונג פון נייעם
הוט-געשעפט א. פ.
„LORD“
פיעטריקאווער 88
שיק איך מיינע הארציגסטע וואונשען. — אנשטאט בלומען שפענד איך 10 זל. פאר׳ן יתומים-הויז, זגערזשער 40.
Fabryka Czapek
„PICCADILLY“
Warszawa.

קלוגמאנ׳ס פענסיאנאט
אין פארעמביע ביי טושין
1-טע סטאציע, זשעראמסקיעגא 21
עמפפעהלט הערליכע זוניגע צימערען מיט אלע בעקוועמליכקייטען — אין סאסנאווע וואלד. ערשטקלאסיגע שטרענג כשר׳ע קוך!!!
אויפן פערלאנג — דיעטישע
פאר פאמיליעס — ערמעסיגטע פרייזען

די לייטונג
פון דער 7-קל. רעליגיעזע לערן און ערציהונגס-אנשטאלט
פון א. פאסטערנאק
שרודמיעסקא 19, עק וואלטשאנסקא
מאכט בעקאנט, אז אויפן פערלאנג פון א גרויסע גרופע עלטערן איז געווארען אנגאזשירט אלס מנהל ר׳ שמואל אשר ראטשטיין, דער בעוואוסטער לאנגיעהריגער מנהל.
איינשרייבונגען אלטע און נייע שילער אין אלע 7 קלאסען ווי אויך אין מוסטערהאפטען גן-ילדים ווערען אנגענומען טעגליך אין שול-קאנצעלאריע פון 9—2 און פון 4—8.
די לייטונג.

נאר פאר מענער!
דער לאנג-עקזיסטירענדער לאדזער ערשטקלאסיגער ספעציאליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פאריז. ווער עס וויל טראגען הויזען לוים דער לעצטער מאדע דארף זיך ווענדען נאר צו דעם ספעציאליסט פון הויזען.
B. FAJWLEWICZ אלעע 1. מאי 2. פראנט, 1. שטאק
רעקלאמע פרייזען! קומט און איבערצייגט אייך!

Poszukuję przedstawicielstwa,
posiadam od 3—4000 złotych gotówką, w razie potrzeby mogłbym też złożyć dodatkowo kaucję hipoteczną na większą sumę. Ewentualnie przystąpiłbym do spółki jakiegoś prosperującego interesu. Albo też objąłbym posadę za złożeniem odpowiedniej kaucji. — Oferty do administracji pod „L. G."

בעקאנטמאכונג!
געעהרטע קאנסומענטען!
דער געוועזענער כשר׳ער
באר „מאנגריא“
2 לעגיאנוב 2
איבערגענומען אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען פאכמאן לעאן אפאמאווסקי און עמפפעהלט פרישע געשמאקע מיטאגען פון 1 זל. און ווי אויך פריהשטיקען און אווענדבראט׳ן.

פאר גארד,
ביושוטעריע
און לאמבארד- קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אלזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

ST. FELCZER
M. Gombinski
האט זיך איבערגעצויגען אויף פיעטריקאווער 92, פראנט 2 ש״ט.
טעל. 108 05
נעמט אן פון 3—5 נאכמיטאג

ענטשולדיגונג.
איך ענטשולדיג זיך פאר דעם שטרייק-קאמיטעט און פאר די מענער-מאגאזין-ארבייטער פאר מיין גישט-טאקטישען אויפפיהרען זיך בעת א שטרייק-קאנטראלע ווי בענוצען זיך מיט׳ן דריטען צד. איך דערקלער! אז ווייטער וועט אזעלכעס נישט פארקומען. איך דערקלער, אז פאר די ווייטערדיגע פאלגען בין איך פערענטווארטליך. מיט אכטונג
מענער-מאגאזין-שניידער-מייסטער
(—) זיעלינסקי.
11-טען ליסטאפאד 14.
לאדז, ד. 22.VIII 1935.

מעלדונג.
דער כאלופניק-פעראיין פון טריקאטאזש-נייהער מעלדעט, אז אזוי לאנג ווי מיר וועלען נישט בעשעפטיגען אונזערע אלע מיטגלידער, נעהמען מיר קיין נייע מיטגלידער נישט אן.
די פערוואלטונג.

די אלע, וואס האבען
לעבענס-פערזיכערונגס-פאליסען,
וואס זענען א געוויסע צייט נישט געצאהלט געווארען און זאגאר אנולירטע קענען ווערען דורך מיר אויסגענייט בענייט און ווייטער גילטיג, אזוי, אז דאס איינגעצאהלטע געלד זאל נישט פערלוירען ווערן.
ווענדען זיך:
לאדז, פיעטריקאווער 145, וו. 5
ש. זילבערבערג אויס ווארשא
טעל. 203-94. מינדליך פון 3 ביז 5 נ.מ.
פייער מיט גנבות פערזיכערונג נעם איך אן פאר אלע פערזיכערונגס-געזעלשאפטען אויף גינסטיגע בעדינגונגען.
אגענטען געזוכט.

דעם חבר
דוד טאפער
צום געבורט פון זיין
זוהנעלע
ווינשען א גרינגע דערציהונג.
די פאך-קאמיסיע און קאסע-קאמיסיע אלטווארק-שוסטער ביים סאציאליסטישען האנט-ווערקער-פעראיין אין לאדז.

ה׳ שלום זיידלער און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבען זוהן
ה׳ איזאק
מיט פרל. פאלא שעראדזקא
ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.
פאמיליע זילבערשטיין.

דאס ערשטע יודישע
בלומען-געשעפט
א. נ. „קאסינא“
אין מטאוש-קאסינא
לאדז, פיעטריקאווער 67
עמפפעהלט טעגליך
● פרישע בלומען ●
פאכמענישע לייטונג
צו בילינע פרייזען

די לייטונג פון בעוואוס-טען רעליגיעזען לערן-און ערציהונגס-אנשטאלט
„תורה ודת“
עם גן-ילדים (פרעבעל-שולע)
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
מאכט בעקאנט, אז צוליב׳ן פערגרעסערן דעם לאקאל איז דאס חדר צום נייעם שול-יאהר פולשטענדיג רעארגאניזירט און איינגעריכטעט געווארען לויט אלע מעגליכע טעכנישע און פעדאגאגישע פאדערונגען. ס׳זענען אנגאזשירט געווארען רוטינירטע פעדאגאגישע און ערציהערישע קרעפטען. ספעציאליסטען אויף למודי קודש ווי אויך אויף למודי חול.
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ׳ן קומענדיגן שול-יאהר 1935/36 אין אלע מחלקות ווי אויך גן-ילדים (פרעבעל-שול) קומען פאר יעדען טאג פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 6
עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודת“ וואו ס׳ווערט בעלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך ארץ׳דיגע אויפפיהרונג און ס׳ווערט בעלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס וואס א יודיש קינד „דארף צו וויסען. קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיימגעפיהרט דורך א ספעציעלן מענש.
בעמערקונג: אין די מחלקות א׳, ב׳, ה׳ זענען נאך דא א בעגרענעצטע צאהל פלעצער. פאר אונבעמיטעלטע הנחה-פרייזען

ענגלאנד וועט פאדערן

אנצעווענדען דעם פאקט פון פעלקערליגע—אויב דער איטאליעניש-אביסינישער קאנפליקט וועט נישט פרידליך ערלעדיגט ווערן

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)

די היינטיגע זיצונג פון בריטישען קאבינעט איז פארגעקומען אין א שטימונג פון ערוואַרטונג און גרויסער אויפרעגונג. גרויסע מאסען מענשען האָבען זיך פערזאמעלט אויף דער דונינג סטריט. אין דער זיצונג האָבען זיך בעטייליגט אַלע 22 מיניסטאָרען, וואָס פּאסירט זעהר זעלטען. עס איז בלויז כאראקטעריסטיש, אז אויף דער זיצונג פון קאבינעט איז אונערוואַרטעט ארויסגערופען געוואָרען דער הויפּט־אָנפיהרער פון די לופט־כחות עלינגטאָן.
דונג פון פעלקער־ליגע אָפּמאַך.

פאריז, 22 (ספ. טעל.)

דער לאָנדאָנער קאָרעספּאָנדענט פון „האוואס" פאָרמולירט אויף פאָלגענדען אופן די רעזולטאַטען פון דער היינטיגער זיצונג פון בריטישען קאבינעט: 1) מען דארף אויסנוצען אַלע מיטלען צו ערלעדיגען אויף א פרידליכען אופן דעם קאָנפליקט נאָך פאר דעם צוזאמענקומען פון דער סעסיע פון פעלקער־ליגע־ראַט, 2) ווען דאָס וועט נישט געלונגען פאָדערן אין דער פעלקער־ליגע די פּינקטליכע אָנווענ־

לאנדאן, 22 (ספ. טעל)

„רייטער" פערעפענטליכט פאָלגענדע פּרטים וועגען די היינטיגע זיצונג פון ענגלישען קאבינעט:

מיניסטער אידען האָט אָפּגעגעבען א בעריכט פון די פּאַריזער אונטערהאנדלונגען. דערנאָך איז אויסגעהערט געוואָרען א בעריכט וועגען איטאַליעניש־אביסינישען קאָנפליקט.

עס דארף דערמאָנט ווערען, אז נאָך די פּאַריזער בעראַטונגען האָט די ענגלישע רעגירונג אָפּגעגעבען א דעקלאַראַציע וועגען איהר ווילען אויפצוהאַלטען א ווייטערדיגען ענגען קאָנטאַקט מיט דער פראנצויזישער רעגירונג און אז ביידע מלוכות האָבען גע־דאַרפט ביז צו דער זיצונג פון 4 סעפּטעמבער צו זוכען אויף א דיפּלאָמאַטישען וועג מיטלען אויף א פרידליכען אופן צו ליקווידירען דעם סכסוך. דער דאָזיגער בעשלוס איז אויף דער היינטיגער זיצונג פון קאבינעט בעשטעטיגט געוואָרען. צוליב דעם ווילען צו פיהרען ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען מיט דער איטאַליענישער רעגירונג, האָט די בריטישע רעגירונג בעשלאָסען אויפצוהאַלטען אין קראפט דעם פערבאָט ארויסצופיהרען קריגס־מאַטעריאַלען פון ענגלאנד קיין איטאַליען און אביסיניען.

„רייטער" בעטאָנט אָבער, אז דער דאָזיגער בע־שלוס קען עווענטועל נאָך געענדערט ווערען ביז צום 4 סעפּטעמבער.

די בריטישע שטעלונג בנוגע דער פעלקער־ליגע וועט נישט געענדערט ווערען.

דער טערמין פון דער קומענדיגער זיצונג פון בריטישען קאבינעט איז נישט פעסטגעשטעלט גע־וואָרען. איינציגע מיניסטאָרען בלייבען אין לאָנדאָן אָדער אין דער סביבה פון לאָנדאָן. אויסערן־מיניס־טער האָאר בלייבט אין שטענדיגען קאָנטאַקט מיט'ן מיניסטעריום.

שטארקע ענגלישע פארברייטונגען

אויפ'ן מיטעלענדישען און רויטען ים

קאירא, 22 (ספ. טעל.)

די עגיפּטישע פּרעסע מעלדעט, אז ענגלאנד מאכט לעצטענס גרויסע מיליטערישע פאַרברייטונגען אין מזרח'דיגען טייל פון מיטעללענדישען ים און אויפן רויטען ים. צווישען אנדערן זענען די הויפּט ים־כחות איבערגעפיהרט געוואָרען פון מאַלטא קיין חיפה, וואָס ווערט איצט די וויכטיגסטע באַזע פאר דער פער טיידיגונג פון דער קאָמוניקאַציע פון דער אימפּעריע.

ס'איז אויך בעשלאָסן געוואָרן אין א שנעלן טעמפּאָ צו בויען א באַהן צווישן ירושלים און פּאָרט־סאוד. א חוץ דעם האָבען זיך שוין בעדייטענד גע־רוקט פאָראויס די אַרבייטען ביים בויען די נייע בריטישע ים־ און לופט־באַזע אויפ'ן רויטען ים אין אקאבא.

די אַלע פאַרברייטונגען בעווייזען, לויט דער מיינונג פון דער עגיפּטישער פּרעסע, אז ענגלאנד איז ענטשלאָסען פאר יעדען פּרייז צו שיצען די פולשטענדיגע זיכערקייט פון דער קאָמוניקאַציע מיט אינדיען ווי אויך דעם בריטישען איינפלוס אין מיטלענדישען און רויטען ים.

א וואָרט, וואָס צאָהלט זיך אָב...

BERSON
SPORT
WYPUKŁE OBCASY GUMOWE
פאָדערט נאָר די מאַרקע בערסאָן
היטעט זיך פון נאָכמאַכונגען

א נייע אינערליכע הלוואה אין דייטשלאנד

בערלין, 22 (ספ. טעל.)

אין די בערלינער בערזע־קרייזען האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, אז די דייטשע רעגירונג זאָל אין דער נאָהענטסטער צייט אויסשרייבען א נייע אינערליכע הלוואה אין דייטשלאַנד.

ווייטערדיגע איינשרייבונגען

צום גרויסען אויספלוג קיין ווין

שוין דעם ערשטען טאָג פון די איינשרייבונגען אויף דעם אויספלוג קיין ווין וואָס קומט פאר צווישען 5-טען און 12-טען סעפּטעמבער האָט בעוויזען דעם גרויסען אינטערעס צו דעם דאָזיגען גרעסטען אויספלוג אין היינטיגען סעזאָן.

צעהנדליגער מענשען האָבען געבעטען שוין בעקומען די גענויע אינפאָרמאַציעס וועגען דער דאָזיגער ביליגער און אינטערעסאַנטער רייזע.

בעזונדערס ווערען אויפמערקזאַם געמאַכט די אנטיילנעהמער אין אויספלוג פון דער פּראָווינץ, וועלכע דאַרפען א חוץ א פּאַס, 2 פאָטאָגראַפיעס, א מיליטער־ביכעל אויך צושטעלען אַ'ערלויבניש פון זייער סטאַראָסטווע אויף ארויסצופאָהרען קיין אויסלאַנד.

דער גענויער פּראָגראַם פון דעם אויספלוג ווערט שוין צוזאַמענגעשטעלט און גאַר בקרוב וועלען מיר קענען איהם פערעפענטליכען.

יעדענפאַלס איז שוין זיכער, אז אזא פער־שידענאַרטיגער און פּראָגראַם־רייכער אויספלוג איז נאָך ביז איצט נישט געווען. נאָכמעהר ביי די קנאַפּע קאָסטען, מיט וועלכע דער אויספלוג איז פערבונדען, די גאַנצע רייזע פון לאָדז קיין ווין און פון ווין צוריק קיין לאָדז קאָסט איינגאַנצען 130 זלאָטעס;

ווייטערדיגע איינשרייבונגען נעהמט אָן די אדמיניסטראַציע פון „נייעס פאלקסבלאַט"

פערשאַרפטע אנטיסעמיט. העצע אין אפגאניסטאן

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראַפיש)

פון אפגאניסטאַן מעלדעט מען וועגען א פערשאַרפטער אנטיסעמיטישער העצע.

די וועלט־רייזע־ביוראָ
Wagons-Lits Cook
מאכט בעקאַנט, אז די ביוראָ איז איבערטראָגען געוואָרען
פון פּיעטריקאָווער 64
אויף פּיעטריקאָווער 68 טעל. 170-77
אינלענדישע און אויסלענדישע אינפאָרמאַציעס טעל. 170-70.
אָפּטיילונג פאר אויספלוג און אויסלענדישע פּעסער.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15 טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג
און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונד.
זונטאָג פון 9–1 פאַרמיטאָג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע־פּרייזען

שפּאַרט געלד
דורך קויפען רעעלע סחורה
צו די ביליגסטע פּרייזען
לאָזט זיך נור ביי דער פירמע
„באַרון"
לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 30 טעל. 210-58
וועלכע איז די איינציגע
ביליגע און רעעלע קוועלע
פון גוטען קידוש־וויין
פון די געשמאַקסטע פאַלעסטינער, אונגאַרווייַנען, ווי אויך אַלע סאָרטען ליקיער, בראַנפען'ס און מעהל

הערען־שניידער־אַטעליער
מ. גראַשיצער
85 קילינסקיעגאַ 85
הויף, רעכטע אָפיצינע, לעצטער איינגאַנג, ערשטער שטאָק, וואָהנונג 19.
געהט אַז אַלער אַרט בעשטעלונגען
צו גאַנץ מעסיגע פּרייזען.
פאר אַרבייטענדע געוויסע הנחות.
בעמ.: איך לערן צושניידען טעגליך פון 7–10 אָוונד.

צו דער חתונה פון אונזער קוזינע פרל.
געניא ראַבינאָוויטש
מיט ה' יוסף קאַרפּאַ
ווינשען א הערציגען מזל־טוב און א גליקליכע צוקונפט.
רוזשאַ, פּינקוס און אדעק ווינטרויב.
חנה, פעלאַ און שמחה ראַבינאָוויטש.
בערטע עדעלסבערג.
פאַלאַ און מאַניעק זאַנאַבענד.

מעטאַל־בעטען
מאַטראַצען אַלער אַרט
קינדער־וועגעלעך
אין א רייכען אויסוואַהל
וויזשימאַטשקעס, אייז־קאַסטענס, פעלד־בעטען פּאַטענט „Perfekt" א.ד.גל. קויפט מען
אמביליגסטען אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
עקזיסטירט פון יאָהר 1896
פאַבריקס־לאַגער:
לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אַדרעס!
ספּעצ. רעפּעראַטור־ווערקשטעל און לאַקירער

די עלעגאַנטסטע
די בעסטע
די לעצטע מאָדעלן
שיך
עמפּפעהלט
SALON OBUWIA
A. OGOREK
Łódź, Zawadzka 11, tel. 202-86.
בעמערקונג: ספּעציעלע אָפּטיילונג פון מענער־שיך
אין א גרויסען אויסוואַהל.

אלטע קאַפּעלושען
אין א אָהן בעגרעניצטע צאָהל קען בע־קומען יעדער איינער סוחר אויפ'ן
שאַכער־פּלאַץ, פּילסודסקיעגאָ 2.
שאַכער־סעקציע,
פּאָמאַרסקאַ 15
אַבפאַל־זאַמלער,
פּיעפּער 13.

לעזט און פערשפּרייט
דעם נייעס
פאלקסבלאט

סטאַרשי פעלדשער
י. פּשיסוכאַ
מיט לאַנגיעהריגער שפּיטאָל־פּראַקטיק אויף דע־טשיסטע אין וואַרשאַ, וואוינט אין לאָדז
אויף בזשעזשינער 25, טעל. 265-64
נעהמט אָן קראַנקע פּאַ זיך און ערטיילט הויז־וויזיטען פרימאָרגען און ביינאַכט.

Dr. med.
J. BETTE
ספּעציאַליסט פאר אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
פערריזט.

Z prawami szkół państwowych
PRYWATNE GIMNAZIUM ŻENSKIE
oraz prywatna szkoła powszechna
w Łodzi LEGJONÓW 10, tel. 122=12
J. ABA
איינשרייבונגען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון 10–1 בייטאָג. אינטערעסענטן־עקזאַמענס דעם 4 טען סעפּטעמבער.

Dr. med. H. Wajs
כירורג
וואוינט יעצט אויף
Piotrkowska 17, tel. 14801

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4–8 אָוונד.

Dr. med.
ANTONI ZALEWSKI
Chirurgja i Ortopedja
przeprowadził się
na ul. GŁÓWNĄ 5, tel. 136-60.
przyjmuje od 4–6 ppoł.

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספּעציאַליסט פאר אַקושעריע
און פרויען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
און וואוינט יעצט אויף
Zachodnia 66, tel. 129-52
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 5 ביז 7

LEKARZ DENTYSTA
St. GELBERG
צוריקגעקעהרט
זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 108-33
נעמט אָן פון 10–2 און פון 4–7 אָוונט

גענטינזאמע אוידיענץ ביים מלוכה-פרעזידענט

פון פרעמיער סלאַוועק, גענעראַל-אינספעקטאָר רידז-שמיגלי און מיניסטער בעק

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש)

דער מלוכה-פרעזידענט האָט היינט נאָכמיטאָג אויפגענומען אויף אַ געמיינזאַמער אוידיענץ דעם פרעמיער סלאַוועק. דעם גענעראַל - אינספעקטאָר פון דער אַרמעע רידז-שמיגלי און דעם אויסערן-מיניסטער בעק.

פוילישע דאַנציגער אונטערהאַנדלונגען אנגעהויבן אין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש)

די פוילישע - דאַנציגער אונטערהאַנדלונגען וועגן די טעמען, וואָס זענען פאָרגעזעהן אין אָפּמאַך פון 8 אויגוסט, האָבן זיך דעם 19 אָנגעהויבן אין וואַרשאַ און דעם 22 זענען זיי אויפגעקלערט און פרעציזירט געוואָרן. די דאַנציגער דעלעגאַציע איז אַרויסגעפאָהרען פון וואַרשאַ בכדי אָפּצוגעבען אַ בעריכט דעם דאַנציגער סענאַט. די ווייטערדיגע אונטערהאַנדלונגען וועלען פאָרקומען אין דאַנציג.

געפּסלט די וואַהלען אין פינסק

וואַרשאַ, 22 (ספּ. טעל.)

דער גענעראַל - וואַהל-קאָמיסאַר האָט מבטל געמאַכט די וואַהל פון קאַנדידאַטען אויף דעפּוטאַטען, וואָס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען דורכ'ן וואַהל-קאָלעגיום אין פינסק. די סיבה פון דער דאָזיגער דעציזיע איז, וואָס עס זענען נישט אָפּגעהיט געוואָרען די פאַרשריפטען פון דער וואַהל - אָרדינאַציע.

אויך אין שעדלעצער קרייז זענען געמאַכט געוואָרען פאַרוואָרפען די וואַהלען. דער גענעראַל וואַהל-קאָמיסאַר פאַרשט אוים דעם ענין.

נאָר 13 קאַנדידאַטען פון 500

האָבען זיך אָפּגעזאָגט צו קאַנדידירען

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש)

מאָנטאָג איז אָפּגעלאָפען דער טערמין ביז וועלכען די קאַנדידאַטען האָבען געדאַרפט אויסדריקען זייער הסכמה צו קאַנדידירען צום סיים. עס ווייזט זיך אַרוים, אַז פון 500 קאַנדידאַטען, האָבען נישט צוגעשיקט אין די קאָמיסיעס אַזעלכע ערקלערונגען 13 מאַן. צווישען אַנדערע האָט אויך נישט צוגעשיקט אַזאַ ערקלערונג דער געוועזענער דעפּוטאַט פון ב. ב., וואָס איז אויסגעוועהלט אין צוויי ווילנער קרייזען, אַדאָלף בירקמייער. עס קאַנדידירט אויך נישט דער גלח פּוכאַלאַ.

אין וואַרשא האָבען אַלע קאַנדידאַטען אויסגעדריקט דעם הסכם צו פיגורירען אין די וואַהל-ליסטעס.

אַ מיליאָן זל.

קענסטו געווינען נור אין דער בעריהמטער קאָלעקטור פון

י. א. פיינגאָלד

לאָדז, שרודמיעסקאַ 8, טעל. 108-99

וואו איהר בעקומט שוין די גליקליכע לאָזען צו דער 4 קל. פון דער 33. מלוכה-לאָטעריע.

לאַבוסעוואַטע שטיק

נעכטען אַרום 9 אַ זייגער אין אָוונט, איז אין לאָקאַל פון ב. ב. אין באַלוט, בזשעזשינער 25/27 אַריינגעוואָרפען געוואָרען אַמפּולקעס מיט שטיקענדע און טרעהרען-גאַז. געשעהען איז עס שוין נאָך דער פאַרזאַמלונג, וואָס איז דאָרט פאָרגעקומען. אין לאָקאַל זענען נאָך געהאַט געבליבען דער סעקרעטאַר און דער וואַזשני פון לאָקאַל אַ געוויסער קוקאַרסקי.

ווי עס ווייזט זיך אַרוים אַרבייט קוקאַרסקי דאָרט אַלס וואַזשני ערשט אַ פּאָר וואָכען. פריהער האָט ער געהערט צו די ענדעקעס.

אין לאָקאַל זענען אויסגעהאַקט געוואָרען עטליכע שויבען. עס איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען צי דאָס איז געשעהען צוליב'ן אויפרייס אָדער צוליב דעם, וואָס די אַמפּולקעס זענען אַריינגעוואָרפען געוואָרען דורך די שויבען. די פּאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג.

פון צענטראַלער יודישער עמיגראַציע-געזעלשאַפט „יעאָס"

עס ווערט געזוכט רבקה וואָלפּמאַן, 50 יאָהר אַלט — מיטעל-וואוקס, וועלכע איז מיט אַ חודש צוריק אַוועקגעקומען. אַלע צייטונגען ווערען געבעטען איבערצודריקען די ידיעה.

פאָלגענדע פּערזאָנען ווערען געבעטען זיך צו מעלדען אין אונזער ביוראָ: 1) גאַלעצקי יחיאל, 2) כעלעמער ש., 3) האָפּערט פייגע, 4) קאָפּעלעוויטש אהרן, דאָס ביוראָ פון דער יוד. צענטר. עמיגראַציע-געזעלשאַפט „יעאָס" אין פוילען, אַפּט. אין לאָדז איז טעטיג יעדען טאָג, חוץ שבת פון 10 ביז 2.

ביי אַ שוואַכער פערדייאונג.

בלאָטאַרם, דאַרקעם, גרעסאַרען-קראַנקהייט, הויט-אויסשלאָג. רעגולירט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער Franciszka Józefa די אויפהבונג פונקציאָנירונג פון די קישקעס.

לעצטע דעפּעשען בקיצור

לאַ-וואַלעטאַ, 22 (ספּ. טעל.)

די בריטישע עסקאַדרע אויפ'ן מיטעלענדישען ים האָט זיך אָנגעהויבען צו פאַרזאָרגען מיט פּראָוויאַנט. ווי די בריטישע מאַכט ערקלערט, איז אין דעם נישט פאַרהאַן קיין שום אויסטערלישעס, ווייל די עסקאַדרע וועט אין הסכם מיט'ן פּראָגראַם סוף חודש אַרויס שווימען אויף איבונגען.

ניו-יאָרק, 22 (ספּ. טעל.)

אין עקוואַדאָר איז אויסגעבראָכען אַ רעוואָלוציע. דער פּרעזידענט פון דער רעפּובליק איבאַראַ האָט אַרויסגעגעבען אַ בעפעהל צו אַרעסטירען די פיהרער פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער אָפּאָזיציע און אייניגע העכערע אָפיצירען. דער בעפעהל איז נישט אויסגעפיהרט געוואָרען. דער פּרעזידענט איבאַראַ איז אַרעסטירט געוואָרען דורך די רעוואָלוציאָנערען.

ניו-יאָרק, 22 (ספּ. טעל.)

היינט איז אין לאָס אַנדזשעלאָס פאָרגעקומען די לויה פון ווילי ראָדזשערס, וואָס איז דער הרג'עט געוואָרען אין דער לופט-פליה קאַטאַסטראָפע צוזאַמען מיט ווילי פּאָסט. גלייכצייטיג איז אין מאַרסייל פאָרגעקומען די לויה פון פּאָסט'ן. 12.000 קינאָס האָבען אויף דער צייט פון דער לויה איבערגעריסען די פאָרשטעלונגען אויף 2 מינוט און די ראַדיאָ-סטאַציעס האָבען אָפּגעשטעלט די אוידיציעס אויף אַ האַלבער שעה.

שפּענדע

די פירמע פון היטען „Piccadilly" אין וואַרשאָ, שפּענדעט 10 זל. פאַר'ן יתומים-הויז, זגערזשער 40. דאָס געלד איז אָפּצונעהמען אין אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

Dr.

Wołkowyski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02

נעמהט אָן אין הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע פון 8–11 בייטאָג און פון 4–9 אָוונד

קויפט פון דער ערשטער קוועלע! קינדער - וועגעלעך, מעטאַל-בעטען, אויסגעבעסטע - און ספּרענזשינע- מאַטראַצען „Patent" ווישימאַטשקעס DOBROPOL אין פאַבריקס - לאַגער פּיעטריקאָווער 73, אין הויף

Dr. W. ŁAGUNOWSKI

spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych (Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)

Piotrkowska 70, tel. 181-38

Przyjmuje: od 8³⁰ do 1³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp. i od 6 do 8³⁰ wiecz

W niedzielę i święta od 10 r. do 1 pp.

ד"ר העלער

ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט

זונטאָג פון 10–2 מיטאָג.

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל. אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזן

Dr. med.

Sadokierski

כירורג פון ציינער און יאַכלעס

Piotrkowska 164

Tel. 114-20.

צוריקגעקעהרט

אויערען, נאָז און האַלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע וצווצק אָפּעראַציע א. ז. וו., ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9-2 און פון 4–8 אָוונט

Dr. med. W. EYCHNER

פרויען - קראַנקהייטען

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 134-72

נעמט אָן פון 2 ביז 3.30 נאָכמיטאָג און פון 6.30 ביז 8.30 אָוועגט

אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10–12 בייטאָג.

Z prawami gimnazjów państwowych

Gimnazjum Żeńskie „WIEDZA"

i Prywatna Szkoła Powszechna L. Magalifowej

ul. Prez. Narutowicza 17.

Kancelarja przyjmuje zapisy nowowstępujących uczenic codziennie od 10-14-ej i od 17-19-ej.

Prywatna

Szkoła Powszechna Męska

i GIMNAZJUM MĘSKIE

z prawami Szkół Państwowych

Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi

Pomorska 46-48, tel. 106-64.

ס'ווערען אָנגענומען שילער צום נייעם שול-יאָהר. די יודישע לימודים ווערען געלערנט אין אַ ברייטען מאַסשטאַב.

אין דער פאָלקס-שולע אין דער שכר-לימוד 15 זל. אַ חודש.

די קאַנצעלאַריע איז טעטיג פון 9–2 בייטאָג.

בּי דיי-יאָהר 1895–1935, עכו 40 יאָהר

ארטאָפּעדישער אנשטאַלט

ר. קאָוואַלסקי

11 ליסטאָפּאַד 26, טעל. 132-59.

מאַדערנע אָרטאָפּעדיע און אייגענער פּראָדוקציע אונטער דער לייטונג פון בעדייטענדע פאַכטענער, וועלכע זענען געווען אויסגעצייכענט מיט גאָלדענע און זילבערנע מעדאַלן אויף אויסשטעלונגען, עמפּפעהלט פרוק-פּאַסען (רופּטורען) פּראָטעזען, קאָרסעטן אויף מעסט. פּערטריטוגען פון ריקען-ביין, גליך-האַלטענדע פלעכטן אויף פּלאַטפוס. צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען פאַר הירקוואַמע אויסקורירונג פון קראַנקע. דער אָרטאָפּעדישער אנשטאַלט איז אויפ'ן אָרט. שנעלע און סאָלידע אויספיהרונג. די פּרייזען זענען צוליבע יעדער זעהר נידריגע.

מצבות

וויכטיג פאַר שטאָדט און פּראָווינץ! פון 25 זל. אָן ביז די טייערסטע גראַניט - שטיינער, רעיעל און פּינקטליך פיהרט אוים די פירמע „גראַניט" אינהאַבער יוסף סאַט לאָדז, פּאָמאַרסקאַ 39, 11 הויף קאָסטענאַנשלעגע אומזיסט!

Dr. Justman

צוריקגעקעהרט.

NAWROT 8 front 2 piętro

Telef. 138-99.

Dr. L. Suchowczycki

כירורג

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

Gdańska 11

טעל. 123-47. (רוג קאָנסטאַנטינער)

נעהמט אָן פון 4–6 נאָכמ.

וויכטיג פאַר

קליין - פאַבריקאַנטען!

יך נעהם אָן צו שערען קעטען און צו טרייבען פאַרשידענע גאַרן.

לאַגעווניצקאַ 4, וו. 8.

בעמערקונג: מ'קען די אַדרעס איבערלאָזען אין אַדמינ. פון דער צייטונג.

Doktór

Z. Henrykowski

ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

9 טראַוגוטאַ 9

טעל. 262-98

נעהמט אָן פון 8 – 11 און פון 6—9 אָוענד.

זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאָג.

פאַר פרויען ספּעצ. אַ וואַרטע-זאַל

אַנווייזונגען אויף אַלע שטעדט פון ססו.-רוסלאַנד אויף „טאָרגסין" נעהמט אָן:

TORGSIN 1SRR OGÓLNOZWIĄZKOWE ZJEDNOCZENIE DLA HANDLU Z CUDZOZIEMC. MOSKWA, KUZNIECKIJ MOST 14

און אָפּטיילונגען Bank Gospodarstwa Krajowego אין אָפּטיילונגען פון ק.א. Bank P. K. O. פון אַלע פּאָסט- אַמטען קאָנטאָ Państwowy Bank Rolny (№ 22 000 און אָפּטיילונגען Powsz. Bank Kredytowy S. A., Bank Zachodni S. A., Tow. „Hias" Powsz. Bank Związkowy, Bank Handlowy,, Bank Związku Spółek Zarobkowych, D/B T. Bunimowicz, Wilno Oddz. Banku Drezdeńskiego w Gdańsku און אַנד.

ווערט-בריוו נעהמען אָן אַלע פּאָסט-אַמטען. פאָדערט די נייע פּרייז-קוראַנטען מיט די פאַרקלענערטע פּרייזען.

אינפאָרמאַציעס קריגען אַלע דערמאָנטע אינסטיטוציעס ווי אויך די געזעלשאַפט „היאַס"

WARSZAWA, Plac Grzybowski 10

Tel. 275-63.

Zawiadomienie.

Prywatne Gimnazjum Kupieckie „Przyszłość"

KLARY WOLFSONOWEJ

ZAWADZKA 1, tel. 207-86

zostaje otwarte w roku 1935/6.

Języki: angielski, niemiecki i hebrajski (łacina nie obowiązkowa).

Nowoczesna szkoła powszechna i wzorowe przedszkole „Świat dziecięcy"

Zapisy od wtorku, 20 b. m. w kancelarji szkoły.

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA

Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi

Pomorska 46-48, tel. 163-80.

אָפּטיילונגען: מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע און וועבערייי.

אָנמעלדונגען פון די קאַנדידאַטען אויפ'ן 1-טען קורס נעהמט אָן די קאַנצעלאַריע פון דער שולע טעגליך פון 10 פריה ביז 2 נ"מ

די פּריפונגס-עקזאַמענס וועלען זיך אָנהייבען דינסטאָג, ד. 3 סעפּט. 1935.

לעטשניצע

פאַר וועגערישע קראַנקע

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1

טעל. 122-78

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוענד.

וועגעריש-קראַנקע, מענערשוואַכע און הויט-קראַנקהייטען

אַנאַליזען פון בלוט און אורין

די פּערהימונגס-סם אַציע

איז טעטיג א גאַנצען מעת לעת

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל

אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr. ROJTER

ספּעצ. פון האָר, הויט און וועגערישע קראַנקהייטען

נאַרוטאָוויטשאַ 24

נעמט אָן פון 7.30—11 און פון 1—3 נאָכמ פון 4,30 - 6,30 און פון 8—9 אָוענד.

Dr. med.

IGNACY GRYNBERG

אינערליכע קראַנקהייטען

(ספּעציאַליסט פאַר האַרץ-קראַנקהייטען)

17 CEGIELNIANA 17

telefon 174-15.

פון 6 ביז 8 אָוענד.

טעלעגראַם!!! טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" טעלעגראַם!!!

„אַראַראַט" קומט קיין לאָדז

וואַהל-קראַניק

די אָרגאַניזיר־קאָמיסיע פֿון יודישען וואַהל־קאָמיטעט צום סיים אין לאָדז רופֿט צונויף אויף מאָנטאָג, 8,30 אין אָוונד אַ פֿערזאַמלונג פֿון אַלע יודישע עלעקטאָרען, יודישע ראַטמענער פֿון דער האַנדעלס־קאַמער, האַנדווערקער־קאַמער, און פֿערטרעטער פֿון אַלע ווירטשאַפֿטליכע אָרגאַני־זאַציעס.

אויפֿ'ן סדר־היום: גרינדונג פֿון אַ יודישען וואַהל־קאָמיטעט.

די פֿערזאַמלונג וועט פֿאַרקומען אין לאָקאַל פֿון דער יודישער קהלה.

אויף די שול-קאָלאָניעס און האַלב קאָלאָניעס

זענען געווען 8600 שול-קינדער

(א) ווי אַלע יאָהר איז אויך דאָס יאָהר דורכן שול - קוראַטאָריום איינגעאָרדענט געוואָרען קאָלאָ־ניעס און האַלב - קאָלאָניעס פֿאַר שול־קינדער, וואָס נויטיגען זיך אין אָפּרוה, לופֿט, ענדערען די לעבענס־בעדינגונגען א.ד.גל. אין לויפֿענדען יאָהר זענען אָר־גאַניזירט געוואָרען קאָלאָניעס אין 14 פּונקטען פֿון לאָדזער וואָיעוואָדזטווע. אין משך פֿון די צוויי זו־מער טערמינען זענען אויף די קאָלאָניעס געוועזען 3600 קינדער. אַלע קאָלאָניעס זענען שוין איצט פֿערענדיגט און די יוגענד איז שוין צוריק אַהיימ־געקומען.

אויף די האַלב קאָלאָניעס וועלכע זענען איינגע־אָרדענט געוואָרען מיט דער הילף פֿון לאָדזער מאַגי־סטראַט און וועלכע וועלען דויערען ביז שבת דעם 24טען ד.ח. זענען געווען אין די צוויי טערמינען 5000 קינדער.

דריי רויבער אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק

דעם 27 מערץ ל. י. האָבען זיך אין דער וואוי־נונג פֿון פֿראַנטשישעק בעדנאַרעק (נאָוואָ־זאַזשעוו־סקאַ 38) אַריינגעכאַפּט רויבער, און אונטער טע־ראָר אַרויסגענומען אַ קאַסעטקע מיט 5000 זל. ווען די אָנפֿאַלער זענען מיט דעם צוגענומענעם געלד אַוועק האָט די פֿרוי בעדנאַרעק אַלאַרמירט די שכנים, מען האָט זיך געלאָזט נאָכיאָגען די אָנפֿאַלער און אַלע דריי געכאַפּט.

נעכטען זענען זיי געשטאַנען פֿאַר'ן געריכט דאָס קרייז־געריכט האָט פֿערמשפּט דעם 30־יעה־ריגען קאַראָל קריגער אויף 3 יאָהר טורמע, קאַצ־פּערסקי'ן אויף אַ יאָהר און דעם 24־יעהריגען זיגמונד האָפֿמאַן אויף 8 חדשים טורמע.

צובראָכען אַ פֿוס

(א) אויף רוג לימאַנאָווסקי און זגערזשער איז אויף דער גאַס געפֿאַלען דער 59יעהריגער יוזעף וואָל־מאַן (לימאַנאָווסקי גאַס 13) און צובראָכען א פֿוס.

סובסידיעס פֿאַר אינסטיטוציעס

ווערען בעגרעניצט ווערען

(א) די וואָיעוואָדזטווע האָט אין הסכם מיט א צירקולאַר פֿון אינערן מיניסטעריום אַרויסגעשיקט א צירקולאַר צו די מאַגיסטראַטען וועגען בעשטימען אין די בודזשעטען די סובסידיעס פֿאַר געזעלשאַפֿט־ליכע אינסטיטוציעס.

לויט דעם צירקולאַר, דאַרפֿען די מאַגיסטראַטען בעגרעניצען די סובסידיעס פֿאַר די אינסטיטוציעס, אַנ'אויסנאַהם וועט נאָר געמאַכט ווערען פֿאַר פּ. וו. און וו. פּ. ל. א. פּ. פּ. און „פּאַם" ד.ה. די אָרגאַניזא־ציעס וואָס פֿערנעהמען זיך מיט פֿיזישער דערציה־ונג און צוגרייטען די בעפֿעלקערונג צו לאַנד־פֿער־טיידיגונג.

ערב דעם אנהויב פֿון שול-יאָהר

(א) די אָפּטיילונג פֿון קולטור און בילדונג ביי דער לאָדזער זעלבסטפֿערוואַלטונג נוצט אויס די זומער־פֿעריען, כדי צו ברענגען אין אָרדנונג די שול־לאָקאַלען. אַ גרויסע צאָהל שול־לאָקאַלען זע־נען היי־יאָהר גרינדליך רעמאָנטירט, אַ חוץ דעם זענען געדונגען געוואָרען אַ רייהע נייע לאָקאַלען. אַזוי זענען אויף אַנדזשעיאַ 24 געדונגען געוואָ־רען צוויי גרויסע זאַלען און עטליכע צימערן אויף אַרבייטס־קלאַסען. אויף סמוגאָוואַ אַ זאַל אויף גימנאַסטיק און עטליכע צימערן אויף אַרבייטס קלאַסען. אויף אַבראַמאָווסקיעגאָ 3 און לאַגעווניצקא 53, אויף פּרוסאַ 15, אויף זאַקאָנטנאַ 76 זענען גע־דונגען געוואָרען צימערן און זאַלען אויף אַרבייטס־קלאַסען. אַ חוץ דעם איז אויף וויעזשבאָוואַ 17/19 געדונגען געוואָרען אַ גאַנצער בנין אויף אַ שולע.

מיט פֿולע רעכט פֿון רעגירונגס-גימנאַזיום (Kategorja A)

מעדכען = גימנאַזיום און פּריוואַטע פּאָווּשעכנע שולע

Marji HOCHSTEINOWEJ

טעל. 214-27 ◆ 23 וואָלטשאַנסקאַ 23 ◆ טעל. 214-27

דער שול-בנין איז געוואָרען איבערגע־בויט און פֿערברייטערט. איבערן שול־בנין געפֿינט זיך פֿאַר שילערינס א ספּע־ציעל אויסגעבויטער טעראַס: ספּאָרט־פּלאַץ. ווינטער — אַ גליטש - פּלאַץ

איינשרייבונגען אין די גימנאַזיאַל־קלאַסען, ווי אויך אין די פּאָוו־שעכנע שולע נעמט אָן דער סע־קרעטאַריאַט טעגליך (חוץ שבת און יו"ט) פֿון 9—2 און פֿון 4—6

פֿאַר גנבענען און יענעם לערנען גנבענען

5 יאָהר טורמע

(א) מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק איז אין דער וואוי־נונג פֿון דוד וויגאָדזקי אויף שרודמיעסקאַ 86 אויסגעפֿיהרט געוואָרען אַ גנבה, דערביי זענען צוגע'גנב'עט געוואָרען פֿערשידענע זאַכען אין דער ווערט פֿון 5600 זל. און אַ חוץ דעם אַ סך ציהרונג.

די אויספֿאָרשונג האָט דעמאָלט פֿעסטגעשטעלט, אַז די דאָזיגע גנבה האָבען אַדורכגעפֿיהרט זוהן פֿון אָנשטענדיגע עלטערן אַדאָלף האַמערלינג און אַלפֿרעד ווינקאַן, וועלכע האָבען, זייענדיג אין קאָנטאַקט מיט וויגאָדזקי'ס זוהן לעאָן, צוזאַמענ־געשטעלט דעם פּלאַן פֿון דער גנבה און און זי אַדורכגעפֿיהרט אונטער'ן אָנפֿיהר פֿון אַ פּראָפֿעסיאָ־נעלען גנב, דעם 27־יעהריגען וואַוושיניעץ יאָנ־טשיק.

האַמערלינג און ווינקאַן זאָבען בשעתו בע־קומען אין קרייז־געריכט פֿאַר דער אַדורכגעפֿיהר־טער גנבה אַנדערטהאַלבען און אַ יאָהר טורמע און זענען שוין די שטראָף אָפּגעקומען. יאָנטשיק איז דעמאָלט אַנטלאָפֿען און ערשט דאָס יאָהר האָט מען איהם בעת אַני־אַבלאַווע פֿערהאַלטען.

נעכטען איז יאָנטשיק געשטאַנען פֿאַר'ן געריכט און ער איז פֿערמשפּט געוואָרען אויף 5 יאָהר טורמע 5.

איינשרייבען אויף די פֿאַך-קורסן

(—) די אָפּטיילונג פֿון קולטור און בילדונג ביי דער לאָדזער זעלבסטפֿערוואַלטונג מעלדעט אַז: דעם 26, 27, 28, 29, 30 און 31 אויגוסט, קומען פֿאַר איינשרייבונגען אויף די פּראָפֿעסיאָנעלע דערגענצונגס־קורסען אויפֿ'ן שול־יאָהר 1935/36

1. שילער און שילערינס (טערמינאַטאָרען) בעשעפֿטיגטע אין אינדוסטריע, האַנדווערקעריי און האַנדעל.

2. יוגענטליכע אַרבייטער און אַרבייטערינס אין דעם עלטער פֿון 15—18 יאָהר וואָס אַרבייטען אין אינדוסטריע, מלאכה און האַנדעל.

די איינשרייבונגען וועלען פֿאַרקומען אין פֿאָלגענדע שול־לאָקאַלען:

פֿאַר יונגלעך

פֿון דער גרופּע האַלץ און בוי אויף 6 שערפּיען וואַס 56, גרופּע־עלעקטריש אויף זשעראָמסקיעגאָ גאַס 115, פֿריזיער — גדאַנסקאַ 90, גראַפֿיק — שענקעוויטשאַ 46, האַנדעלס־גרופּע — קילינסקיע־גאָ 109, שניידער — ציגעל־גאַס 63 גדאַנסקאַ 90, מעטאַל־גרופּע — אַבראַמאָווסקיעגאָ 3 און זאַ־וואַדזקאַ 42, לעדער — שענקעוויטשאַ 11, קאָני־סומציע — אַבראַמאָווסקיעגאָ 3, גרופּע יונגע אַרבי־טער — גראַבאָוואַ 25, לעגיאָנוב 32, סענדזיאָווסקאַ 8/10 און זאַגאַיניקאָוואַ 54.

פֿאַר מיידלעך

וועש־נייהעריגס־גרופּע, פֿריזירקעס, האַפּט - נייערינס — 11 ליסטאָפּאַד 27, האַנדעלס־גרופּע— פּיעטריקאָווער 115, שניידערינס — ציגעל־גאַס 26, גדאַנסקאַ 29, 11 ליסטאָפּאַד 29, נאַווראָט 12, גרופּע יונגע אַרבייטערינס — טשעראָוואַנאַ 8, ראָקיציינער 41 און וואספּולנאַ 5/7.

ביים פֿערשרייבען זיך מוז מען מיטברענגען די מעטריקע און שול־צייגניש.

אָנהויב פֿון די למודים דעם 3 סעפּטעמבער 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

דאָס בעזוכען פֿון אַזעלכע אינדוסטרי־שילער די אַנדערע שולען, בעפֿרייט זיי נישט פֿון דער פֿליכט זיך צו פֿערשרייבען און בעזוכען די אויבענדערמאָנטע שולען.

אין פֿאַל ווען עס וועלען פֿעהלען ערטער אין די אויבענדערמאָהנטע שולען וועט די אָפּ־טיילונג פֿון קולטור און בילדונג אַרויסגעבען די נישט אָנגענומענע ענטשפּרעכענדע בעשייניגונגען.

פֿאַר נישט צושטעלען זיך אין שול וועלען צוגעצויגען ווערען צו פֿעראַנטוואָרטליקייט די אַר־בייטסגעבער און שילער.

ר. אליזראַעל

משומדים

ראָמאַן פֿון היינטיגען יודישען לעבען

סענסאַצ. שפּאַנענדער

99)

— ווי אַזוי וועסט דו דאָס אויסבעסערען? האָט אידא פֿערצווייפֿעלט געזאָגט, וואָס וועסט דו דערויף ענטפֿערען?

— פֿערלאָז זיך אויף מיר? דיין פּרעסטיזש וועט דערביי נישט ליידען. זיי נישט אַזוי פֿער־צווייפֿעלט, קום מיר וועלען געהען אַביסעל שפּאַ־צירען, איבריגענס וועלען מיר זיך אויסזוכען עפּעס א וואוינונג אין אַ רוהיגער געגענד ביז מיר וועלען קענען אַרויספֿאָהרען פֿון דאַנען.

סאַבאַ מיט אידאַן זענען אוועק אין גאַס, זיי האָבען זיך ספּעציעל דערווייטערט פֿון דער שטאָט, כדי דאָרט צו געפֿינען א וואוינונג, די צוויי פֿרויען האָבען צוריק בעקומען די שטימונג, אידא האָט אויך אָנגעהויבען צו פֿערגעסען וועגען דעם דירעקטאָר מיט לאָרד לענדסבורי און האָט זיך גוט געפֿיהלט.

קאַפּיטעל 26.

ווידער דער קריפּעל

פּלוצלונג האָט אידא אָנגעכאַפּט סאַבאַן ביי דער האַנד.

— וואָס איז געשעהען?

— גיב נאָר א קוק סאַבאַ לינקס פֿון אונז, סאַבאַ האָט אויסגעדרעהט דעם קאָפּ און אויך זי איז בלייך געוואָרען. אויף דער אַנדער זייט פֿון דער גאַס איז זיי אַקעגענגעקומען דער קריפּעל, וועלכען זיי האָבען ביידע גוט געקענט, אינסטינק־טיוו האָבען זיי ביידע געוואָלט ערגעץ ענטלויפֿען, כדי אויסצומיידען אַ בעגעגעניש מיט איהם, אָבער זעהט אויס, אַז דער קריפּעל האָט זיי בעמערקט און איז שנעל אַריבערגעלאָפֿען אויף דער זייט וואו אידא מיט סאַבאַן זענען געגאַנגען, ער האָט זיי פֿערלאָפֿען דעם וועג, געבליבען שטעהען נעבען זיי און אינגאַנצען געציטערט פֿאַר פֿרייד צוליב דעם וואָס ער האָט זיי דערזעהען.

— גוט מאָרגען, מיינע דאַמען, אויף אייך האָב איך זיך נישט גערעכט, אַזאַ בעגעגעניש...

נישט סאַבאַ און נישט אידא האָבען געקענט עפּעס ענטפֿערען, ביי זיי איז פּשוט דאָס לשון זיך פֿ־גענומען געוואָרען, דער בלויזער אָנבליק פֿון דעם הויקער האָט זיי אַרומגענומען מיט שרעק, אַ חוץ דעם האָט דער קריפּעל זיי דערמאָהנט אין די צייטען, וועלכע זיי האָבען איבערגעלעבט אין פּוילען

— שרעקט זיך נישט מיינע דאַמען, האָט דער קריפּעל אַרויסגעהירזשעט, די בעגעגעניש מיט אייך איז איצט געווען נאָר א צופֿעליגע און דאָס א גליק־ליכער צופֿאַל, איך האָב באמת נישט געוואוסט, אַז איהר געפֿינט זיך אין מיין היימאַט־שטאָט אין לאָנדאָן, איך וויל גאָרנישט פֿון אייך, איך וויל נאָר, אַז איהר זאָלט מיר זאָגען, וואו פֿעלא געפֿינט זיך, איך האָב געמיינט, אַז איהר זענט שוין אַלע דריי טויט, איהר זענט דאָך פֿערפֿאַלען געוואָרען ווי אַ שטיין, וועלכען מ'וואַרפֿט אין וואַסער אַריין, און וואָס איך האָב זיך אָנגעליטען דורך דער דאָזיגער צייט.

דער קריפּעל האָט נישט געלאָזט אימיצען קומען צום וואָרט און האָט ווייטער גערעדט.

— איך וועל איהר דאָס נישט מוחל זיין, איך בין נישט מעהר אָפּהענגיג פֿון איהר, כ'וועל נקמה נעהמען, איך האָב צוליב איהר געקענט דאָס לעבען פֿערלירען. די באַנדיטען האָבען מיך געוואָלט דער־הרגענען, אַ גליק וואָס א צופֿאַל האָט מיך פֿון זיי אַרויסגעראַטעוועט, נאָר אַדאַנק אייער פֿרייד מאַר־יאַן בזשוסקאָ האָב איך בעוויזען צו אַנטלויפֿען פֿון פּוילען און צוריקקומען קיין ענגלאַנד.

— מאַריאַן בזשוסקאָ געפֿינט זיך אין לאָנדאָן האָט סאַבאַ אַרויסגעשטאַמעלט, נישט געפֿינענדיג צוליב שרעק וואָס צו ענטפֿערען.

— גאָר אַזוי? זעהט אויס אַז ער האָט זיך דערוואוסט, אַז איהר סאַבאַ געפֿינט זיך דאָ, ער האָט זיך אויך געוויס אָנגעליטען צוליב אייער פֿערשוואונ־דען ווערען, געוויס האָט ער אייך וועגען דעם דערצעהלט.

— ניין, ער האָט מיר נישט דערצעהלט, איך זעה זיך מיט איהם וועניג, האָט סאַבאַ געזאָגט און זיך געפֿיהרט אַזוי ווי אַ שילער ענטפֿערט אויף די פֿראַגען פֿון זיין לעהרער.

— אויך דאָס איז קאַליע געוואָרען, אַזוי פֿעלא ערלויבט געוויס נישט, פֿערשטעהט זיך פֿאַר איהר איז דאָס נישט גיגסטיג, אַ וואונדער, אַז זי האָט אייך ערלויבט אַליין אַרויסצוגעהן פֿון שטוב, אָבער פֿון וואַנען ווייס איך, אַז איהר געהט אליין, איהר ווערט געוויס אבסערווירט פֿון אימיצען, פֿער־שטעהט זיך, אַז פֿעלאַ האָט זיך דאַ געשאַפֿען אַזא מענש ווי זי האָט מיך געהאַט דאָרטען.

דער קריפּעל האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען, אַזוי ווי ער וואָלט געוואָלט בעמערקען ווער ס'אָבסערווירט די צוויי פֿרויען, ער האָט אָבער קיינעם נישט בעמערקט.

— קיינער אָבסערווירט אונז דאָ נישט, קיינער געהט אונז נישט נאָך, מיר זענען דאָ פֿולשטענדיג פֿריי...

— אָבער זאָגט מיר, וואו איז פֿעלא?

— פֿעלא איז נישטאָ, מיר ווייסען איינגאַנצען נישט וואו זי איז, איך פֿערזעהליך האָב דעם איינ־דרוק, אַז זי איז אומגעקומען בעת אַ קאַטאַסטראָפֿע. וועלכע איז פֿאַרגעקומען בעת מיר זענען געפֿאָהרען קיין ענגלאַנד.

— אַזוי איז גאָר די געשיכטע? אפֿשר נאַרט איהר מיך אָפּ? אפֿשר האָט פֿעלא אייך געהייסען בעת אַ נויט אַזוי זאָגען.

— איך פֿערזיכער אייך, האָט סאַבאַ געזאָגט, זייענדיג ווייטער אין טויט־שרעק, אַז זי איז נישטאָ אַז מיר ווייסען נישט וואו זי געפֿינט זיך.

— גלויב איך אייך, און איך וועל זיך דער־ווייטערען פֿון דאַנען ווייל אַזאַ ראַנדעוואו מיט מיר דאָ אויפֿ'ן גאַס איז זיכער פֿאַר אייך נישט קיין אַ געוועהנליכע זאַך, קען איך נאָך שטעלען איין פֿראַגע.

ביידע פֿרויען האָבען געשוויגען, וואַרטענדיג אויף דער פֿראַגע, וועלכע דער קריפּעל וועט שטע־לען.

— צי קען איך וויסען וואָס די דאַמען טוען דאָ אין לאָנדאָן?

אידא האָט אַ ציה געגעבען סאַבאַן ביי דער האַנד, וואָס האָט געזאָלט הייסען, אַז סאַבאַ זאָל זיך נישט פֿערראַטען און זאָל נישט זאָגען וועגען איהרע אויפֿטריטען אין טעאַטער.

— מיר טוען דערווייל נאָך גאָרנישט דאָ, מיר קלויבען זיך אַוועקצופֿאָהרען פֿון דאַנען אין אַ אַנ־דערע שטאָט, כדי צו זוכען עפּעס בעשעפֿטיגונג.

— ס'איז נישטאָ ווער ס'זאָל לאַכען, האָט דער קריפּעל זיך צוהירזשעט, זיי זוכען אין ענגלאַנד בעשעפֿטיגונג, אָהן א שפּראַך און אָהן א פֿאַך אין האַנד, ווי אַזוי איז דאָס מעגליך, אַז איהר זאָלט אַזאַ בעשעפֿטיגונג בעקומען, אויב ס'איז אמת, אַז פֿעלאַן האָט דער שלאַק געטראָפֿען און זי האָט אייך איבער געלאָזט ווי אָרימע יתומות, וועט איהר דאָ אין ענג־לאַנד פֿערפֿאַלען ווערען אָדער...

— מיר וועלען זיך שוין צו עפּעס דערשלאָגען, מיר זענען דאָך יונגע מענשען.

— אויסער, אַז איהר ווילט האַנדלען מיט אייער יוגענד און שעהנקייט, האָט דער קריפּעל ציניש געזאָגט.

סאַבאַ איז געוואָרען שטאַרק אין כעס, זי איז שוין אַביסעל געקומען צו זיך פֿון דער ערשטער איבעררעשונג.

— קום אידא, מיר וועלען געהען, איך וויל נישט אויסהערען קיין עזותקייטען.

דער קריפּעל איז אָבער ווייטער געשטאַנען אויף זיין אָרט. פֿערשטעלענדיג דעם וועג.

— סאַבאַ, וואָס איז דאָס פֿאַר א צניעות מיט־אַמאָל? פֿאַר מיר דאַרפֿט איהר נישט שפּילען קיין קאָמעדיעס. איך ווייס דאָך יאָ, וואָס איהר האָט געטוהן ווען איהר זענט געווען אַנגאַזשירט ביי אונז אין דער טרופּע... אָבער דאָס איז אייער זאַך, אויב איהר זוכט עפּעס אַ בעשעפֿטיגונג, קענט איהר זי דאָ בעקומען נאָר דורך מיר, איך האָב דאַ גע־וואַלדיגע בעקאַנטשאַפֿטען, נאָר איין קליינע פֿראַגע און מיר וועלען זיך געזעגענען, זאָגט מיר נאָר וואו קען איך זעהן מאַריאַן בזשוסקאָ?

(פֿאָרטזעצונג קומט)

ב

י. ל. מינצבערג
ג. סיים-דעפוטאט

דער אנהויב

אויף דער אזוי גערופענער יודישער גאס הערשט נאך דערווייל א טויטע שטילקייט. נישט מען רעדט, נישט מען הערט וועגן וואהלען.

עס רוקט אבער שוין אן דער טאג פון די וואה־לען צום סיים און מען מוז דעם ברייטען עולם אויפ־קלערען זייער בעדייטונג, בפרט די בעדייטונג פון אונזער פארלאמענט אין זיין נייער פארם און גע־שטאלט.

אויך אמאל האבען יודען פון א גאנץ יאהר קנאפ גע'דאגה'ט וועגען די וואהלען. עס האבען דערפאר שוין געזארגט די פארטייען און ריכטונגען. אויב יעדער ביי זיך אין דער היים איז געווען גלייכגילטיג, האבען די פערשידענע נומערלעך און פארביגע אויס־רופען אויף די ווענט און פלויטען געוועקט אינטע־רעס און געשאפען אנ'אמת'ן וואהל־יריד.

די היינטיגע וואהלען זענען אנדערש לויט זייער מהות, זענען דעריבער אויך גאנץ אנדערש די אופנים אין וועלכע עס דרוקט זיך אויס דער אינטערעס פון דער בעפעלקערונג און די אגיטאציע פון די קאנדי־דאטען.

מען קען דרייסט זאגען: אויב אמאל איז דער וועהלער פערדרעהט געווארען אינם שווינדעל פון אגיטאציע, וועט ער איצט פערנעמען א שטעלונג אויס בירגערליכען און יודישען אינטערעס.

ס'איז פאראן צוויערליי מינים גלייכגילטיגקייט פאר די וואהלען: נאטירליכער און קינסטליכער. זו־מער־צייט, מענשן זענען אין אורלויב, טראכט מען נישט טוועגן קיין וואהלען. דערצו קומען נאך צו פער־זענליכע דאגות, קאפ־דרעהענישען, קריזיס־זארגען, דאס זענען נאטירליכע זאכען און קיינער קען דערצו גארנישט האבען.

עפעס אנדערש איז אבער די קינסטליכע שטיל־קייט, וואס ווערט געשאפען ארום די וואהלען דורך אונצופרידענע יחידים און פארטייען. מען וואלט ווע־לען, אז די וואהלען זאלען פערגעהן ווי א רויך.

איך וויל נישט קיינעם דן זיין לכף חוב. יעדער האט זיך זיינע איבערציינגונגען און וויל בלייבען געטריי זיינע אידעען. עס איז אבער אין א גרויסער מאס פארהאן אויך דערינען בייזער ווילען און שלעכט פערשטאנענער, אדער פאלש־אויסגעטייטש־טער יודישער אינטערעס.

אויב עס לאזט זיך בעמערקען א באיקאט־שטע־לונג ביי די נישט - יודישע פארטייען, איז עס נאך פערשטענדליך. דאס זענען אלץ געווען פרעטענדענטן אויף רעגירען מיט דער מלוכה און אנפיהרען מיט'ן לעבען. עס איז ביי זיי אפגענומען געווארען, אדער פערקלענערט געווארען די השפעה אין דער הינזיכט, קענען זיי אזוי לייכט דעם איצטיגען רעזשים זייער פערלוסט נישט מוחל זיין.

ביי אונז אבער איז די לאגע א גאנץ אנדערע. מיר האבען נישט אויסגעשטרעקט די האנט נאכ'ן מלוכה־רודער און נישט געשלאגען זיך איבער דעם רעגי־רען. פאר אונז איז די ארבייט אין סיים בעיקר א פראגע פון עקזיסטענץ און ענטוויקלונג אלס ביר־גער און יודען. אלס אזעלכע האבען מיר אויך רעכט און ווילען צו האבען אנ'איינפלוס אויף דער געשטאלטונג פון דער מלוכה בכלל אויף אלע געבי־טען פון איהר לעבען און לייסטען.

מיר האבען אבער נישט קיין שום חשק מיטצו־מאכען דאס שפיל, וואס עס פיהרען לגבי דעם היינ־טיגען רעזשים די נישט־יודישע פארטייען, און אויב עס געפינען זיך פארטייען, וואס טוען איינס ברעיון און עפעס אנדערש בפועל, אין איין ארט כשר'ן זיי דעם אנטייל אין די וואהלען און דעם אנדערן אסר'ן זיי, איז פאר אלעמען קלאר, אז דאס איז נישט קיין יודישע פרינציפיעלע שטעלונג, נאר א פראגע פון כוח פון איינפלוס. דארט ווי מען האט שאנסען, קוקט מען אוועק פון פרינציפ, דארט ווי מען האט אבער נישט קיין אויסזיכטען, בעמיהט מען זיך דורכצוזעצען דעם פערשאלטענעם, אונגליקליכען און שרעקליכען גערדאנק: נישט מיר, נישט דיר.

וואלט דא גענאנגען אין פארטיי־זאכען, ווער וויסט, צי מען וואלט געקענט האבען גרויסע טענות צו די דאזיגע מענשען. דא האנדעלט זיך דאך אין א פונקט פערקעהרטע ערשיינונג: אין אויסער־פאר־טיי זאכען. סיי די וואהל־ארדינאציע, סיי די קאנס־טיטוציע, אויף וועלכער זי איז געשטיצט, זענען נישט סתם קיין נייע געזעצען. דאס זענען מלוכה־אקטען, וואס שליסען אפ די תקופה פון דער מאי־איבערקעה־רעניש. דער עיקר־שטריך זייערער איז די שטרעבונג אפצוווישען און אפצומעקען די פארטיי־הערשאפט מיט אלע איהרע וואהל־ירידים, האנדעל־וואנדעל, מעהרהייטען, קינסטליכע בלאקען, שפינוועבסענע צו־זאמענארבייט, געפעלשטע פריינדשאפט, פאליטישע אינטריגעס א. אז. וו. דער פארלאמענט דארף ווערען דער צענטער פון מלוכה־שאפונג און נישט פון פאר־טיי־קאמף. דאס איז דער הויפט־ציל פון דער נייער קאנסטיטוציע און פון דער נייער וואהל־ארדינאציע, אויף וועלכע מען האט פערלעגט אזוי פיל כחות און יאהרען.

איך בין נישט קיין מליץ־יושר פון דער נייער קאנסטיטוציע און א פשיטא שוין פון דער נייער וואהל־ארדינאציע.

צי גרוים איז די עולה, וואס עס איז בעגאנגען געווארען לגבי דער יודישער בעפעלקערונג דורכ'ן פערקלענערן איהר געהעריגע רעפרעזענטאנץ און פערשמעלערן איהרע נאטירליכע רעכט.

אבער מיר מוזען זיך אפגעבען א חשבון, אז דער קלאפ, וואס האט אונז געטראפען, איז דער עיקר געווען געצילט אין עמיצען אנדערש און האט אויף לאנגע יאהרען אפגעווארפען אונזערע בלוטיגע און גיפטיגע שונאים פונם מלוכה־רודער.

עס ענטשטעהט אלזא א פראגע, צי זאלען מיר זיך אוועקשטעלען אן א זייט אלס צושויער צו דעם נייעם מלוכה־סיסטעם, צי פערקעהרט, זיך עקשנות־דיג האלטען ביי אונזערע רעכט אלס בירגער און יו־דען און אנטייל נעהמען אין דער ארבייט פון פוילי־שען פארלאמענט

מיר האלטען, אז עס וואלט געווען דאס גרעסטע פערברעכען, ווען מיר זאלען נישט בלויז אויף גאנצע פינף יאהר בידים צוברעכען און אפווארפען פון זיך אונזערע רעכט, נאר אפילו איין שעה.

מיר טארען נישט דערלאזען, אז אין סיים און אין סענאט זאל נישט זיין פערטרעטען די יודישע בעפעלקערונג, אדער ריכטיגער דאס פוילישע יודענ־טום אלס נאציאנאל - רעליגיעזע קערפערשאפט.

עס איז נישט קיין צייט אויף קיין פארטיי־חשבו־נות און אפילו אויף קיין פארטיי־פערטרעטונג.

נישט פון היינט אן געהער איך צו א פארטיי, דאך וואלט איך ביים איצטיגען מאמענט בשום אופן נישט מסכים געווען צו פערטרעטען אין סיים בלויז איין און איינציגע פארטיי. היינט מוז א יודישער דעפוטאט קודם כל זיין דער יודישער דעפוטאט. און דאס איז זיין הויפט־עובדה און עיקר אויפגא־בע. ווער עס שטעלט זיך אנדערש פאר זיין שליחות, טאר אין מלוכה־לעבען קיין אנטייל נישט נעמען און דארף בעצייטענס זיך ערקלערען פאר ענגהאר־ציג און בלוט־אנעמיש.

איך האב אין די לעצטע יאהרען צוגעזעהן און מיטגעמאכט דעם גאנצען פראצעס פון בענייאונג און איבערבוי, וואס קומט פאר אינם מלוכה־לעבען, נעם איך זיך דעריבער מעהר רעכט ווי אנדערע צו זאגען, וואס עס הייסט פאר אונז א יודישער פאר־שטעהער אין סיים און סענאט.

עס איז אפגעשלאסען געווארען אנ'עפאכע און מיר שטעהען פאר א נייעם גרויסען אנהויב און וועה וואלט געווען, ווען מיר זאלען נישט אויסגוצען אין דער פולער מאס און אין דער גאנצער גרויס כאטש דאס ביסעל רעכט, וואס עס איז אונז פערבליבען און נישט שענקען דעם צוטרוי די עטליכע דעפו־טאטען, וואס האבען א מעגליכקייט געוועהלט צו ווע־רען.

אויף קיין איין רגע טארען מיר נישט לאזען, אז פרעמדע זאלען זיין אונזערע פערזארגער, דארט וואו מיר האבען נאך אנ'אפענעם וועג צו וועהלען א יו־דישען דעפוטאט. דאס נישט קעמפען פאר אונזערע רעכט, וואלט געקענט אונז אוועקשטעלען אין אזא לאגע, אז מיר וואלטען נאך אונזערע רעכט פערלוי־רען בכלל. עס איז געגוג איין סיים־קאדענץ אהן יו־דישע דעפוטאטען, אז דאס זאל ווערען א חוק ולא יעבור.

דער פינפצענטער וואהל־ראיאן איז א בעגרעניצ־טער, ער נעמט ממש ארום בלויז די יודישע גאס, מוזען דעריבער אלע כוחות ווערען אנגעווענדעט, אז די יודישע גאס זאל נישט פערשעהמט ווערען.

אז מען גרייט אן זומער האט מען אויף'ן ווינטער

וואס מיר קריג מיט אביסיניע?
וואס מיר וואהלען ליבער ברידער?
כיהאב א גרעסערע סענסאציע
סיהאט אויפגעלעבט זוסמאנעק ווידער.

אויף פעטריקאווער נומער 19
צו דעם היינטיגען סעזאן
וועט זיין פיינסטער קירזשנער - ווערקשטעל
איצט בעווייזען וואס עס קאן.

גרייט זיך לאדזער שעהנע דאמען
וייל זוסמאנעק געהט אויף אייך
מיט די פיינסטע פעלצען־פוטער
וועט ער אייך בעקליידען רייך.

געדענקען דעם אדרעס איז אייער חוב
פעטריקאווער 19 אין הויף.

אראראט קומט קיין לאדז

ווי בעקאנט האט דער „אראראט“ אדורכגעמאכט דעם היינטיגען סעזאן א גרויסען וועלט־טורנעע שפי־לענדיג מיט גרויס ערפאלג אין לאנדאן, פאריז און בעלגיען, אויפן קומענדיגען סעזאן וועט דער „אראראט“ ווידער שפילען אין ווארשע.

די „אראראטניקעס“ ווילען אבער פארן אנפאנג פון סעזאן שפילען א קורצע צייט אין זייער היים־שטאט אין לאדז אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי“. עס איז מעהר ווי זיכער, אז אין זייער היים־שטאט וועט דער „אראראט“ נישט זיין קיין קלענערע סענסאציע ווי אין דער גרויסער וועלט.

נאר 1 אויפטריט פון לאלא אמזעל
אין „ראזמאיטאשטשי“

שבת דעם 24־טען אויגוסט ד. י. קומט אפ א פארשטעלונג אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי“ וואו עס טרעט אויף די טאלאנטפולע 12־יאהריגע לאה־לע אמזעל צוזאמען מיט דעם „ראזמאיטאשטשי“ אנסאמבל. געשפילט וועט ווערען דער אפערעטען שלאגער „יאנקעלעס חלום“ ווי לאה־לע אמזעל שפילט די הויפט־ראל יאנקעלע.

נאך דער פארשטעלונג א גרויסער דיוועה־טיסמענט אויסגעפיהרט פון לאה'לע אמזעל. זי וועט זינגען די בעליבטע לידעלע פון איהר רע־פערטואר.

מארגען שבת איינציגער אויפ־טריט פון לאלא פאלמאן און דארא סקורי אין העלענאוו

מארגען שבת קומט פאר אין פארק העלענאוו נאר איין איינציגער קאנצערט פון דער בעוואוסטער פאלקס־זינגערין לאלא פאלמאן אין איהר אייגענ־ארטיגען רעפערטואר פון אלטע און נייע אין לאד: נאך נישט געזונגענע לידער.

אי'ן דעם קאנצערט נעהמט אויך אנטייל די בעריהמטע זינגערין פון דער מעדאליאנער אפערע „לא סקאלא“ דארא סקורי אין א פראגראם פון לידער און אריעס.

ראדיא־פראגראם

פרייטאג ד. 23־טען אויגוסט

6.36 — גימנאסטיק. 6.50 — פליטען. 7.20 — ידיעות. 7.30 — ספארט און טוריסטישע שמועסען. 7.35 — פליטען. 11.57 — צייט־סיגנאל. 12.03 — ידיעות. 1.05 — פליטען. 1.30 — פון ארבייטס־מארק. 1.35 פליטען. 3.15 — בערזע. 3.25 — עקספארט. 3.30 — פליטען. 4.15 — קאנצערט. 4.35 — שמועס פאר קראנקע. 5 — פארטעפיאן־קאנצערט. 5.40 — קאנצערט. 6 — רעפארטאזש. 6.15 — „גאנץ פוילען זינגט“. 6.45 — פליטען. 7.15 — רעקלאמע - קאנצערט. 7.30 — געזאנג. 7.50 — מאנאלאג. 8 — פליטען. 8.45 — אווענד־ידיעות. 9 — סימפ. קאנצערט. 10 — ספארט. 10.10 — פליטען. 11 — ידיעות, קאמוניקאטען. 11.05 — פליטען.

שבת, ד. 24־טען אויגוסט

6.36 — גימנאסטיק. 6.50 — פליטען. 7.20 — ידיעות. 7.30 — ספארט און טוריסטישע שמועסען. 7.35 — פליטען. 11.57 — צייט־סיגנאל. 12,03 — ידיעות. 12.15 — פליטען. 1.05 — קאנצערט פון לעמבערג. 1.20 — ליכטע מוזיק. 2.30 — די נייעסטע פליטען. 3.15 — בערזע. 3.25 — „אונזער ים־האנדעל“. 3.30 — הערשפיל. 4.15 — קאנצערט. 5 — קאנצערט פאר זומער־וואוינונגען און קור־ערטער. 6 — ספארט־ראטגעבער. 6.10 — א מינוט פאעזיע. 6.15 — „גאנץ פוילען זינגט“. 6.45 — פליטען. 7.15 — רעקלאמע־קאנצערט. 7.30 — „אונזערע לידער“. 7.50 — אקטועלע שמועסען. 8 — פליטען. 8.10 — מוזיק. אוידיציע. 8.45 — אווענד־ידיעות. 9 — אוידיציע פאר פאלאקען אין אויסלאנד. 9.30 — קאנצערט. 10 — ספארט. 10.10 — טראנסמיסיע פון ווילנע. 10.30 — קאנצערט. 11 — ידיעות, קאמוניקאטען. 11.05 — קאנצערט.

KLAVIOL „Ap. Kowalski“ USUWA bezpowrotnie ODCISKI

נעכטיגע רעזולטאטען פון די אטלעטען־קאמפען אין צירק

די סענסאציע פון נעכטיגען טאג איז געווען דער רעוואנזש־קאמפען פון קראוזער'ן מיט'ן דייטש שי־קאט. דער צירק איז געווען איבערפולט. די ערשטע קעמפען טאקע קראוזער — שיקאט. דער קאמף איז זעהר א שעהנער, קראוזער ווייזט ארוים אנ'איבער־געוויכט, נאך א שעה'דיגען קאמף, וועלכער גיט נישט קיין רעזולטאט, געהען זיי לויט'ן רעגולאמין איבער אויף פונקטען. שיקאט געווינט דעם ערשטען פונקט און דא נוצט ער אויס זיין בעקאנט מיטעל, בלייבט שטעהן ביי דער באריערע ביז צו די 10 מינוט אזוי ארום ווערט שיקאט'ן אנערקענט דעם זיג.

דער קאמף טאמסאן - גראבאווסקי האט געזיגט גראבאווסקי. סענקאווסקי בעזיגט אין דער 6־טער מינוט בריכ'ן, טארנאוו בעזיגט אובא'ן. זייסיג בע־זיגט אין דער 4־טער מינוט נאוואק'ן. דער קאמף איז געווען א קאמישער. היינט קעמפען:

טארנאוו — זייסיג (דעצידירענד), גראבאווסקי— טיקאט, סענקאווסקי — אובא, מיאזשא — טאמ־סאן, קראוזער — שימקאווסקי.

נעכטיגער גרויסער מיטינג אויפן ספארט=פלאץ אין העלענאוו
זשאבאטינסקי האלט א 3=שעה'דיגען רעפעראט

נעכטען איז אויפ'ן ספארט־פלאץ פון „העלענאוו“ פארגעקומען א מיטינג, אויף וועלכען דער פיהרער פון די רעוויזיאניסטען וול. זשאבאטינסקי איז ארוים געטרעטען מיט א רעפעראט וועגען דער נייער ציוי־ניסטישער ארגאניזאציע.

אין א 3־שעה'דיגען רעפעראט האט דער רעדנער ארומגערעדט די געשאפענע לאגע און וועגען די סיבות, וואס האט די רעוויזיאניסטען געצווינגען צו שאפען די נייע ציוניסטישע ארגאניזאציע.

דער גרויסער עולם, וואס האט איבערפולט דעם גרויסען ספארט־פלאץ, האט דעם רעדנער געמאכט שטורמישע אוואציעס.

צוליב אברייזע קיין ארץ־ישראל
ווערט פערקויפט א וועניג געניצט שפייז־צימער, א קינדער־צימער, א דאמען־קאראקול־פעלץ, א מענער־פעלץ (א לירע) אין גוטן צושטאנד, א ראווער (א דאמסקע) ווי אויך פערשידענע אנדערע זאכען, כילינסקיעגא 47. — צו ערפאהרען ביים ווזכמער. בעזיכטיגען יעדען טאג.

פארק העלענאוו
טעל. 209-32.
מארגען, שבת, דעם 24־טען, 8.30 אווענט
• איינציגער אויפטריט •
פון דער בעריהמטער פאלקס־זינגערין, דער שטאלץ פון דער יודישער עסטראדע
לאלא פאלמאן
אין איהר אייגענ־ארטיגען רייכען רעפערטואר.
אין דעם קאנצערט נעמט אויך אנ־טייל די בעוואוסטע זינגערין פון דער מעדיאלאנער אפערע „לא סקאלא“
דארא סקורי
אין א רייכען פראגראם פון לידער און אפערן־אריעס.
איינגאנג אין גארטען שוין פון 2 נאכמ. פון 5 א זייגער קאנצערט פון סימפ. ארקעסטער דיר. ס. פיעטרושקא אין פראגראם יודישע מוזיק. ביים קלאוויר: פ. פיעטרושקא
בילעטען צו 1.09 זל. פערקויפט די מערקישע קאנדיטאריי פיעטריקאווער 12 אויך די קאסע פון העלענאוו.
אין פאל פון רעגענוועטער קומט דער קאנצערט פאר דעמזעלבען טאג אין זאל „פילהארמאניע“
אולגאווע בילעטען צו 54 גר. קענען בעקומען פעראיינען שבת נור ביז 5 א זייגער נאכמ.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie.
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

פון דער יוד. דרוקער־קארפאראציע

נעכטען אווענד איז פארגעקומען אונטער'ן פאר־זיץ פון פרעזעס ה' שיינאק א זיצונג.

אויף דער טאג־ארדנונג האט זיך געפונען די פראגע וועגען פערבעסערען די לאגע אין דרוקער - פאך.

עס איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען אין דעם קאנצערט נעמט אויך אנטייל די מיט דער פראגע וועגען עפענען א ביורא ביי דער קארפאראציע, כדי אנצונעמען די ארבייט ביי די פארמיטלער און זי פארטיילען פראפאר ציאנעל צווישען די דרוקערייען.

צום שאפען אזא ביורא האט געשטויסען דאס וואס די פארמיטלער, וועלכע נעמען אן דרוק־ארבייט און געבען זי ארויין אין די דרוקערייען צאהלען דערפאר קלאגעדיגע פרייזען.

די אקציע פון דער יודישער דרוקער־קארפא־ראציע איז פון אלע דרוקעריי־אינהאבער זעהר ווארם אויפגענומען געווארען

דאָס „געראָטעניש"

(ענדע פון דער 5. זייט)

פּאַרלאַמענט, וועלכען די רעגירונג האָט בדעה איינ־צופיהרען אין א"י נאָר איצטיגען. ווי מען רעכענט, וועט א ספּעציעלע דעלעגאַציע אָפּפאָהרען קיין לאָנ־דאָן, בכדי צו בעקענען די רעגירונג מיט דער שטע־לונג און מיט די פאָדערונגען פון קאָנגרעס בנוגע דעם דאָזיגען ענין.

די פּאָזיטיווע לעזונג פון אָט די אַלע פראַגען און פּראָבלעמען איז מעגליך נאָר דורך א פּעראייניגטען פּראָנט. לוידער שטעלט פאָר מיט זיך דער איצ־טיגער קאָנגרעס א בילד פון צעריסענקייט און צע־שפּליטערונג, ווי מ'האָט עס נישט געזעהן אפילו בעת די קאַמפּען ארום דער אוגאַנדא־פּראַגע.

די הויפּט־אויפגאַבע פון איצטיגען קאָנגרעס וועט אַלזאָ זיין, ווי מיר האָבען שוין געזאָגט, צו דערפיה־רען צו א שלום, צו א קאָנסאָלידאַציע. דען נאָר מיט פּעראייניגטע קרעפטען וועט מען קענען אויסנוצען די איצטיגע מעגליכקייטען און די קאָניונקטור פאַרן אויפבוי פון דער יודישער היים.

דאָס יודענטום פון דער גאַנצער וועלט דער־וואַרט מיט אומגעדולד די צוריקשטעלונג פון פרי־דען און איינינקייט אין דער ציוניסטישער אָרגאַני־זאַציע. דען פון דעם דאָזיגען שלום הענגט אָפּ דער גורל פון צעהנדליגער טויזענדער, וואָס רייסען זיך קיין ארץ ישראל.

* * *

די רעוויזיאָניסטען מאַכען שבת פאַר זיך. זיי געהען גרינדען א נייע אָרגאַניזאַציע, וואָס זיי האָפען צו דערגרייכען דערמיט, ווייסען מיר נאָך נישט. איין זאַך אָבער איז זיכער: אז זיי וועלען דיסקרעדיטירען דעם ציוניזם אין די אויגען פון דער וועלט און נאָך פּערגרעסערן די פּערווירונג, וואָס האָט געהערט ביז אהער אין די רייהען פון דער יוגענד.

די פּוילישע יודען, וועלכע לעבען אין דער פּרעמד ווילען שאַפען א „וועלט־פּערבאַנד", דאָס הייסט: זיי ווילען די „בעריהמטע" לאַנדסמאַנשאַפטען, אין וועלכע זיי זענען אָרגאַניזירט אין ענגלאַנד, אמערי־קאַ, א"י און אנדערע לענדער, פּערוואַנדלען אין איין גרויסע לאַנדסמאַנשאַפט פון א „וועלט־מאַסשטאַב". דאָס איז א קנאַפּער און ווערטלאָזער אויפטו.

נאָר וועגען די דאָזיגע קאָנגרעסען וועלען מיר ערשט קענען ריידען אויספיהרליכער, ווען מיר וועלען שוין ווייסען גענוי צו וואָס זיי שטרעבען און מיט וואָס זיי ווילען אונז בעגליקען.

דער היינט און מאָרגען פון סאָציאַליזם

(ענדע פון דער 9. זייט)

ווערען די דערקענטעניש, אז די איצטיגע געזעלשאַפט איז אויסגעבויט געוואָרען פון מענשען, וואָס האָ־בען נישט איהם געהאַט אין זינען און נישט מיט זיינע מענשליכע לעבענס־נויטען זיך גערעכענט; אז זי בעשטעהט נישט פון אייביגע, אומבעריהרליכע יסודות; אז גראָד זיי, אָט די יסודות, — שטעהען אין וועג, דאָס פאָלק זאָל קאָנען אָנהויבען פיהרען א פרייען, געזונדען און מענשליכען לעבען; און אז דעריבער מוזען גראָד זיי ראַדיקאַל פּערענדערט ווע־רען. צו אָט דעם איבערבוי זאָל דאָס פאָלק שטרע־בען. אָבער פונקט ווי יעדער יחיד בערגעסט נישט, אין אָט דער לאַגע, אויף זיין חיי־שעה) אז זאָל דאָס אויך נישט פערגעסען דאָס גאַנצע פאָלק.

כל זמן דער נייער מלבוש קאָן נאָך נישט גענייט ווערען, דאָס נייע הויז נישט געבויט ווערען, דאַרף מען לעגען א לאַטע אויף דעם לאָך פון דעם אַלטען בגד, דאַרף מען מיט ברעטלעך פערשלאָגען די לע־כער אין דאַך.

דערביי דאַרף מען אָבער תמיד האָבען דעם איינ־זעהן און תמיד געדענקען, אז פון לייגען א לאַטע אויף א לאַטע בלייבט אַלץ די אַלטע שמאַטע און פון כסדר צושלאָגען נייע ברעטלעך קומט נישט ארויס קיין ניי הויז.

און אויב דאָס אַרבייטענדיגע פאָלק גלויבט נאָך נישט אין דער מעגליכקייט פון א ראַדיקאַלען איבער־בוי אָדער א טאָטאַלען ניי־בוי, מעגען מיר איהם פערזיכערן, אז אויף זיי האָט ער נישט ווייניגער שאַנ־סען, איידער דער, וואָס האָט א צעטעל אין א לאָ־טעריע, און אז גראָד די „רעוואָלוציאָנערע לאָטעריע" איז פון אַזאַ אַרט, אז וואָס מעהר מענשען עס „שפּי־לען" אין איהר, אַלץ זיכערער איז מען מיט דעם גאָר גרויסען געווינס. און אז וואָס שנעלער עס וועלען פערטיילט ווערען אין פאָלק די „צעטעלעך", אַלץ גיכער וועט פאָרקומען די „ציהונג".

איז — זאָל יעדער פאָלקס־מענש, אפילו טוענ־דיג די „לאַטוטישע" אַרבייט פאַר דער חיי־שעה, נישט פערגעסען צו בעזאָרגען זיך מיט דעם נויטי־גען „צעטעלע", כדי נישט צו פערלירען זיינע שאַנסען.

א דיפּלאָמאַטישער קאָנפליקט צוליב א „יודישער באָבע"...

(ענדע פון דער 6־טער זייט)

האָבען דערשנאַפּט, אַז די פ״וי פון איטאַליענישען אַמבאַסאַדאָר שטאַמט גאָר פון אַ יודישער פאַמי־ליע [illegible] דער סקאַנדאַל און מורמלעריי זענען גע־וואָרען גאָר גרויס.

אָפען בעליידיגען האָט מען נישט געקאָנט, פרוי סערוטי איז דאָך פאָרט נישט קיין דייטשקע, אָבער פערסמען די לופט ארום דער פאַמיליע סערוטי האָט מען אָנגעהויבען. עס האָבען דאָס דערפיהלט אי דער אַמבאַסאַדאָר אי זיין פרוי און אַלע וואָס זענען געווען די בעסטע געסט פון דער בריטהאַר־ציגער פרוי סערוטי.

עס ווערען געפיהרט אַפילו אין רוים אַפי־ציעלע געשפרעכען מיט דער איטאַליענישער רעגי־רונג וועגען בעשטימען פאַר'ן היטלערישען דייטש־לאַנד א נייעם אַמבאַסאַדאָר, אָבער עס העלפט נישט. מוסאָליני וויל אַפילו נישט הערען וועגען דעם און פערשטאַרקט גאָר זיין פריינדליכע בע־ציהונג מיט סערוטי.

עס העלפען אויך נישט די ביטעס פון פרוי סע־רוטי צו מוסאָליני, וועלכער איז נמאס געוואָרען די לופט אין איצטיגען בערלין. מוסאָליני וויל נישט נאָכגעבען דעם ווילדען היטלעריסטישען אַנטיסע־מיטיזם און בעט, אַז סערוטי זאָל בלייבען אויף דעם פאָסטען נאָך א געוויסע צייט.

די אַלגעמיינע בעציהונגען מיט בערלין ווערען ערגער און מוסאָליני נוצט אויס דעם פאַל פון סע־רוטי אַלס א דעמאָנסטראַציע געגען היטלערן.

די לעצטע מאָנאַטען זענען פאָרגעקומען גרויסע ענדערונגען אין איטאַליענישען אויסערן־מיניסטער־יום. עס ווערען געביטען די אַמבאַסאַדאָרען. מו־סאָליני פערבייט אויך דעם אַמבאַסאַדאָר אין פאַריז. ער דערמאָהנט דייטשלאַנד די געשיכטע מיט דער פ״וי סערוטי און בעשטימט סערוטי קיין פאַריז.

סערוטי פערנעהמט דעם וויכטיגען פאָסטען אין דער צייט פון די בעסטע בעציהונגען צווישען פראַנקרייך און איטאַליען (אין די ערגסטע צווי־שען רוים און בערלין) און אין דעם וויכטיגען מאָ־מענט פון די איטאַליעניש־אַביסינישע אונטערהאַנד־לונגען, וועלכע קענען רעגולירט ווערען אין פאַריז.

ד"ר י. פאַדימאַן.

טעאַטער „פּאָפּולאַרני", אַגראַדאָוואַ 18.
„יודישע טעאַטער־סטודיע"
מאָרגען שבת, דעם 24־טען אויגוסט 1935 י. 9.15 אָוונט
א גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג
„מיינע הערץ איהר האָט פערשפּילט"
סצעניש רעפּערטואַר אין 16 בילדער: רעזשי: אירעס אונסצעניז.: כ. עמעס.
פּערזאָנען:
ספּיקער: מר' דזשאָרדזש, מר' פּיפּען (פּאָליצי־בעאַמטע); מאַם, סאַנדי, פּאָלי סאַנדי, מיקי סאַנדי (נעגער); מיס וואַטערס (מיטגליד פון דער ליגע פאַר מענשען־רעכט); ריכטער הינעס, פּראָקוראָר האָזמאַן, פערטיי־דיגער מר' דזשאָנסאָן, פערטיידיגונגס־קאָמיטעט, גובערנאַטאָר פון מישיגאַן, תפיסה־אויפזעהער, געשוואָ־רענע ריכטער. עדות.
בילעטען פון 50 גר. ביז 1 זל. צו בעקומען א גאַנצען טאָג פון דער פרישט. בײַ דער קאַסע פון טעאַטער.

געשיכטע פון יודען אין לאָדז

(ענדע פון דער 8. זייט..

האָט די פּראָפּינאַציע ־ רווחים אָפּגעדונגען מאיר־בונם זאַלצמאַן פאַר א יעהרליכען אָפּצאָהל פון 15.120 פּוילישע גילדען (2.265 זילבער רובעל) און אין די יאָהרען 1851—1853, האָט די אַרענדע פון דער פּראָפּינאַציע, אויף דער ליציטאַציע בעקומען לייזער קראָהן פאַר א סומע פון 22.040 פּוילישע גילדען יעהרליך (3306 זילבער רובל) אין די יאָה־רען 1854—1856 האָט די פּראָפּינאַציע־אַרענדע איבערגענומען, פאַר א יעהרליכען אָפּצאָהל פון 24 טויזענד פּוילישע גילדען 3600 זילבער רובעל), דער קריסט אויגוסט דרעסלער, וועלכער האָט זיך מיט דער אַרט געשעפטען פערנומען אויך מחוץ לאָדז. אַזוי, למשל, האָט ער געהאַלטען אין אַרענדע די פּראָפּינאַציע ־ הכנסות אין לענטשיץ, אין די יאָה־רען 1857 — 1859 פאַר א יעהרליכען אָפּצאָהל פון 2605 זילבער רובעל. אין 1856 האָט אין לאָדז אי־בערגענומען די פּראָפּינאַציע שמואל זאַלצמאַן און אין די יאָהרען 1860 — 1862 — איצעק פייגין.

ווי מיר זעהן אַלזאָ, האָבען מיט דער פּראָפּינאַ־ציע־אַרענדע אין לאָדז, על פי רוב, זיך פערנומען יודישע אונטערנעהמער.

באַסטער קיטאָן

(ענדעפון דער 15־טער זייט)

פון מאַדאַם סיוואָוועל אין דעם סאַנטאַ באַרבאַראַ־האָטעל און האָב געפונען די צוויי צוזאַמען, — דערצעהלט פרוי קיטאָן פאַר יעדען איינעם, און זי פערזיכערט, אז דאָס איז נישט קיין בלבול, אז דאָס האָט זי נישט אויסגעטראַכט. עס זענען פאַרהאַן עדות, וואָס האָבען צוזאַמען מיט איהר געפונען דאָס פּאָרל צוזאַמען.

ווען מען האָט זיך געווענדעט צו בוסטער קי־טאָנען וועגען דעם, וואָס זיין ווייב דערצעהלט וועגען איהם, האָט ער געצויגען מיט די אַקסלען און האָט דעם אויסדרוק פון זיין פנים נישט געביטען.

— עס איז גאָרנישט מיט גאָרנישט, עס איז גע־ווען אַן'אויפנאַהמע ביי מאַדאַם סיוואָוועל אין הויז, און איך בין געווען צוזאַמען מיט אנדערע ביי איהר. מיר האָבען געשפּילט אין ברידזש און גוט פער־בראַכט. מיר זענען אַלע געווען אָנשטענדיג. אַלץ וואָס עס ווערט דערצעהלט אין נאָמען פון מיין פרוי, איז נישט ווערט קיין אויסגעטראַכטען פּאַפּיראָס, נעמט מיין וואָרט פאַר דעם, — האָט ער דערקלערט.

— אָבער אָט דערצעהלט מען, אז איהר האָט אָנגעהויבען קומען שפּעט אהיים, אָדער גאָרנישט קומען. וואָס בעדייטעט עס, הער קיטאָן? — האָט מען פון איהם געפאָדערט אַן'ערקלערונג.

נאָר אויף דעם האָט ער נישט געהאַט וואָס צו ענטפערן. ער האָט געשוויגען און געצויגען קאָמיש מיט די אַקסלען.

פרוי קיטאָן זאָגט, אז זי וועט דאָס איהריגע איינ־מאָהנען; אז זי וועט קריגען פון מאַדאַם סיוואָוועל דאָס געלד וואָס זי פערלאַנגט, און אז איהר מאַן וועט איהר מוזען אויסהאַלטען מיט אַלעם נויטיגען. זי איז זיכער, אז יעדער ריכטער, וואָס וועט אויס־הערען איהר צד, וועט איהר צו משפּט'ן די סומע, וואָס זי פערלאַנגט.

און עס זענען פאַרהאַן אַזעלכע, וואָס גלויבען דאָס, וואָס פרוי קיטאָן דערצעהלט. און אָט פאַר־וואָס: ערשטענס, איז מאַדאַם סיוואָוועל געווען פער־מישט אין א סקאַנדאַל. עס האָט זיך דאַן געהאַנדעלט וועגען א מסחר פון בייטען ווייבער, פון איינהאַנד־לען זיך מענער. מיט איין וואָרט, עס איז געווען א סקאַנדאַל, וואָס האָט אויפגערודערט גאַנץ אמערי־קאַ. איז דערפאַר צו גלויבען אויף איהר אַלצדינג. אויסער דעם איז באַסטער קיטאָן אַליין נישט אַזאַ צדיק, ערקלערט מען, ווי ער וויל מאַכען דעם איינ־דרוק. אָט האָט ער געהאַט א פרוי, וועלכע האָט איהם געבוירען צוויי קינדער און וואָס האָט זיך אויסגע־לאָזט? ער איז פון איהר אַוועק און האָט זיך אויס־געקליבען אַן'אַנדערע. וואָלט מען זאָגען, אז די ערש־טע פרוי איז געווען ווייס־איך־וואָס. זיאיז אָבער דוקא פון גרויסען יחוס, זי איז א שוועסטער פון דער בע־ריהמטער אַקטריסע נאָרמאַ טאַלמאַדזש (די איצטיגע פרוי פון דזשאָרדזש דזשעסעל), און ער האָט זיך פער־קאָכט אין דער איצטיגער פרוי קיטאָן. וואָס איז? איהם האָט זיך געדאַכט, זי איז געווען שעהנער פאַר דער ערשטער. און ווייבאַלד ער האָט איינמאָל גע־בראָכען דעם וואָרט זיינעם צו זיין טריי ביז'ן קבר דער פרוי זיינער, קאָן ער דאָך זיין א צווייטען מאָל נישט געטריי. אַזוי זאָגען יענע, וואָס זענען פאַר דער איצטיגער פרוי קיטאָן און וואָס ווילען זעהן, אז דער קאָמיקער זאָל דאַרפען צאָהלען א פיינע אַפּותיקאַ זיין פרוי.

וועט זיך איהר דאָס איינגעבען? דאָס איז נישט זיכער. אָבער עס איז פאָרט א וואונדער, וואָס דער מענש „מיט'ן בלעכענעם פנים", ווי מען רופט איהם באַסטער קיטאָנ'ען זאָל האָבען אַזאַ ערפאָלג ביי פרויען.

נאָר געה פערשטעה די נשמה פון א פרוי און נאָך פון אַן'אַקטריסע דערצו.

י. אַבראַמסאָן

אויספלוגען קיין פּאַלעסטינע
פון 630.— זל. אָן
אַרגאַניזירט
„אַרביס" פּיעטריקאָווער 18, טעל. 249-33
אויף הנחה־פּעמער קיין משעבאַ־סלאָוואַקיי און יוגאָסלאַוויען.
אויך קיין עסטרייך.

„LLOYD KRAJOWY" Łódź, Sienkiewicza 3|5, tel. 228-50
Przedsiębiorstwo Ekspedycyjno-Transportowe
רעקאָמענדירט איהר נרייטקייט צו ערלעדיגען איהרע מעגליכע טראַנספּאָרטען נאָך:
וואַרשאַ, בידגאָשטש און פּאָזען און צוריק
פּינקטליכע ערלעדיגונג פון נאַכנאַהמען.
באַקוועמע און סאָלידע בעדינגונג. ספּעדיציע און אינפאָרמאַציע.

היינט פּרעמיערע!
„די שקלאַפין פון מאַנדאַליי"
גרויסע ליבעס־דראַמע
אונטער'ן נאָמען:
KAY FRANCIS, RICARDO CORTEZ, WARNER OLAND אין די הויפּט־ראָלען:
אויסערדעם: א מוזיקאַלישע קאָמעדיע און לאַנד־אַקטואַליטעטען.
אָנהייב 4,30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג
קלאַנג־קינאָ CAPITOL זאַוואַדזקאַ 16

היינט און פאָלג. טעג! DOLLY HAAS און PAUL HERBIGER אין הערליכע מייסטערווערק פון דער עסטרייכישער פּראָדוקציע פון Nicodemi
„SCAMPOLO" (דער ווינער שאַלטיק)
אויסערדעם: VLASTA BURIAN אין דער קאָמעדיע „קאַפּיטאַן קאַרקאַראַן"
אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 א זייגער נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום־טוב 12 בייטאָג. אויפן ערשטען סעאַנס און פריהמאָרגען־פאָרשטעלונגען 54 גר.
איינציגער קלאַנג־קינאָ אין גאָרטען RAKIETA שענקעוויטשאַ 40 טעל. 141-22

ד"ר ס. קאַנטאָר
ספּעצ. פאַר הויט און ווענעריש: קראַנקהייטען (מענער־שוועכע)
פּיעטריקאָווער 90, טעל. 129-45.
נעמט אָן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אָוו.

Dr.-med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פּראָגנ. 1־טער שטאָק.
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום־טוב פון 9—1 פאַרטאָג.
בעזונדערע ווארטע־זאַל פאַר פרויען

Dr. med. GUSTAW KOHN
געוועזענער אַסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָגישען קליניק אין פּאַריז.
(ספּעצ. פאַר פרויען־קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
דיאַטערמיע, עלעקטראָקאָאַגולאַציע.
נעהמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. 170-03
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 4—6 נאָכמ.

Dr. med. Haltrecht
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־און געשלעכטס קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן ביז 8 פ"ה, פון 12 ביז 2 מיטאָג, און פון 5—9 אָוו., זונטאָג פון 10—1 פרימאָג.
אַליע צרט צנצליזען.
פאַר אָנגעמעלדע לייטשניציה־פריוען

Dr. Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ־ און סקלעראָז־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145, טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אָוו

KURSY kroju, szycia i modelowania zatwierdzone przez Min. W.R. i O.P. **LINY KAUFMAN** Piramowicza 2 róg Cegielnianej, I piętro front — TELEFON 207-23. ZAPISY przyjmuje kancelarja codziennie od godz. 10 r. do 7 w.

„JERZY MILL" Łódź, Piotrkowska 73 poleca **wieczne pióra** Repr. wiecznych piór Dr. JUNGH'a na Rzp. Polską i w. m. Gdańsk.

METRO פושעיאזר 2 — אנהייב 4 נאכמיטאג.

היינט און פאלגענדע טעג! צום ערשטען מאל אין לאדז! היינט און פאלגענדע טעג!
פרעכטיגע לעבענס=דראמע, ווינער פראדוקציע, וואס איליוסטרירט א מוטערליכע ליבע אין פילם א. נ.
„הערצער-סימפאניע" (DIE GROSSE LIEBE) אין די הויפטראָלען:
Hansi Nise, Hugo Thimig i Attila Hörbiger

„TURBINA 50.000" אין דער הויפטראָלע: W. GARDIN
דער גאנצער פילם ווערט גערעדט און געזונגען אויף רוסיש.
אויסערן פראָגראם: קלאנג-צוגאבע FOX

קינא-טעאטער **„Miraż"** 11 ליסטאפאד 16 (קאנסטאנטינער) אנהויב 4 נאכמ. היינט און פאלגענדע טעג!

ADRIA גלובנא 1 — אנהייב 5 נאכמיטאג.

„PALACE" היינט דאס קינא=טעאטער
נאך א גריגדליכער רעמאנט איז טעכנישע אויסבעסערונגען ערעפענט זיך
און פערבעט אלע ג' בעזוכער און סימפאטיקער אויף דער **פּרעמיערע** פון דער נייעסטער ווינער קאמעדיע אין דער דייטשער שפראך א. נ.
„די לעצטע ליבע" (LETZTE LIEBE) אין די הויפטראָלען:
Hans Jaray, Albert Basserman, Michiko Meinl, Oskar Karlweis
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבען. אנהייב 6 א זייגער נאכמיטאג

קלאנג-קינא-טעאטער CORSO לעגיאָנאָוו 2/4
דער זאל ווערט זארגפעלטיג ווענטילירט און געקיהלט.
היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער דאפעלטער פראגראם!
1) **די פערדרעהטע וועלט** (NOWA PŁEĆ) פרעכטיגע קאמעדיע מיט **Elissa Landi** און **D. Manner**
מוזיק, געזאנג, טענץ, אקציע, נאטור=שעהנקייטען, אויסשטאטונג.
2) **„טשיקאגא"** מאדערנע דראמע, אין די הויפטראָלען: **Pretson Fester, Zita Johann i Johan Marsh**
אויסערן פראגראם: פילם-אקטועליטעטען פאט.
אנהויב 4 א זייגער, שבת און זונטאג 12 בייטאג. פאפולערע פרייזען: ערשטער סעאנס 50 און 54 גר. די ווייטערדיגע סעאנסען 54 גר. 85 גר. און 1,09 זל.

קלאנג-קינא-טעאטער PRZEDWIOŚNIE זשעראמסקיעגא 74/76 (רוג קאפערניקא) היינט און פאלגענדע טעג

א פארביגער פילם און א הערליכער אינהאלט! **„צווייי יתומות"** יעדען ריהרט די טעמא און דאס קאנצערט-שפילען!
אין די הויפטראָלען: **Rosine Derene, Ivette Gulbert, Gabriel Gabrio Elżbieta Bergner** פון קרעצניג
נעכסטער פראגראם: „די טרוימענדע ליפען" א פילם גערעדט אין דייטש, די גרעסטע קרעאציע פון Elżbieta Bergner
אנהויב 4 נאכמ. זונטאג און יום-טוב 2 בייטאג. פרייזען פון די פלעצער: 1 פל. 1,09 זל. 2 — 90 גר. 3 — 50 גר. הנחה-קופאנען 70 גר.

פרייז פון אנאנאנס ביז 15 ווערטער גור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנאנאנס ביז 15 ווערטער גור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

עס ווערט געזוכט אגענטען אדער אגענטקעס צו אנ'אויסגעארבייט ארטיקעל צו מאשין האפט, שרודמיעסקא 40 פראנט פארטער, פראצאווניע פון וועש. 10034

עס ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע פרעסערין צו קראוואטען, גדאנסקא 5 וואוינונג 24. 10040

עס ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע שניידערין צו קינדער קליידלעך און אנציגלעך צו בעשטעלטע ארבייט צו ערפאהרען זאוואדזקא 5 פראנט געוועלב.

ס'ווערט געזוכט א פעהיגער לייטער פון זאפארט פאר דער נאכט-פאנאטאוויע „לינת הצדק". אפערטען קאן מען בעלייגען ביז'ן 28-טען אויגוסט איינשליסלעך אין סעקרעטאריאט פון פעראיין ציגעל-גאס 17 די פערוואלטונג.

ס'ווערט געזוכט א לערן-יונגעל אין דער קראפט-רענדער-פאבריק נאוואמיעסקא 29 פראנט 1-טער שטאק ביי יאסקאוויטש

ס'ווערט געברויכט א לערן-יונגעל ביי דאמען-בעשטעלט. וואולטשאנסקא 93 פראנט 2-טער שטאק.

עס קאן זיך מעלדען א לערן-יונגעל צו סוויטערס פון א בעסערער פאמיליע ציגעל-גאס 15, ביי ליבכאווסקי.

א לערן = מעדעל צו רעפערווירען שטרימף קאן זיך מעלדען נאך זונטאג מלינארסקא 2 ביי א. קאפעלבוים, פארטער

עס ווערט געזוכט 8-טער מאשינען ארויסצוגעבען ארבייט, ביי גראנסקי, קאנסטאנטינער 42 וו. 35. 10069

ס'זענען נויטיג צו דאמען מאגאזין מיטנייהערינס, אונטערמאשינער און א לערן יונגעל, פעטער גאס 19 ביי עפשטיין.

נויטיג פון זאפארט א נייהערין צו סוויטערס אבערלאק. ווי אויך א לערן מעדעל. ביי אפעלבוים פילסודסקיעגא 20

ס'איז נויטיג קוואליפיצירטע האנט נייהערינס. צו ערפאהרען ביי טענענבוים פולנאצנא 7.

ס'זענען נויטיג אויבער מאשינער, אונטער מאשינער, אונטער פרעסער און האנט-נייהערינס צו דאמען מאגאזין, ביי ליפער גדאנסקא 6.

א מאשין - נייהערין צו סוויטערס ווערט געזוכט זשידאווסקא 21 וו. 4.

נויטיג א יונגערמאן אדער א מעדל אין א רעסטאראן, צו ערפאהרען ביי רוטמאן פילסודסקיעגא 31

א קוואליפיצירטער שטריקער צו פיינע ארבייט קען זיך מעלדען, ul. 6 Sierpnia 13 m. 19

לאקאלען

צו פערמיטען א שעהן צימער, פראנט ערשטער שטאק מיט א בעזונדערן איינגאנג ביי יונאפאוויטש, בושעווינער 11.

צו פערמיטען א צימער פון 2 פענס-טער זוניג מיט אלע בעקוועמליכקייטען ס'קאן זיין פאר א פארפאלק. פאלודניאווא 24 וו. 12.

צו פערמיטען א קאמפארט-וואוינונג פון 4 צימער, מיט בעקוועמליכקייטען 3-טער שטאק, זאוואדזקא 14. 10049

ס'ווערט געזוכט א וואוינונג מיט פולער בעקעסטיגונג פאר א פרוי ביז 50 זל. מאנאטליך ביי א פאמיליע, אפערטען אונטער 50 אין אדמ.

צו פערדינגען 2 צימער און קיך און פארצימערן מיט אלע בעקוועמליכקייטען. לימאנאווסקיעגא 14 ביים וועכטער.

2 יונגעלייט אדער 2 פריילייננס קענען בעקומען צו שלאפען אין א בעזונדער צימער ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע, צו ערפאהרען 11 ליסטאפאדא 24 וואוינונג 11. 10052

צו פערמיטען 2 צימער און קיך, א געוועלב באזונדער פאר א קצב צו ערפאהרען 11 ליסטאפאדא 43 ביים ווירט

עס ווערען אנגענומען 2 שילער-ין ביי אנ'אנשטענדיגע פאמיליע וואוינונג מיט בעקעסטיגונג, זארגפעלטיגע אויפזיכט גדאנסקא 28 וו. 9. 10030

אנ'ארט צו שלאפען פאר איין פער זאן א בעזונדער צימער מיט אלע בע-קוועמליכקייטען פארטער זאוואדזקא 7 וו. 6

לאזשי קען בעקומען א בעסערע פריילין ביי א פרוי. צו ערפאהרען ביי לאכמאן, נאוואמיעסקא 28. 10017

א בעקוועם ארט צו שלאפען פאר איין אנשטענדיגען יונגענמאן, זאכאדניא 39 וו. 5 פראנט 1-טער שטאק.

צו פערדינגען א פראנט צימער פאר א סובלאקאטאר מיט אלע בעקוועמליכקייטען. פלאץ-וואלנאשטשי 6 וו. 8.

א בעקוועהם ארט צו שלאפען ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע. צו ערפאהרען וואלבארסקא 25, וו. 8, ביי ענגעל.

פערשידענעס

איך נעהם אן א שילער צו לערנען אויף א טריקאטאזש-רונדמאשין אדער צו-געצאהלט, אין א יודישער פאבריק. צו ערפאהרען 11 ליסטאפאדא 37 אין קויהלען-סקלאד ביי ריטענבאנד.

צו פערקויפען א 8/80 סוויטער-מאשין זייפער דאנער און א 8 הענדשקע-מאשין מיט 10 און 12 פלאטען. שרוד-מיעסקא 27 אין דער פראלניע.

א רונד זשאגארד-מאשין מיט קעפער בילליג צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי ברוינמאן, נאוואמיעסקא 29.

צו פערקויפען א לעבער=מאשין זינגער'ס אין גוטען צושטאנד. קען גוט זיין צו טריקאטאזשען, זעהר בילליג צו ערפאהרען 11 ליסטאפאדא 43 וו. 4.

צו פערקויפען א 10-ער שטריק=מאשי: דיאמאנט=ווערקע 100 די ברייט. אין בעסטען צושטאנד, צעגעלניאנא 20 קווער-אפיצינע מיעשקאניע 26. 10067

איך האב צו פערקויפען צוויי 8-טער מאשינען 70-ער אין בעסטען צושטאנד און איין זינגער=ניי=מאשין, לוטאמירא-סקא 9 אין 2=טען הויף, לובלינער.

א יונגערמאן זוכט א פאסטען ביי וואס עס זאל נישט זיין, קען שרייבען און לעזען, פאר א גאנץ קליינעם לוין. אפערטען אונטער „Ch." 1004

דער זייגערמאכער פון פולנאצנא 8 וואוינט יעצט אויף פאלודניאווא 15 אין הויף פארטער און נעהמט אן זייגערס צו פעריכטען.

אכטונג! א קאפיטאליסט וויל מיט-נעמען א פריילין קיין פאלעסטינא. אפער-טען אפצוגעבען אין אדמיניסטר. פון דער צייטונג פאר „17". 10030

א שותף מיט 4–5 טויזענד זל. קאן צוטרעטען צו א גוט איינגעפיהרט געשעפט. פרנסה געזיכערט. כל הקודם וכהן! אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „פרנסה געזיכערט". 10035

מודעה. דער וואלבארזשער רבי אדמו"ר יוסף ברוך שליט"א ריבאק, וואס וואוינט פראנציסקאנער 15, וועט דעם שבת מברכין בענשען ר"ח אלול מיט וואלבארזשער נגונים און פיהרען טיש שלש סעודות מיט תורה. מען בעט צו קומען די וואלבארזשער חסידים.

א יונגערמאן, א פליט זוכט בע-שעפטיגונג ביי וואס עס זאל נישט זיין. די אדרעס ביטע אויפגעבען אין אדמיני-סטראציע פון דער צייטונג.

Buchalter-Bilansista na stanowisku przyjmuje do prowadzenia księgi handlowe. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją Leon Krell, Piotrkowska 79 m. 40 tel. 145-64.

Zdolna podręczna poszukuje miejsce u krawcowej. Oferty w administracji pod „Zdolna"

איך זוך א שותף מיט אביסעל קא-פיטאל צו א לאנגיעהריג איינגעפיהרטע טריקא-וועש-פאבריק מיט גוטע קונדען. איך בין בערייט אריינצוגעהן מיט דער פאבריק צו יענעם. אפערטען אונטער „טריקא". 10044

גאנץ לאדז און אומגעגענד איז ערשטוינט פון אונזערע לייסטונגען אין קונסט-שטאפען, מיר שטאפען לעבער, געוואלדריסען און אנציגער. מענטלען און קליידער נישט צו דערקענען צ זעהר בילליגע פרייזען. די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט דורך בערלינער פאכמענער 11 ליסטאפאד 29 פארטער.

אנ'עס-צימער און שלאפצימער מאהאגאניאווע) אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען, צוזאמען מיט דער וואוינונג פון 2 צימער און קוך מיט בעקוועמליכ-קייטען אויך א פיאנינא און פערשידענע זאכען, ציגעל-גאס 55 פראנט, ערשטער שטאק נומר 4 פון 10—1 בייטאג.

Administrację domów przyjmuje solidny wykwalifikowany administrator. Sumienna i oszczędna gospodarka zegwarantowana. Na żądanie pierwszorzędne referencje. Uwaga: Przyjmuje domy w administracji od 50.— Zł. miesięcznie. Zgłoszenia do administracji pisma pod „Administrator".

איך זוך צו קויפען א איבערגעגאנ-גענע בויער-מאשין פאר א צאהן-טעכני-קער. אפערטען אפצוגעבען אין אדמי-ניסטראציע פאר „טעכניק".

וויכטיג פאר אפאשקע-סוחרים! איך נעהם אן אויסצופערטיגען אפאשקעס, די בעסטע אויספיהרונג צו ביליגע פרייזען. יעקיל וואלף, קאנסטאנטינער 3.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

וואו געוואונען, וואו פערלוירען

דער איצטיגער צושטאנד פון פרויען — רעכט איז פערשידענע לענדער

ווי האלט עס מיט דער גלייכבערעכטיגונג פאר פרויען אין פערשידענע לענדער? איז די בעוועגונג פאר פרויען גלייכבערעכטיגונג אין די לעצטע יאהרען געגאנגען צוריק אדער פאראויס?

פון אויבען אויף קאן זיך אויסדוכטען, אז אויף דער פראגע איז פאראן בלויז איין ענטפער — די בעוועגונג פאר גלייכבערעכטיגונג איז געגאנגען בלויז אויף צוריק. א ראיה, אז אין די לעצטע עטליכע יאהר האבען די פרויען פערלוירען די רעכט, וואס זיי האבען זיך געהאט דערווארבען אין דייטשלאנד, אין איטאליען און אין אנדערע גאנצע אדער האלב־פאשיסטישע לענדער. אין דער אמת'ן אבער איז דאס נישט נאר אנ'אויבערפלעכליכער איינדרוק, נאר אויך א פאלשער.

אמת, אז אין דייטשלאנד זוכען די נאצים מיט אלע כחות צוריקצוטרייבען די פרויען צו די פליכטען פון די דריי „קופן“, דאס הייסט „קיך, קינדער און קירך“. אבער אפילו אין נאצי־דייטשלאנד, קאנען די נאצים מיט אלע זייערע אנשטרענגונגען דער פרוי בשום אופן נישט איינגאנצען בערויבען פון די געווינסן, וואס זי האט זיך דארטען דערווארבען אין די יאהרען פאר דעם אידער היטלער איז געקומען צו דער ממשלה. אבער אפילו ווען מיר זאלען צוגעבען, אז אין נאצי־דייטשלאנד האט די פרוי אנצעווייזען אויף גרויסע פערלוסטען, און דאס זעלביגע אויך אין איטאליען, האבען די פרויען אין אנדערע לענדער דוקא אין די לעצטע יאהרען בנוגע גלייכבערעכטיגונג געמאכט גרויסען פארשריט.

די מערקווירדיגסטע געווינסען האבען אויפצעווייזען די פרויען פון טערקיי. ווי לאנג איז דאס, למשל, ווי די טערקישע פרויען האבען זיך אויף דער גאס נישט געטארט ווייזען אהן א שלייער און אין דער היים האבען זיי געמוזט זיצען איינגעשפארט אין הארעמס, וואו קיין פרעמדער מאן, א חוץ איהר אייגענער, האט קיינמאל נישט געטארט אריינקומען?

אין די לעצטע יאהרען האט זיך די לאגע דארטען אזוי געביטען אין דער הינזיכט, אז נישט נאר האבען די פרויען אראפגעווארפען די שלייערן פון זייערע געזיכטער און די הארעמס זענען אפגעשאפט געווארען און אין איינעם מיט די הארעמס אויך די פיל־ווייבעריי, וואס האט א סך געהאלפען צו דער פרויען־פערשקלאפונג, נאר פאר דער צייט האבען פרויען אויך אנגעהויבען נעמען א וויכטיגען אנטייל אין דעם האנדעל, דער אינדוסטריע, דערציהונג און אפילו אין דער רעפובליק.

היינט צו טאג קאן טערקיי אין דער הינזיכט פון פרויען־גלייכבערעכטיגונג זיך פערגלייכען מיט די ציוויליזירטסטע לענדער פון מערב־אייראפע און אמעריקע.

אמאליגע צייטן האבן בלויז די זעהר רייכע פרויען פון די הויכע קלאסען געקריגען וועלכע עס איז ביל דונג. היינט־צו־טאג זענען די פרויען־שולען איבערגעפאקט און אין די אוניווערזיטעטען ווערען פרויען אריינגענומען גליך מיט די מענער. היינט צו טאג איז א גאנץ געוועהנליכע זאך צו זעהן אין טערקיי פרויען דאקטוירים, אדוואקאטען, ריכטער און לעהרער, און היינטיגעס יאהר זענען זיבעצעהן פרויען אויסגעקליבען געווארען אלס דעפוטאטקעס אין דעם טערקישען פארלאמענט.

פון טערקיי איז איבער דעם שווארצען ים כמעט בלויז א קאצען־שפרונג קיין סאוויעט־רוסלאנד. און קומט מען קיין סאוויעט־רוסלאנד דערזעהט מען ערשט וואס פאר א געווינסן די פרויען האבן צו פערצייכענען. אין קיין לאנד אין דער וועלט זענען די פרויען נישט אזוי גלייכגעשטעלט געווארען מיט די מענער ווי דארטען, און אין קיין לאנד אין דער וועלט האבען זיי נישט אזעלכע מעגליכקייטען ארויסצעווייזען וואס זיי קאנען אויפטון, ווי אין דעם ראטען־פערבאנד.

דארטען האבען די פרויען נישט נאר דאס רעכט צו ארבייטען ביי וואס זיי ווילען, נאר מען גיט זיי מאקע די געלעגענהייט ארויסצעווייזען זייערע קענטנישען ביי אלץ וואס זיי טוען.

אין ראטען־פערבאנד האט די פרוי דאס רעכט צו ארבייטען אין פאבריקען, צו פערנעמען זיך מיט אלע ליבעראלע פראפעסיעס, צו פערנעהמען הויכע און פעראנטווארטליכע רעגירונגס־שטעלעס, צו פערוואלטען מיט גרויסע אונטערנעהמונגען, און צו פערנעהמען זיך מיט פאליטיק. זי קאן ווערען א לופט־פליהערין אויב זי וויל און איז פעהיג דערצו. זי קאן פיהרען א טראקטאר, אויב זי האט נאר דער־צו די נויטיגע כחות און זי קאן, אויב זי וויל זיך אפגעוועהן דוקא נאר מיט אזוינע זאכען, מיט וועלכע פרויען האבען זיך נישט אפגעגעבען פון זינט מענשען געדענקען.

און וואס די פרויען אין סאוויעט־רוסלאנד זאלען נישט טון זענען זיי אין אלץ גלייכגעשטעלט און גלייכבערעכטיגט מיט די מענער.

די מעגליכקייטען, וואס ווערען געגעבען די פרויען אין סאוויעט־רוסלאנד האבען שוין געהאט א געוואלטיגען איינפלוס אויף די שכנישע לענדער און אין דער צוקונפט וועט דער איינפלוס מסתמא זיין נאך א סך גרעסער.

אין פוילען האבען פרויען איצט אויך א סך מעהר רעכט און מעהר מעגליכקייטען, ווי זיי האבען גע־האט פאר דער וועלט־מלחמה. דאס זעלבע לאזט זיך אויך זאגען וועגען די אנדערע קלענערע לענדער, וואס גרעניצען זיך מיט פוילען.

אין נאצי־דייטשלאנד האט מען ביי די פרויען, ווי בעקאנט, צוגענומען אלע רעכט און מעגליכקייטען וואס זי האט דארטען געהאט אונטער דעם רע־פובליקאנישען רעזשים.

מיט אלע כחות זוכט מען זיי ארויסצוטרייבען פון די פאבריקען, פון די ביוראס, פון די שולען און פון די אוניווערזיטעטען. צוליב צוויי זאכען טוען דאס די נאצים. ערשטענס, ווילען זיי דורך דעם שאפען מעהר ארבייטס־פלעצער פאר מענער, ווארים ווען א פרוי ווערט אפגעזאגט פון א שטעלע אין א פאבריק אדער אין א ביורא, מוז מען דאך אויף איהר ארט אנשטעלען א מאן, און צווייטענס, ווייל די נאצים דארפען האבען וואס מעהר קאנאנען־פלייש, דעריבער טרייבען זיי די פרויען ארויס פון דעם אינדוסטריעלען לעבען, כדי זיי זאלען האבען מעהר צייט און זיך קאנען מעהר אפגעבען מיט קינדלען.

אבער אפילו די נאצים קענען, ווי געזאגט, נישט איינגאנצען ארויסשטויסען די פרויען פון די דער־ווארבענע פאזיציעס. די דייטשע פרויען האבען זיך שוין צופיל איינגעפלאכטען אין דעם אינדוסטריעלן און האנדעלס־לעבען פון לאנד, אז מען זאל זיי קע־נען אזוילייכט פון דארטען ארויסרייסען. אויך קול־טורעל האבען די פרויען אין דייטשלאנד פערנומען צופיל ארט, אז מען זאל זיי קענען איינגאנצען אפ־ווישען. אפילו אין נאצי־דייטשלאנד קאן מען זיך אויך נישט בעגעהן אהן פרויען־לעהרערינס, קינדער גארטענס, שרייבערינס און אפילו פיהרערינס פון געזעלשאפטליכער ארבייט.

אמת, פאליטיש האט מען די דייטשע פרוי איינ־גאנצען צוריקגעשטויסען, אבער אין דער הינזיכט איז דאך די מענער פון דייטשלאנד אויך נישטא וואס מקנא צו זיין. פאליטיש האבען די מענער אויך קיין דעה נישט. די איינציגע דעה האבען היטלער און זיינע לייט און אלע איבריגע מוזען נאר פאלגען.

וועגען די אנדערע מערב־אייראפעאישע לענדער ווי אויך וועגען אמעריקא איז קיין נייעס נישטא וואס צו זאגען. די פרויען פון אלע מערב־אייראפע־אישע לענדער, א חוץ פראנקרייך, האבען זיך דער־ווארבען זייער גלייכבערעכטיגונג נאך מיט יאהרען צוריק און זיי האלטען זייערע געווינסען. דאס זעל־ביגע קאן מען אויך זאגען וועגען די פרויען אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקא.

קלארא לעווין

באסטער קיטאן, דער מענש מיט'ן בלעכענעם פנים

וואס ווערט איצט אנגעקלאגט פון זיין פרוי אין פערראט

פון אלע פילם־אקטיארען, וואס אונז איז אויס־געקומען צו זעהן אויף דער ביהנע איז באסטער קיטאן, דאכט זיך, דער אמווינציגסטען ראמאנטי־שער פון אלע. עס איז אמת, אז ער איז א קאמיקער, אז ער מאכט לאכען די מענשען, וואס פערזאמלען זיך צו זעהן איהם. אבער דער אופן ווי ער טוט עס איז, ווי מיר וואלטען געזאגט, דער איינפאכסטער, דער ווענינגער קינסטלערישער. און עס לאזט זיך נישט גלויבען, אז פרויען זאלען זיך יאגען נאך אזא מין מענשען, אז ער זאל זיי קענען פאנגען, ווי דאס טוען געוועהנליך די אמאנטען פון דעם מין, צו וועל־כען עס האט געהערט דער פערשטארבענער רודאלף וואלענטינא.

קיטאן נעמט אייך מיט זיין נארישען, אויסדרוק־לאזען פנים, וואס רופט נישט ארויס קיין סך סימ־פאטיע. דאך איז איצט דער דאזיגער אקטיאר פער־וויקעלט אין א גט־סקאנדאל. ער ווערט בעשולדיגט אין פערפיהרען א ראמאן מיט אנ'אנדערער, און עס טומעלט זיך אין האליוואוד מיט דער געשיכטע. ווי אלע מאל, ווען עס טרעפט אזא מין פאל, ווערט די אקטיארען־וועלט פול מיט לעבען און אינטערעס. מען שושקעט זיך און מען וויצעלט זיך אין אלע ווינ־קעלעך.

די פרוי, וואס ווערט אנגעקלאגט פון דער פרוי קיטאן אין פערפיהרען איהר מאן איז ליע סיוואוועל, וועלכע איז מיט א צייט צוריק געוועזען פערמישט אין א סקאנדאל. דאס איז געוועזען די בעריהמטע סיוואוועל עמערסאן קעיס. די דאזיגע דאמע איז איצט אליין, זי איז געשידען פון איהר מאן. און ווען מ'האט גע־זעהן דעם קאמיקער מיט איהר צוזאמען, האט מען אנגעהויבען ריידען, אז עפעס איז נישט גלאט, און מ'קאן ערווארטען א סקאנדאל. מען האט טאקע נישט בעדארפט לאנגווארטען. אט ווערט איצט בע־קאנט, אז פרוי קיטאן איז ארויסגעטרעטען עפענט־ליך און אז זי וויל פון איהר מאן א גט, זי וויל אויך א גרויסע סומע פון דער געגנערין איהרער. זי פער־לאנגט 200.000 דאלאר, און אויסער דעם פאדערט זי פון מאן, אז ער זאל איהר אויך געבען צום לעבען, דאס הייסט פשוט, אז ער זאל איהר צאהלען אלי־מענטען.

דער וואונדער, ווי מיר האבען שוין אנגעמערקט פון אנהויב, איז, וואס מען זאל נאר קענען דערלא־זען, אז דער קאמיקער מיט'ן נארישען פנים, מיט דער קליינער היטעלע אויפ'ן שפיץ קאפ, ווי מיר זע־נען געוואוינט איהם צו זעהן, זאל זיך פערדרעהען אין ראמאנטישע זאכען. נאר די, וואס קענען איהם פערזענליך, פערזיכערן, אז ער איז איינער פון די ערנסטע, מיט וועמען עס איז א מחיה צו רעדען; ער איז אומעטיג; ער איז שטענדיג פערטראכט, און מען זעהט זעלטען ביי איהם אויפ'ן פנים א שמייכעל.

עס זענען פאראן אזעלכע, וואס זאגען, אז די גאנצע געשיכטע קומט פון דעם, וואס מאדאם סיו־וואוועל איז זעהר א רייכע פרוי. זי ווערט פעררעכענט אלס איינע פון דער העכסטער געזעלשאפט, און דאס איז א מין מיטעל זיך צוצושארען צו איהרע מיליא־נען, אז מען זאל קענען אפלעקען א ביינדעל פון איהר. עס איז בעוואוסט, אז אין אמעריקא זענען פאראן א סך אדוואקאטען, וואס מאכען א לעבען נאר פון דעם, וואס זיי זוכען, נישט צו שאפען שלום בית צווישען מענשען, נאר פערקעהרט, זיי זוכען צו שאפען וואס מעהר גט'ן, וואס מעהר שיידונגען, אז זיי זאלען האבען וואס צו טון, אז מען זאל זיי בע־צאהלען די שווערע טויזענדער פאר זייער לעגאלער הילף.

אבער פרוי קיטאן פערזיכערט, אז זי מיינט ערנסט מיט איהר גט־פראצעס. זי איז זיכער, אז מאדאם סיוואוועל זוכט פון איהר צוצונעמען דעם מאן.

אנגעהויבען האט זיך די געשיכטע פון דעם, וואס די לעצטע צייטן האט דער קאמיקער גענומען קומען זעלטענער אהיים, א זאך, וואס ער פלעגט פריהער קיינמאל נישט טון, ווייל ער איז געווען אלעמאל א היים־זיצער; מען האט איהם נישט געטראפען, ווי מען טרעפט אנדערע, אין די רעסטאראנען אדער אויף די שפאציר־ערטער, וואו עס קומען ארויס די פני פון האליוואוד. איז זיין נישט קומען אהיים געווארען פערדעכטיגט. און אז מ'האט זיך גענומען נאכפרעגען, וואו ער איז, וואו ער קומט אהין, האט מען זיך דערוואוסט, אז ער פערברענגט אין דער היים פון מאדאם סיוואוועל און עס איז באלד גע־ווארען קלאר, אז עס האלט שמאל מיט דעם שלום־בית ביי די קיטאנס.

נאר וואס האט פאסירט לעצטענס, אז די פרוי זאל ארויסקומען פלוצים מיט'ן פערלאנג פון א גט? פארוואס איצט און נישט פריהער? דאס איז דאך קיין נייעס נישט, מען האט דאך שוין לאנג זיך גע־שושקעט וועגען דעם, אז עפעס קומט פאר צווישען די קיטאנס.

דער ענטפער איז, אז דעם לעצטען פרייטאג יולי האבען בוסטער קיטאן און מאדאם סיוואוועל פער־בראכט אין א האטעל אין סאנטא בארבארא, קאלי־פארניע. און פון יענער צייט אן האט זיך דאס פארל דאס הייסט קיטאן און סיוואוועל, זיך געטראפען אפט; זיי זענען געוועזען די גאנצע צייט צוזאמען. פרוי קיטאן ווייסט אלץ גענוי. זי ווייסט יעדען קעהר און ריהר פון איהר מאן און זיין נייער גע־ליבטער.

„איך בין אליין געוועזען אין דעם שלאף־צימער

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

ר' יוסף דע־לא ריינא

פון ש. בערג

אין אלע צייטען, זינט מענשען געדענקען, זענען אויפגעשטאנען אויסלייזער, וועלכע האבען געוואלט אויסלייזען די וועלט. ווי נאר עס האט זיך בעוויזען דער ערשטער אונטערדריקער, וועלכער האט פער־שקלאפט מענשען, איז באלד אויפגעשטאנען אנ'אויסלייזער, וועלכער האט געוואלט אומברענגען דעם אונטערדריקער און בעפרייען די אונטערדריקטע.

אזוי איז דאס געוועזען ווען א פאלק איז אונ־טערדריקט געווארען פון אנ'אנדער פאלק, אדער ווען א קלאס איז אונטערדריקט געווארען פון אנ'אנ־דער קלאס, כאטש פון זעלבען פאלק. דער פערדראס פון די אונטערדריקטע האט זיך אנגעזאמעלט און ארויסגעשטעלט איינעם, וואס האט זיך איינגע־שטעלט פאר די געפייניגטע.

אין כמעט אלע פאלען האבען די אויסלייזער גע־וועקט די אונטערדריקטע און זיי גערופען צו אנ'־אויפשטאנד קעגען דעם אונטערדריקער — אנ'אויפ־שטאנד מיט געוועהר אין האנט, א מלחמה פון די שוואכע קעגען די שטארקע.

עס זענען אבער אויך געוועזען אויסלייזער, וועלכע זענען געוועזען קעגען אויפשטאנד, קעגען מלחמה. זיי זענען געוועזען מיסטיקער און זיי האבען געהאלטען, אז די אונטערדריקער זענען דאך אויך נישט מעהר ווי מענשען, און זיי זענען אייגענטליך נישט שולדיג אין דעם, וואס זיי זענען שלעכט און אונטערדריקען אנדערע. שולדיג איז גאר א געהיימע קראפט — דער שטן, דער קוואל פון שלעכטס, וואס טיילט איין די וועלט אין שטארקע און שוואכע, אין אונטערדרי־קער און אונטערדריקטע.

האבען זיי געוואלט אויסלייזען די אונטערדריקטע דורך אפשאפען די געהיימע קראפט פון שלעכטס, דורך אומברענגען דעם שטן; דאן וועלען שוין נישט זיין קיין שוואכע און שטארקע, קיין אונטערדריקער און אונטערדריקטע.

וועגען איינעם א לעגענדארישען אויסלייזער, וועלכער האט געוואלט מיט דער הילף פון דער גע־היימער לעהרע פון קבלה אומברענגען דעם קוואל פון שלעכטס, דעם שטן, סמאל'ן, וואס ווערט גערו־פען דער „סמך מעם“, איז דא א מעשה אין אלטע ספרים. זיין נאמען איז געוועזען ר' יוסף דילה רינה. ער האט געלעבט אין צפת, ארץ ישראל, דער צענטער פון קבלה, די שטאט פון אר"י הקדוש.

און אט די לעגענדארישע געשיכטע מיט ר' יוסף דילה רינה ווערט דא איבערדערצעהלט:

מיט הונדערטער יאהרען צוריק האט אין צפת געלעבט א גרויסער צדיק און מקובל. זיין נאמען איז געוועזען ר' יוסף דילה רינה. ער האט געפיהרט א ישי־בה פון מקובלים און ער האט געהאט א סך תלמי־דים, וועלכע זענען געקומען צו איהם פון נאהענט און ווייט.

ר' יוסף און זיינע תלמידים האבען עוסק געוועזען אין קבלה טאג און נאכט, זיי האבען זיך אפגעשיידט פון דער וועלט און פערטיפט זיך אין די סודות פון קבלה, די געהיימניסען פון בעשאפער און זיין בע־שאפונג.

געזאגט און געשעצט איז געוועזען ר' יוסף ביי אלע איינוואוינער פון שטאט און פון גאנצען לאנד און אויך אין אנדערע לענדער האט דערגרייכט זיין גו־טער נאמען און גרויס פרומקייט און צדקות.

איז אין זיינע טעג געקומען א שלעכטע צייט פאר יודען. די גוי'אישע הערשער אין א סך לענדער האבען אנגעהויבען שטארק רייניגען די יודען און זיי האבען ארויסגעגעבען אויף זיי א סך בייזע גזרות.

די יודען האבען געשריגען צו גאט און גוזר תענית געוועזען, זיי האבען געשיקט שליחים מיט טייערע מתנות צו די בייזע הערשער, וויך צו מאכען זייערע הארטע הערצער, זיי זאלען צערייסען די בייזע גזרות. די רשעים האבען אבער פערשטאפט די אויערען זייערע פאר דעם געשריי פון די יודען און זייערע הארטע הערצער נאך הארטער געמאכט צום געבעט פון די יודישע שליחים.

פון טאג צו טאג האבען זיך געמעהרט די בייזע גזרות אויף יודען. און יעדער נייער טאג האט גע־בראכט נייע און גרעסערע צרות און פיין. די יודען האבען געקרעכצט אונטער דעם שווערען יאך פון די הערשער, די רשעים זיי האבען געוויינט און געשרי־גען צו גאט נאך הילף אבער די הילף איז געוועזען ווייט. גאט האט אפגעקעהרט זיין פנים פון זיין פאלק און זיך נישט געוואלט דערבארימען.

ווען ר' יוסף דילה רינה האט דערזעהן, אז די יו־דען האבען שוין מעהר נישט קיין כח צו ליידען, האט ער פערמאכט די קבלה־ספרים און געזאגט צו זיינע תלמידים אזוי:

„איך קען מעהר נישט צוזעהן די פיין פון מיין פאלק, וואס ווערט געפייניגט פון די בייזע הערשער. איך וועל מאכען א סוף צו די צרות און צום גאנצען שלעכטס. איך וועל אויסלייזען די וועלט, און עס וועט לען מעהר נישט זיין קיין פייניגער און נישט קיין געפייניגטע, קיין הערשער און בעהערשטע. איך וועל אפשאפען דאס שלעכטס און וועל ברענגען די גאולה. די וועלט, וואס זינקט אין קנעכטשאפט וועל איך אויסלייזען.

„קינדער, האט ער ווייטער געזאגט צו זיינע תל־מידים, איצט איז נישט קיין צייט צו זיצען און לערנען. דאס ביסעל חכמה און וויסען, וואס דער אויבערשטער האט אונז געשאנקען, איז נאר, כדי מיר זאלען קענען טון נחת דעם בעשעפער. כביכול האט גרויס צער, וואס דער כוח פון דער טומאה איז שטארק, און די וועלט באדט זיך אין בלוט. מיר מו־זען אויסראטען די טומאה און ברענגען די גאולה. די וועלט וועט אויסגעלייזט ווערען, ווייטאג און יסורים וועלען פערשווינדען, אלע וועלען זיין גליק־ליך און זינגען שירה צו גאט. און דאס הארץ פון בעשעפער וועט ווערען פול מיט שמחה און פרייד“.

— הייליגער רבי אונזערער! — האבען די תל־מידים אויסגערופען — מיר וועלען טון אלץ, וואס דו וועסט אונז הייסען. מיר וועלען געהן מיט דיר. מיר זענען גרייט.

— איך האב געוואוסט, קינדער טייערע, — האט געזאגט ווייטער ר' יוסף דילה רינה צו די תלמידים, — איך האב געוואוסט, אז עס טוט אייך וועה דער וועהטאג פון דער וועלט און איהר זענט גרייט צו העלפען ברענגען די גאולה. אבער ווער ווייסט, צי יעדער איינער פון אייך וועט זיין בכח מיטצוגעהן ביז'ן סוף? צו שווער איז די שליחות, וואס מיר גע־העןנעמען אויף זיך. מיר מוזען אויסראטען דעם קוואל פון אלדאס בייז, מיר מוזען געהן צום שטן אין זיין קעניגרייך, פון זיין בייזען טראן איהם אראפ שלעפען און נעמען געפאנגען. די סכנה איז זעהר גרויס, און נישט איטליכער וועט קענען ביישטעהן. מיר מוזען זיך פריהער רייניגען און לייטערן, מיר מוזען אויסשטעהן די גרעסטע און שווערסטע פראָבען, די גרעסטע נסיונות. און נאר די מוטיגסטע און פעסטע וועלען מיטגעהן.

— הייליגער רבי אונזערער, — האבען די תל־מידים געזאגט, — מיר זענען גרייט אויף די גרעס־טע פראבען, אויף די שווערסטע נסיונות, צו קא־נען דיר העלפען ברענגען די גאולה.

— ווילט איהר שוין געהן, די מינוט? — האט ער זיי געפרעגט.

— מיר וועלען נאר פריהער געהן אהיים, געזע־גענען זיך מיט ווייב און קינדער, מיט טאטע־מאמע — האבען די מעהרסטע פון די תלמידים געזאגט.

נאר פינף תלמידים האבען געזאגט, אז זיי זענען שוין גרייט צו געהן, אפילו נישט צו געהן אהיים זיך געזעגענען.

האט ר' יוסף דילה רינה זיך אוועקגעדרעהט פון די מעהרסטע תלמידים און האט געזאגט צו די פינף:

— איהר זענט טאקע גרייט און איהר וועט געהן מיט מיר. דער וואס וויל געהן זיך געזעגענען מיט ווייב און קינדער און מיט טאטע־מאמע, ווען ער בעדארף צו געהן ברענגען די גאולה, דער איז צו־שוואך און ער טויג נישט פאר דער שווערער שלי־חות. ער וועט שוין דעם גרינגסטען נסיון נישט ביי־שטעהן.

ר'יוסף דילה רינה האט גענומען די פינף גע־קליבענע תלמידים און זיך אנגעהויבען גרייטען אין וועג אריין.

(פארטזעצונג — זונטאג)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג,
23
אויגוסט
כ"ד
מנחם אב תרצה

זון־אויפגאנג 4.32
זון־אונטערגאנג 6.45
ליכט־צינדען: 6,30

ווי אזוי וועט מען וועהלען צום סענאט?

היינטיגען זונטאג קומען פאר וואהלען פון דעלעגאטען צו די קאלעגיעס

היינטיגען זונטאג קומען פאר אין די וואהל־אבוואדען פון דער גאנצער לאדזער וואיעוואדזטווע וואהלען פון דעלעגאטען צו דער קאלעגיע וועלכע דארף בעשטימען קאנדידאטען אויף סענאטארען, די גאנצע לאדזער וואיעוואדזטווא וועהלט 5 סענאטארען. די וואיעוואדזטווע איז פערטיילט אויף 193 אבוואדען, יעדער וואהל־אבוואד וועט היינטיגען זונטאג וועהלען צו 1 דעלעגאט אין דער קאלעגיע אזוי אז די קאלעגיע וועט בעשטעהן פון 193 דעלעגאטען.

די דאזיגע 193 דעלעגאטען וועלען זיך צונויפ־קומען דעם 15טען סעפטעמבער אין זאל פון לאדזער שטאט ראט, פאמארסקא 16, דארט וועלען אויסגע וועהלט ווערען פון די 193 דעלעגאטען א ראט פון 15 מענשען וועלכער וועט נאך דעמזעלבען טאג אויס וועהלען 5 סענאטארען פון דער לאדזער וואיעוואדז טווע.

* * *

לויט די פארשריפטען פון וואהל־רעגולאמין האט דער פארזיצער פון די קרייז וואהל־קאמיסיעס צום סיים און סענאט איבערגעשיקט צו די וועהלער שריפטליכע מעלדונגען אין וועלכע עס ווערט אנגעווי זען דער טערמין און אופן פון די וואהלען.

די וואהלען צום סענאט קומען פאר זונטאג דעם 25 ד. ח. 9 א זייגער אינדערפריה.

די פערזאמלונג פון וואיעוואדען קאלעגיום וועט פארקומען אין דעם זונטאג נאך די וואהלען צום סיים ד.ה. דעם 15טען סעפטעמבער און עס וועלען ענט־גילטיג אדורכגעפיהרט ווערען די וואהלען פון די סענאטארען.

די קרייז וואהל־קאמיסיעס האבען שוין בעקומען פון ביורא פון הויפט וואהל־קאמיסאר די וואהל־מאטעריאלען ד.ה. דרוק־זאכען און קאנווערטען וועל־כע דארפען אפגעשטעמפעלט ווערען און נאכדעם צונעשטעלט ווערען די פארזיצער פון די ראיאן וואהל־ קאמיסיעס.

ג. מיניסטער דאלאנאווסקי אין לאדז

בעזוכט די אינוועסטיציע־ארבייטען

נעכטען האט געווילט אין לאדז דער דירעקטאר פון ,,פונדוש פראצי" געוועזענער מיניסטער דא־לאנאווסקי, ער איז געקומען אילוסטרירען די היגע אפטיילונג פון ,,פונדוש פראצי". און וועגען גע־בען קרעדיטען פאר אינוועסטיציע ארבייטען אויפן שטח פון לאדזער וואיעוואדזטווע.

דירעקטאר דאלאנאווסקי האט אין דער בעגלייטונג פון וויצע־פרעזידענט קאזלאווסקי און נאטשעל־ניק סטולקאווסקי בעזוכט די רעגולאציע ארבייטען ביי די טייכען און די פוי ארבייטען פון שטאטישען וואסער רעזערוואר, דירעקטאר דאלאנאווסקי האט זיך פעראינטערעסירט מיט די ארבייטען און מיט די פלענער פון דער שטאט פערוואלטונג, און געבעטען, אז די שטאט פערוואלטונג זאל פערברייטערען די אינוועסטיציע פלענער.

פולשטענדיגער מאנגעל פון סחורות

אויפ'ן גאלאנטעריע־מארק

סוחרים קויפען סחורות. וואס וועלען ערשט פראדוצירט ווערען אין 4 וואכען ארום

(אג) אין משך פון די לעצטע פאר טעג האט זיך אין דער לאדזער גאלאנטעריע אינדוסטריע אנגעהויבען דער ווינטער סעזאן. די בעזונדערע צווייגען פון דער גאלאנטעריע־אינדוסטריע, וואס האבען ביז־איצט נישט געארבייט זענען צוגעטרעטען צו דער פראדוקציע, אזוי למשל די פראדוקציע פון געטרעס און פון דער מעטאל גאלאנטעריע.

דער אנהויב פון ווינטער־סעזאן אין דער גאלאנ־טעריע אינדוסטריע ציכענט זיך אין לויפענדען יאהר אויס מיט א ערשיינונג, וואס ביז איצט איז עס נאך נישט נאטירט געווארען, און נעמליך, אין דעם הויפט צווייג פון דער גאלאנטעריע אינדוסטריע — אין דער וואל־גאלאנטעריע, אין דער פראדוקציע פון סוועטערס, שאלען, בערעטען, הענדשקעס און טיכלעך. נישט קוקענדיג דערויף וואס דער סעזאן האט זיך שוין אנגעהויבען הערשט א מאנגעל פון סחורות, אויפן מארק. אין פערגאנגענעם יאהר איז אין דער־זעלבער צייט נאך א דריי חדשימדיגער ארבייט אין די פאבריקען, איז דער אנבאט פון די דאזיגע ארטיקלען געווען א גרויסער. די דאזיגע כאראקטעריסטי־שע און אונגארמאלע ערשיינונג פון איצטיגען סע־זאן איז א רעזולטאט פון די קאמפליקאציעס אויפן וואל־מארק, אין איצטיגען מאמענט איז פארן פרא־דוצענט כמעט אונמעגליך צו בעקומען וואל־גארן, אין די גאלאנטעריע קרייזען איז נישט בעוואוסט די סיבה פארוואס עס איז אזוי שווער צו בעקומען וואל גארן, מען נעהמט אבער אן, אז דאס איז א רעזול־טאט פון די פערשארפטע קרעדיט בעדינגונגען פון די הורטאווניקעס, וועלכע קויפענדיג אויף 30 טעג אפענעם קרעדיט, פאדערען זיי אבער פון די פראדו־צענטען אויסשליסליך מזומן, און לעצטענס איז אבער אפילו דערגאנגען דערצו אז פאר גארן וואס זיי דאר־פען ליפערען ערשט אין דריי וואכען ארום, פאדער־רען זיי פאראויס געלד.

עס קורסירען אויך קלאנגען אז די שוועריגקיי־טען ביים קויפען וואל גארן זענען פערבינדען מיט דער קליינער פראדוקציע פון דאזיגען ארטיקעל, צו־ליב די קליינע קאפיטאלען מיט וועלכע די פראדוצענ־טען דיספאנירען זענען זיי געצוואונגען צו בעגרעני־צען די פראדוקציע.

די פערגאנגענע וואך איז נאטירט געווארן פשוט א נעפעהרליכע לאגע. פראווינציאלע סוחרים, בע־זונדערס פון ווילנא, ווי אויך פון ווארשא וואס זע־נען געקומען קיין לאדז קויפען סחורה. האבען גע־שלאסען טראנזאקציעס מיט די פראדוצענטען אויף אזא אופן אז זיי האבען איינגעקויפט סחורות וואס וועלען ערשט פערטיג ווערען אין 4 וואכען ארום. דערביי האבען זיי שוין טיילווייז איינגעצאהלט געלד.

אויסגעבראכען א שטרייק

ביי די באלוטער טיכער וועבער

צוליב דעם וואס די פאבריקאנטען האבען נישט אקצעפטירט די פאדערונג וואס איז ארויסגעשיקט געווארען פון לוין וועבער מייסטער פעראיין. איז אויסגעבראכען א שטרייק פון אלע טיכער וועבער, אויף דער פערזאמלונג וואס איז פארגעקומען איז גע וועהלט געווארען א שטרייק קאמיטעט פון פעראיין, וואס האט די אויפגאבע צו וואכען אז דער שטרייק זאל אפגעהיטען ווערען, גלייכצייטיג האט די פערוואל טונג ארויסגעשיקט פאדערונגען צו אלע באלוטער וויגאניע פאבריקאנטען מיט א בערינג דאס די פאדע רונג מוז ביז מארגען פרייטאג אקצעפטירט ווערען, אין געגענפאל וועט זונטאג געווארפען ווערען די ארבייט, וועגען דעם אלעם איז מיטגעטיילט געווא רען דעם ארבייטס אינספעקטאר און אין האנדעלס קאמער אין לאדז.

דאס ביורא פון ארבייטס־פאנד

איבערגעטראגען אויף א אנדערער גאס

דאס ביורא פון ארבייטס פאנד איז איבערגע־טראגען געווארען פון נארוטאוויטש גאס אין נייעם לאקאל אויף מאניושקי 8.

בליץ־שנעל האט זיך פערשפרייט די ידיעה, אז איינער פון די שענסטע פילמען איז
„דאס שפיל פון וואהנזיניגקייט"
מיט'ן גענאלען
HARRY BAUER
וואס ווערט דעמאנסטרירט אין
„CASINO"
— די פרייזען זענען פערקלענערט. —
אנהויב 6 א זייגער, שבת און זונ־א 12 א זייגער בייטאג

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" צעגעלניאנא 27, טעל. 112-25
דיר. דוד צעלמייסטער.
מארגען שבת ד. 24 אויגוסט פונקט 915 אוונט
א נאכט פון פערגעניגען!
ליינט אין שטוינט וואס קומט פאר אין ראזמאיטאשטשי גאר 1 מאל האט איהר אזא געלעגענהייט צו זעהן און צו בעוואונדערן די בעליבטע 12־יעהריגע ארטיסטקע"
לאה'לע אמזעל
— הומאר! —
מארגען שבת ד. 24 אויגוסט פונקט 915 אוונט
צוזאמען מיט'ן ראזמאיטאשטשי־אנסאמבל. געשפילט וועט ווערען דער גרעסטער שלאגער
„יאנקעלעס חלום"
אין 3 אקטען מיט עפילאג, אין דער הויפט־ראל „יאנקעלע" — לאלא אמזעל.
אכטונג! נאך דער פארשטעלונג א גרויסער דיווערטיסמענט פון לאלא אמזעל זי וועט זינגען די בעליבטע שלאגער־לידלעך פון איהר רעפערטואר. אכטונג!
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער ראזמאיטאשטשי.

אנגעשטרענגטע שטימונג

אין דער פירמע ראנענבערג און כייקין

(א) מיט א פאר טעג צוריק האט אויסגעברא־כען א שטרייק צוליב ארבייטס לוין אין דער פיר־מע לאנענבערג און כייקין אויף סרעבזשינסקא גאס. די פירמע פלעגט צאהלען טאג־לוינען פאר אקארד־ארבייט און געריסען פון די לוינען 87 גראשען, די ארבייטער האבען זיך געווענדעט צום ארבייטס־אינספעקטאר וועלכער האט צוזאמענגערופען א קאנ פערענץ.

אויף דער דאזיגער קאנפערענץ איז געקומען אין נאמען פון דער פירמע א געוויסער טשעסלאוו סטרי־קאווסקי, וועלכער האט זיך אנגעגעבען אלס לייטער פון דער פירמע. די ארבייטער האבען אבער דעם דאזיגען פארשטעהער פון דער פירמע קוועסטיא־נירט. דער ארבייטס אינספעקטאר קאקאווסקי האט דעם פארשטעהער לעגיטימירט און עס האט זיך א־רויסגעוויזען אז נישט ער נאר זיין ברודער איז ליי־טער פון דער פירמע. מען האט סטריקאווסקין צוגע־זויגען צו פעראנטווארטליכקייט פאר אריינפיהרען אין א טעות די מאכט.

פון איהר זייט האט די פירמע זיך נענענגעשטעלט גענען די פאבריקס דעלעגאטען וואוזשיניאס און ריכטערסקי, אלס פארשטעהער פון די ארבייטער. און דעם ארבייטער וואוזשיניאקן אפגעזאגט פון דער ארבייט אויסצאהלענדיג איהם פאר דער קינדי־גונגס צייט. ריכטערסקין האבען עפעס אומבעקאנטע צושלאגען אויף דער גאס. די ארבייטער האבען וועגען דעם אלעם אנגעגעבען אנ'אנקלאגע אין געריכט. בעשולדיגענדיג די פירמע אין אומגערעכטען אפזא־גען פון דער ארבייט וואוזשיניאקן און אין אנשי־קען אנפאלער אויף ריכטערסקין.

די סיטואציע אין דער פאבריק איז צוליב דעם אנ'אנגעשטרענגטע, כאטש עס איז געקומען צו א הסכם אין דער פראגע וועגען די לוינען.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 101-93
ספעציאליסט
פאר מענער־שוואכע־בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא־אנאליזען
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אוונער

צוגאב־פאבאר־קאמיסיע

מיטוואך, דעם 28־טען ה.ח. וועט אין לאקאל אויף פיעטריקאווער 165 אנהויבען צו אמטירען א ספעציעלע צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פון 1־טען שטאטישען פ. ק. או.

צו דער קאמיסיע דארפען זיך צושטעלען אלע רעקרוטען פון יאהרגאנג 1914 און עלטערע, וועלכע האבען זיך, זיינער צייט נישט צוגעשטעלט צו דער פאבאר־קאמיסיע און האבן נאך ביז היינט נישט רעגולירט זייערע מיליטערישע בעציהונגען, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11. פאליציי־קאמיסאריאטען, ווי אויך די, וועלכע האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער שטאטישער סטאראסטווע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפ־טייקען:

ליינוועבער (פרייהייט־פלאץ 2), הארטמאן (מלי־נארסקא 1), דאניעלעצקי, (פיעטריקאווער 127), א. פערעלמאן (ציגעל גאס 32), צימער (וואלטשאנסקא 37), וואלטשיצקי (נאפיורקאווסקי 27).

דער יום־טוב פון וו. פ. און פ. וו.

קומט פאר ד. 22־טען נאוועמבער

דער יום־טוב פון וו. פ. און פ. וו. וואס איז אפגעלעגט געווארען צוליב דעם פאלקס טרויער, וועט פארקומען דעם 22־טען נאוועמבער ד. י. דער פרא־גראם בלייבט דערזעלבער. דער ארגאניזיר קאמיטעט ווענדעט זיך צו די ארגאניזאציעס און שול יוגענד זיך צוצוגרייטען צום אנטייל אין פראגראם.

א ראוועריסט אונטער די רעדער

פון אנ'אויטא

בעקומען שווערע וואונדען

(א) אויפן ראקאטשינער שאסע איז דער 28־יעהריגער ראוועריסט ארטור גייזלער, פון לאדז, ארונ טערגעפאלען אונטער אנ'אויטא און שווער פערוואונ דעט געווארען. אין א האפנונגסלאזען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

געשלעגען

(א) אויף אוזשענדניטשא 34 איז בעת א גע־שלעג פערוואונדעט געווארען דער לאקאטאר פון דעם הויז וולאדיסלאוו סקאוראנסקי.

* * *

אויף לאגעווניצקא 4 איז צעשלאגען געווארען דורך די שכנים דער לאקאטאר פון דעם זעלבען הויז סטאניסלאוו מאלינאווסקי.

זעלבסטמארד־פרוב

(א) אויף דזשעלנא 11 האט געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד די 24 יעהריגע אניעלא מישיאק.

אויטא־פארפאל

(א) אויף רוג וואלטשאנסקא און אנדזשעיא איז איבערגעפאהרען געווארען דורך אנ'אויטא די 23־יעהריגע וואנדא שולץ. (אנדזשעיא 33). די ארויס גערופענע פאגאטאווע האט איהר ערטיילט די ער־שטע הילף.

אנגערייצט א הונט אויף דער שכנה

(א) אויף לימאנאווסקי גאס 63 האט אויסגע־בראכען א געשלעג צווישען דער לאקאטארקע קאזשי־מיערא בערלער און איהרע שכנים. די שכנים האבען זיך אפגערעכענט מיט דער בערלער אויף דעם אופן וואס מען האט אויף איהר אנגערייצט א הינט, וועל־כער האט זי שטארק צוביסען. אבער א חוץ דעם האבען די שכנים זי אזוי שטארק צובויקערט, אז מ'האט געמוזט צו איהר ארויסרופען פאגאטאוויע.

א ציגעל איז קאפ אריין

(א) אויף ריבנא 2־4 איז פון דער וואנד ארויס־געפאלען א ציגעל און געטראפען אין קאפ אריין דער דורכגעהענדער חיה נירענבערג. צו דער פערוואונדע טער האט מען ארויסגערופען פאגאטאוויע.

Dr. med. H. LUBICZ
פאר הויט. ווענערישע און געשלעכטס־קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 114-32
עמפפאנגס־שעה: 8–10, 12–2 און 5–8 אוונד
זונטאג פון 9–11 בייטאג און יום־טוב פון 9–1.
פאר דאמען — א בעזונדערער ווארטע־זאל.

פּאָליטישער טעטיגקייטס־בעריכט
פון דער עקזעקוטיווע
פאַר דעם 19־טען ציוניסטישען קאָנגרעס
רעפעראַטען פון פּראָפ. ז. בראָדעצקי און אליעזר קאַפּלאַן

לוצערן (יט"א) אויף דער היינטיגער נאָכמיטאָג־זיצונג פון קאָנגרעס האָט דער פּאָליטישער לייטער פון דער אַגענץ עקזעקוטיווע אין לאָנדאָן פּראָפ. ז. בראָדעצקי און דער עקזעקוטיווע־מיטגליד אליעזר קאַפּלאַן געהאַלטען אויספיהרליכע רעפּעראַטען וועגען דער פּאָליטישער טעטיגקייט פון דער עקזעקוטיווע פאַר די פערגאַנגענע 2 יאָהר.

לוצערן (יט"א) אין דעם פּאָליטישען רעפּעראַט, וואָס איז דורך דער עקזעקוטיווע פאָרגעשטעלט געוואָרען דעם ציוניסטישען קאָנגרעס, ווערט צוו. אַנד. איבערגעגעבען:

א) די אַרבייט אין לאָנדאָן

די עקזעקוטיווע איז געשטאַנען די גאַנצע צייט אין ענגען קאָנטאַקט מיט דעם קאָלאָניאַל־אַמט. מעהרערע מאָל זענען געפיהרט געוואָרען געשפּרעכען מיט'ן קאָלאָניען־מיניסטער און זיינע פערטרעטער. איינע פון די הויפּט־פראַגען איז געווען די פראַגע פון שעדיול, די אויפנאַהמס־פעהיגקייטען אין לאַנד, וואָס די רעגירונג האָט אין אָקטאָבער 1933 געשאַצט אויף 5500, איז דורך איהר אין אַפּריל 1935 געשאַצט געוואָרען אויף 10,800. אָבער די דאָזיגע ציפער איז ווייט קלענער פון די שאַצונגען פון דער עקזעקוטיווע.

צווישען די עקאָנאָמישע אַנגעלעגענהייטען, וואָס זענען בעהאַנדעלט געוואָרן אין די געשפּרעכען מיט די פערטרעטער פון דער מאַנדאַטאָר־מאַכט איז אויך געווען די פראַגע פון אַרט. 18 (פון מאַנדאַט, וועלכער שטערט דער ווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג פון א"י.

חוץ־לזה איז ביי פערשידענע אַנגעלעגענהייטען אויפגענומען געוואָרען די פראַגע וועגען אויסברייטערען אויף א"י דאָס בריטישע פּרעפערענציאַל־סיסטעם. די שטעלונג פון דער רעגירונג איז אין דער פראַגע געווען אַ נעגאַטיווע, און עס זענען אין דער פראַגע געזוכט געוואָרען אַנדערע מיטלען צו רעקאָמפּענסירען דעם שאָדען.

מעהרער מאָל האָט די עקזעקוטיווע געגעבען אויסדרוק איהר ענטשלאָסענער שטעלונג געגען דעם שאַפען פון פּראָיעקטירטען לעגיסלאַטיוו־ראַט.

ווייל׳ענדיג פאָריגעס יאָהר אין לאָנדאָן, האָט דער הויך־קאָמיסאַר וואוקאָפּ אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון דער ענגלישער ציוניסטישער פעדעראַציע און חוץ־לזה געפיהרט געשפּרעכען מיט פּראָפ. בראָדעצקי און דוד בן גוריון.

אַ דאַנק פערשידענע אינטערפּעלאַציעס אין אונטערן־הויז, האָבען די הויז־מיטגלידער אָפט בעקומען פון קאָלאָניען־מיניסטער וויכטיגע אינפאָרמאַציעס וועגען א"י־ענינים. אַ בעזונדער וויכטיגע דעבאַטע איז פאָרגעקומען אין פּאַרלאַמענט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער א"י־הלוואה־געזעץ. מעהרערע מיטגלידער פון אונטערן־ און לאָרדען־הויז זענען ביי פערשידענע געלעגענהייטען אַרויסגעטרעטען מיט וויכטיגע ערקלערונגען לטובת דעם יודישען אויפבוי אין א"י. לעצטענס איז אין אונטערן־הויז, ביים בעטראַכטען דעם בודזשעט פון קאָלאָניאַל־אַמט, פאָרגעקומען אַ וויכטיגע א"י־דיסקוסיע, אין וועלכער עס זענען אַרויסגעטרעטען דזשעמס דע ראָטשילד, קאָל. וועדזשוואוד און באַרנעט דזשענער.

אין פריהלינג 1934 און אין פריהלינג 1935 האָבען לויט דער איניציאַטיוו פון באַרנעט דזשענער, בעזוכט א"י צוויי פּאַרלאַמענטאַריער־גרופּען. זייער דירעקטער קאָנטאַקט מיט'ן יודישען אויפבוי־ווערק האָט פיל בייגעשטייערט פאַר דער פּאָפּולאַריזירונג און פּראָפּאַגאַנדע פון דער ציוניסטישער זאַך.

דער פּאָליטישער דעפּאַרטאַמענט אין לאָנדאָן האָט אונגעהאַלטען אַנ'ענגען קאָנטאַקט מיט'ן ענגלישען פּאַרלאַמענטאַרישען פּראָ־פּאַלעסטינאַ – קאָמיטעט.

בעת גענעראַל סמאָטס, דער אויפריכטיגער פריינד פון יודישען א"י, האָט געווייל׳ט אין לאָנדאָן, זענען מיט איהם אָפּגעהאַלטען געוואָרען וויכטיגע געשפּרעכען. עס איז אויך אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַנ'ענגער קאָנטאַקט מיט אַנדערע איינפלוסרייכע פּערזענליכקייטען איינגעשלאָסען פאָרשטעהער פון דער קירך.

די אַלגעמיינע האַלטונג פון דער ענגלישער פּרעסע לגבי א"י איז געווען אַ פריינדליכע. ענטשיידענד האָט געווירקט דער טאָן פון אַ רייה אַרטיקלען אין „טיימס" און עס זענען געמאַכט געוואָרען בעמיהונגען צוצושטעלען דער רעדאַקציע פון דער צייטונג מעהר אויספיהרליכע אינפאָרמאַציעס וועגען דער יודישער אַרבייט אין א"י, בכלל איז דער פּאָליטישער דעפּאַרטאַמענט געווען אויפמערקזאַם אויף דער פּרעסע, און אין נויטיגע פאַלען איז רעאַגירט געוואָרען מיט תשובות אויף קריטישע און נישט־קריטישע פּרעסע־בעלייכטונגען.

דער פּאָליטישער דעפּאַרטאַמענט האָט געפיהרט אַנ'ענטשפּרעכענדע פּראָפּאַגאַנדע־אַרבייט צווישען נישט יודישע־אָרגאַניזאַציעס.

אין דער בעריכטס־צייט איז געשטאָרבען דער פערטרעטער פון דער עקזעקוטיווע אין זשענעווע [illegible] אין אויף זיין אַמט

איז בעשטימט געוואָרען יוליוס בעקער. וועלכער וואוינט זייט מעהרערע יאָהרען אין זשענעווע און האָט לאַנגיאָהריגע בעציהונגען אין פערשידענע זשענעווער פּאָליטישע קרייזען.

אין יוני 1934 האָט די מאַנדאַט־קאָמיסיע פון פעלקער – בונד בעהאַנדעלט און זיך בעזונדערס בעשעפטיגט מיט פראַגען פון אַרבייט און עליה. אַ צווייט מאָל האָט די מאַנדאַט־קאָמיסיע פון פעלקער־בונד בעהאַנדעלט א"י־אַנגעלעגענהייטען אויף איהר לעצטער סעסיע אין יוני 1935. אויף ביידע סעסיעס האָט די עקזעקוטיווע צוגעשטעלט דער קאָמיסיע אויספיהרליכע מעמאָראַנדומען וועגען דעם יודישען אויפבוי־ווערק. די קאָמיסיע האָט אויך געהאַט געלעגענהייט צו בעטראַכטען אַ רייה פּעטיציעס, וואָס בעציהען זיך אויף פערשידענע א"י־ענינים.

אין רעזולטאַט פון בעמיהונגען פון נחום סאָקאָלאָוו איז אין פּוילען געגרינדעט געוואָרען אַ פּראָ־פּאַלעסטינאַ־קאָמיטעט, בראש פון וועלכען עס שטעהט פּרינץ לובאָמירסקי און צו וועלכען עס געהערען פיהרענדע פאָרשטעהער פון פּאָליטישען, ליטעראַרישען און קולטורעלען לעבען אין פּוילען.

אנהויב היי־יאָהר האָט סאָקאָלאָוו אַרויסגעגעבען אַנ'אויפנאַהמע דעם ניי־נאָמינירטען פּוילישען אַמבאַסאַדאָר אין לאָנדאָן, גראַף ראַטשינסקי. אין דער אויפנאַהמע האָבען זיך צוו. אַנד. בעטייליגט דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער און דער קאָלאָניען־מיניסטער.

סאָקאָלאָוו און בראָדעצקי האָבען אויך געווילט אין פּאַריז, וואו סאָקאָלאָוו איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן פּרעזידענט פון דער פראַנצויזישער רעפּובליק און וואו ער איז געווען דער עהרענגאַסט אויף אַנ'אויפנאַהמע, וועלכע עס האָט אַרויסגעגעבען דער פּוילישער אַמבאַסאַדאָר פון פּאַריז.

חוץ לזה האָבען פאָרשטעהער פון דער עקזעקוטיווע אָפּגעשטאַט בעזוכען אין אַ רייה אַנדערע לענדער.

ב) די אַרבייט אין ארץ־ישראל

נאָכ'ן בעהאַנדלען די פראַגען פון עליה (דער ענטשפּרעכענדער יט"א־בעריכט איז שוין געווען פערעפענטליכט) ווערט אין בעריכט רעפערירט איבער פראַגען פון יודישער אַרבייט אין א"י.

פיל ביטערניש האָט פערורזאַכט די אַריינדרינגונג פון אַראַבישער אַרבייט אין געביטען, וואָס זענען פריהער געהאַט געווען פערנומען אויסשליסליך דורך יודען. בעזונדערס שווער איז געדער אָפּקלאַנג פון די פערהעלטענישען אין שרון. אין מערץ 1934 האָט די רעגירונג אַרויסגעגעבען אַ נאָוועלע צו אַנ'אַלטען געזעץ, אויפ'ן יסוד פון וועלכער עס איז פערבאָטען געוואָרען אַרויסצושטעלען וואַך־פּאָסטענס ביי אונטערנעהמונגען, אין וועלכע יודישע אַרבייטער האָבען זיך מיט פרידליכע מיטלען געוועהרט געגען אַרויסשטויסען זיי דורך אַראַבישע אַרבייטס־נעמער. די עקזעקוטיווע האָט וועגען דעם אינטערווענירט, אָבער אָהן ערפאָלג.

אין געביט פון דער באָדען־פּאָליטיק איז דאָס וויכטיגסטע געשעהעניש אין אָפּגעלאָפענעם בעריכטס־פּעריאָד געווען דאָס איבערנעהמען די חולה־קאָנצעסיע, וועלכע איז ענטגילטיג אַפּראָבירט געוואָרען דורך דער רעגירונג. אין הסכם מיט די קאָנצעסיאָנס־בעשטימונגען דאַרפען פון 57 טויזענד דונאַם חולה־באָדען אויסגעטיילט ווערען 15 טויזענד דונאַם פאַר אַראַבער־קאָלאָניזאַציע, פאַר וועלכע דער באָדען דאַרף אויך אַקער־בעפעהיגט ווערען.

די לעצטע צוויי יאָהר זענען זעהר בעדייטענד געשטיגען די באָדען – פּרייזען, בעזונדערס אויף שטאָטישען און פּרדס־באָדען. די באָדען־ספּעקולאַציע האָט אָנגענומען אַ פערנעהם, וועלכער איז איז קיינמאָל פריהער נישט נאָטירט געוואָרען. הגם אויפ'ן באָדען־מאַרק איז געפיהרט געוואָרען אַ כטאַרקע טעטיגקייט, איז אָבער פערהעלטנישמעסיג נישט פיל באָדען ערוואָרבען געוואָרען. אין די יאָהרען 1933 און 1934 איז דער יודישער באָדען־בעזיץ פערגרעסערט געוואָרען נישט מעהר ווי מיט 99 טויזענד דונאַם, שוין אַריינגערעכענט חולה. דער דורכשניטס־פּרייז, וואָס האָט אין 1931 בעטראָפען 23 פונט פאַר אַ דונאַם, איז אין 1934 געשטיגען ביז 57 פונט. די עקזעקוטיווע האָט געזוכט פערשידענע מיטלען, געגענצווירקען דער באָדען־ספּעקולאַציע און האָט אין דער ריכטונג זיך בעמיהט צוזאַמענצואַרבייטען מיט דער רעגירונג.

אין דער בעריכטס־צייט האָט זיך צווישען דער אַראַבישער בעפעלקערונג פערשטאַרקט די פּאָליטישע אַגיטאַציע געגען יודישען באָדען־ערווערב.

די עקזעקוטיווע האָט זיך געגענגעשטעלט די פּראָיעקטען, וואָס האָבען געשטרעבט צו בעגרעניצען די ווייטערע גרינדונג פון ציטרוס־פּרוכט־פּלאַנטאַציעס.

אין יאַנואַר 1935 האָט די רעגירונג איינגעפיהרט פערשידענע רעפאָרם־מאָסנאַהמען אין באָדען־שטייער־סיסטעם. די עקזעקוטיווע האָט דער

רעגירונג אָנגעוויזען אויף די שעדליכע זייטען פון דער רעפאָרם, און הגם אין דער צווישענצייט האָט די רעפאָרם שוין אָנגעהויבען צו פערפליכטען, ווערען אָבער מיט גוטער אויסזיכט פאָרטגעזעצט די פערהאַנדלונגען אין דער אַנגעלעגענהייט.

אין דער בעריכטס־צייט זענען פאָרגעקומען מוניציפּאַל־וואַהלען אין אַלע א"י־שטעט מיט'ן אויסנאַהם פון תל־אביב. אין רעזולטאַט האָבען זיך די יודען אומגעקעהרט אין ירושלים׳ער שטאָט־ראַט וועלכען זיי האָבען געהאַט פערלאָזען אין יאָהר 1930, און די יודישע פּאָזיציע איז געשטאַרקט געוואָרען הן אין דער ירושלים׳ער און הן אין חיפה׳ער מוניציפּאַליטעט. אַרום די שטאָט־ראַט־וואַהלען אין תל־אביב ווערען נאָך ערוואַרט שנוים אין דעם וואַהל־געזעץ. עס האַנדעלט זיך וועגען פערברייטערען די וואַהל־רעכט אויף די איינוואוינער פון דער שטאָט., וואָס דערווייל קענען זיי נישט געניסען פון וואַהל־רעכט. די בעמיהונגען וועגען נאָמינירען אַ יודישען בירגערמייסטער אין ירושלים — ווי יודען בילדען אַ מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג — האָבען נישט געהאַט קיין ערפאָלג.

פּאָליטישער בעריכט פון פּראָפ. ז. בראָדעצקי אויף דעם 19. ציוניסטישען קאָנגרעס

לוצערן (יט"א) אַנ'איינדרוקספולען רעפעראַט וועגען דער פּאָליטישער טעטיגקייט פון דער עקזעקוטיווע האָט געהאַלטען אויף דער היינטיגער נאָכמיטאָג־זיצונג פון קאָנגרעס פּראָפ. ז. בראָדעצקי.

פּראָפ. ז. בראָדעצקי הויבט אָן זיין רעפעראַט מיט אַ פעסטשטעלונג, אַז אַלע סקעפּטיקער, וועלכע האָבען נישט געגלויבט אין דער מעגליכקייט פון אַ גרויס־צוגיגער ענטוויקלונג פון א"י, האָבען אין ליכט פון די אימפּאָזאַנטע ערפאָלגען פון די לעצטע צוויי יאָהר געליטען אַ דורכפאַל.

פּראָפ. בראָדעצקי פּאָלעמיזירט מיט די פערשידענע טעריטאָריאַליסטישע קאָנצעפּציעס, וואָס זענען לעצטענס פריש אַרויסגעשוואומען, און בעטאָנט, אַז די אַלע עקספּערימענטען קענען נישט אויסהאַלטען קיין שום פערגלייך מיט א"י. מען דאַרף אויך געדענקען, אַז כדי אין א"י זאָלען ענטשטעהען די איצטיגע בעדינגונגען, איז געווען נויטיג 30 יאָהר פון חלוצישער אַרבייט, מיליאָנען געלדער און סוידענדער מענשליכע לעבענס. איבערגעהענדיג צו די וויכטיגסטע פּראָבלעמען, מיט וועלכע די עקזעקוטיווע האָט זיך בעשעפטיגט, האָט פּראָפ. בראָדעצקי אָנגעוויזען אויף די בעדייטענדע דערגרייכונגען אויפ'ן געביט פון עליה. דער ערפאָלג איז אָבער נאָך נישט קיין ענטגילטיגער. אין לאַנד שטראָמט אַ געפערליך אומבעגרינדעטע אַראַבישע איינוואַנדערונג פון סיריען און אַנדערע שכנות'דיגע לענדער. עס מוז פאָרטגעזעצט ווערען דער קאַמף פון פולשטענדיג בעזייטיגען די עקזיסטירענדע עליה־בעגרענצונגען.

אויב מיר פערטיידיגען דעם פּרינציפּ פון יודישער אַרבייט, הייסט דאָס נישט, אַז מיר ווילען בּאָיקאָטירען אַראַבישע אַרבייט. דער פּרינציפּ פון עבודה עברית בעדייט, אַז די אַרבייטס־מעגליכקייטען, וואָס ווערען געשאַפען דורך יודישען אונטערנעהמונגס־גייסט, דאַרפען ערמעגליכען אַ ווייטערע יודישע איינוואַנדערונג. פּראָפ. בראָדעצקי פערגרופט זיך דערביי אויף דעם ענטשפּרעכענדען אָפּזאַץ פון פּרעמיער מאַקדאָנאַלד׳ס בריף צו ד"ר ווייצמאַן אין יאָהר 1931.

זייט 1930 איז די יודישע בעפעלקערונג אין א"י געשטיגען פון 160,000 אויף 350,000 נפשות. איצט איז זיך שוין לייכט פאָרצושטעלען, ווי אַנדערש וועט זיך געשטאַלטען די לאַגע, ווען אנשטאָט 350,000 וועלען מיר האָבען אין א"י 700,000 אָדער אַ מיליאָן יודען.

אויב אויפ'ן געביט פון עליה זענען פערצייכענט געוואָרען בעדייטענדע פאָרשריטען, קען מען דאָס נישט זאָגען וועגען דעם באָדען־פּראָבלעם. די שוועריקייטען ביי די ערד־קניות זענען אַלץ גרעסערע. די אונטערשטיצונג, וועלכע עס בעקומט דער יודישער נאַציאָנאַל — פאָנד איז ווייט נישט בעפרידיגענד. אַלס וויכטיגער צושטייער צום יודישען באָדען־בעזיץ דאַרף בעטראַכט ווערען די חולה־קאָנצעסיע, מען דאַרף אָבער געדענקען, דאָס מיט 10 יאָהר צוריק וואָלט מען די דאָזיגע קאָנצעסיע געקענט בעקומען פאַר אַ העלפט פון דעם איצטיגען פּרייז. אַ גרויסע פּאָליטישע בעדייטונג האָט אויך דאָס רעזערווירען אַ טייל פון דעם חולה־באָדען פאַר דער קאָלאָניזירונג פון אַראַבער.

דאָס באָדען־פּראָבלעם וואַרט נאָך אַלץ אויף אַ ראַדיקאַלע לעזונג. עס זענען נאָך פערהאַן ריזיגע פרייע ערד־שטחים אויף מערב פון ירדן און עבר־הירדן, וואָס לעכצט נאָך יודישער ענטוויקלונג. דאָס דאָזיגע פּראָבלעם דאַרף דער קאָנגרעס אויפנעהמען אין זיין גאַנצער ערנסטקייט.

נעבען די פּראָבלעמען פון עליה און באָדען וואַקסט אויס אַ ניי פּראָבלעם: שאַפען פאַר די יודישע עולים די מעגליכקייט פון פערקויפען די פּראָדוקטען פון זייער אַרבייט. און דערביי שווימען אַרויס פיל אומגעוועהנליך קאָמפּליצירטע פראַגען.

פּראָפ. בראָדעצקי בעהאַנדעלט אויספיהרליך די עקספּאָרט־מעגליכקייטען פון א"י אין די שכנות'דיגע לענדער, אין די לענדער פון דער בריטישער אימפּעריע און אין אַנדערע לענדער און שטרייכט אונטער, אַז שוין אין די נאָהענטסטע יאָהרען וועט זיך מיט דער גאַנצער שאַרפקייט אַרויסרוקען די פראַגע פון צוויי־ אָדער דרייפאַכיגען ציטרוס־עקספּאָרט, וואָס מוז געוויבען ווערען אַפּזאַץ־מערק. די בריטישע רעגירונג פערזיכערט, דאָס עס וועלען אָנגענומען ווערען אַלע מעגליכע שריט. דאָס פּראָבלעם בלייבט אָבער נישט געלעזט. אַנאַליזירענדיג די פאָלגען פון דעמפּינג אין א"י און דעם בעקאַנטען אַרט. 18 פון מאַנדאַט, וואָס זיכערט די „ווירטשאַפטליכע גלייכהייט פון אַלע מיטגלידער פון פעלקער־בונד אין דעם מאַנדאַט־לאַנד, קומט פּראָפ. בראָדעצקי צום אויספיהר, אַז פאַקטיש געפינט זיך א"י אין פּרט פון ווירטשאַפטליכער שוץ אין אַנ'ערגערער לאַגע ווי יעדע קאָלאָניע. עס וואָלט אָבער געווען געפעהרליך אַרויסצורוקען דעם פּאָסטולאַט פון איינגלידערן א"י אין דער בריטישער אימפּעריע. מען טאָר נישט דערלאָזען צו אַ וועלכער עס איז ערשיטערונג פון די פּאָליטישע און געזעצליכע יסודות פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים, וועלכע בילדען דעם איינציגען רעאַלען פּאָליטישען בעזיץ פון פאָלק ישראל.

ווייטער שטעלט זיך אָפּ פּראָפ. בראָדעצקי אויף דער פראַגע פון געפּלאַנטען לעגיסלאַטיוו־ראַט און שטעלט פעסט, אַז אויף דער איצטיגער שטופע פון דער ענטוויקלונג וואָלט דער לעגיסלאַטיוו־ראַט געבילדעט אַניערנסטע שטערונג. די יודישע אַגענץ קען אויף דעם דאָזיגען פּראָיעקט נישט איינגעהן. אַלע פּרטים פון דער פּאָליטישער אַקציע סיי אין לאָנדאָן, סיי אין ירושלים וועלען מיטגעטיילט ווערען אויף דער פּאָליטישער קאָמיסיע. יודען דענען נישט קיין געגנער פון דעמאָקראַטישע אינסטיטוציעס, אָבער זיי קענען נישט אַקצעפּטירען קיין אינסטיטוציע, וואָס בעדראָהט דער עקזיסטענץ פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים. פּראָפ. בראָדעצקי כאַראַקטעריזירט די אויסערסט קאָמפּליצירטע אינטערנאַציאָנאַלע פּאָליטישע לאַגע און די העכסט־פעראַנטוואָרטליכע אויפגאַבען פון דער ציוניסטישער לייטונג אין איצטיגען מאָמענט. עס מוז דעריבער אונבעדינגט בעזייטיגט ווערען די צושפּליטערטקייט פון יודישען לעבען. סיי אין ישוב און סיי אין די גלות־לענדער.

נישט אַריינלאָזענדיג זיך אין די אינערליכע פּאַרטיי־פּראָבלעמען, שטרייכט אונטער בראָדעצקי, אַז דער ציוניזם מוז שטעהן העכער פון די פּאַרטיי־ און קלאַסען־אינטערעסען. די וואָס סעפּאַרירען זיך פון ציוניסטישען קאָנגרעס, וואָס איז הערצל׳ס ווערק, וועלען פערשווינדען פון יודישען לעבען אַלס דעסטרוקטיווע כוחות. עס איז נישט גענוג צו בעדויערן, אַז די רעוויזיאָניסטען האָבען פערלאָזען די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע. עס איז נישט גענוג צו פערורטיילען זייערע סעפּאַראַטישע אויסערן־פּאָליטישע אַקציעס, מען מוז אויך אָננעמען פּאָזיטיווע שריט, כדי צו פעררריכטען דעם שאָדען. איין שריט איז שוין געמאַכט געוואָרען. די רעוויזיאָניסטישע האָפנונגען אויפ'ן צוזאַמענברוך פון קאָנגרעס זענען צונישט געוואָרען. דער 19־טער קאָנגרעס איז דער גרעסטער פון אַלע ביז־איצטיגע. עס מוזען אָבער קומען ווייטערע פּאָזיטיווע שריט. אויפן קאָנגרעס מוז צושטאַנד־קומען אַ צוזאַמענאַרבייט פון אַלע פּאַרטייען און גרופּען. פון קאָנגרעס מוז אַרויסגעהן אַ רוף צו אַזאַ קאָנצענטרירטער אָנשטרענגונג, וואָס איז ביז איצט נאָך נישט געזעהען געוואָרען. זאָל דער 20־טער קאָנגרעס רעפּרעזענטירען צוויי מיליאָן שוקלים. דאָס יודענטום ערוואַרט עס פון אונז. זאָל פון איהם אַרויסגעהן אַ שטים פון ערמוטיגונג און האָפנונג פאַר די פערצווייפעלטע מאַסען פון דער יודישער יוגענד: זאָל דער ציוניזם ווידער קאָנצענטרירען אַלע יודישע גייסטיגע קרעפטען און די העברעאישע קולטור־השפעה.

אוב דער איצטיגער קאָנגרעס וועט דאָס בעוויזען צו טאָן, וועט ער עפענען אַ נייע ערע אין יודישען לעבען.

—=—

געפלאנטער לעגיסלאטיוו=ראט אין א"י

ענטהאלט נישט קיין שום גאראנטיעס פאר יודישע רעכט

די לאנדאנער ,,טיימס" פון 15טען אויגוסט האט פערעפענטליכט א אויספיהרליכען ארטיקעל פון איהר ירושלימער קארעספאנדענט וועגען דעם פראיעקטירטען לעגיסלאטיוו ראט. עס איז זיכער נישט קיין צופאל וואס די פערעפענטליכונג פון ארטיקעל איז צוזאמענגעפאלען גראד מיט'ן אנקומען פון הויך־קאמיסאר סער וואוקאפ קיין ענגלאנד.

דער אויטאר גיט א אויספיהרליכע שילדערונג פון דער ביז־איצטיגער געשיכטע פון די אלע פרובען, וואס זענען געמאכט געווארען צו געבען פאר ארץ ישראל א געוויסע זעלבסט־פערוואלטונג אנהויבענדיג פון יאהר 1922 ווען די אראבער האבען באיקאטירט די וואהלען צוליב. וואס דער גאנצער פראיעקט איז אדורכגעפאלען, זייט דעם ווייסען בוך פון 1922 האט אויך דאס ווייסע בוך פון 1930, גערעדט וועגען א לעגיסלאטיווען ראט. אין פערגאנגענעם יאהר האט דער הויך קאמיסאר געהאלטען דאס עס איז געקומען די צייט צו פערווירקליכען דעם פראיעקט, אבער ווען ער איז צוריקגעקומען פון אורלויב האבען סיי די יודען, סיי די אראבער זיך ארויסגעזאגט געגען פארשלאג און דער ענין איז ווידער אפגעלעגט געווארען.

אין לויפענדען יאהר איז אבער שוין געווארען פעסט בעשלאסען אז דער לעגיסלאטיוו ראט וועט איינגעפיהרט ווערען נישט קוקענדיג אויף וועלכער עס איז אפאזיציע, אדער באיקאט. און הגם דער יודישער ווידערשטאנד איז איצט שטארקער ווי פריהער זענען אבער די אראבער געניגט אנצונעהמען דעם פראיעקט, דריי סיבות האבען גורם געווען פאר וואס די אראבער האבען איצט געענדערט זייער בעציהונג צום געפלאנטען לעגיסלאטיווען־ראט, ערשטענס האבען זיי זיך איבערצייגט אז די ביז איצטיגע פאליטיק פון דער אראבישער עקזעקוטיווע איז געווען א פרוכטלאזע. צווייטענס הערשט די מיינונג אז אליץ וואס די יודען האלטען פאר שלעכט מוז פאר די אראבער זיין גוט, אבער די דריטע און וויכטיגסטע סיבה פון דער ענדערונג פון דער אראבישער שטעלונג איז די פערזיכערונג אז דער לעגיסלאטיווער ראט ווי ער ווערט איצט געפלאנט פון דער מאנדאטאר מאכט וועט נישט זיין בעגרעניצט דורך קיין שום גאראנטיעס. דאס הייסט אז די אראבער וועלען אפילו אפשטימען די פראגען וועגען דער גרויס פון דער יודישער עליה, און פערקויף פון באדען צו יודען. עס בלייבט נאר איבער א נישט קלארער פונקט אז קיין שום געזעץ וועט נישט קענען בעשטעטיגט ווערען אויב ער וועט שטעהען אין א סתירה צום מאנדאט.

דער קארעספאנדענט שרייבט דאן ווייטער: איבער דער אלגעמיינער פראגע וועגען ווערט און פאסיקייט אין איצטיגען מאמענט פון א לעגיסלאטיווען ראט קען מען האבען פערשידענע מיינונגען, מען האפט, אז ער וועט דערנעהנטערן די יודען און אראבער און וועט דערפיהרען צו א געגענזייטיגער פערשטענדיגונג און מעסיגונג. די ערפאהרונגען מיט די בעראטענדיגע קאמיסיעס פאר האנדעל און לאנדווירטשאפט האבען בעוויזען אז אראבער, יודען און בריטישע בעאמטע קענען פריינדשאפטליך צוזאמענארבייטען. ענליכע פרובען פון קאמיטעט פאר שאמען־בוי און ערציהונג — זענען נישט געלונגען. קיינער טאר אבער נישט אונטערשאצען די ווארנונג, אז נישט קוקענדיג אויף דעם בעסטען ווילען, האט אין איניגע בריטישע קאלאניעס למשל, אין ציפערן, די איינפיהרונג פון זעלבסטפערוואלטונג נאר פערגרעסערט די אונרוהיגקייט. אויך די ערפאהרונגען אין עגיפטען און סיריען האבען בעוויזען ווי קליין עס זענען די אויסזיכטען אז דעמאקראטישע אינסטיטוציעס זאלען אין די לענדער פון נאהענטען מזרח, ארבייטען אויף א צופרידענשטעלענדען אופן:

ווען מען קען די ספעציעלע איינגענשאפט פון די ארץ ישראלדיגע אראבער, מוז ענטשטעהען דער חשד, אז זיי וועלען דעם לעגיסלאטיווען ראט אויסנוצען ניכער צושטערען די פעראנטווארטליכע פערזאגען צו פערוואלטען מיטן לאנד, ווי זעהען אויסצובילדען א פעראנטווארטליכע זעלבסט־רעגירונג. די גרויסע פובליציטעט און דער קאנקורענץ קאמף צווישען די אראבישע פיהרער וואס שטרעבען זיך צו איבערליציטירען אין פאפולערע שלאג־ווערטער וועט פיהרען דערצו אז דער לעגיסלאטיווער ראט וועט ווייניגער דינען צו ברענגען קאמפראמיסען און מעהר צו דער פראקלאמירונג פון א אגרעסיווען אראבישען נאציאנאליזם, וואס וועט זיך אויף א גלייכען אופן ווענדען געגען די בריטישע פלענער ווי אויך געגען דעם יודישען פארטשריט. די אראבישע אפאזיציע געגען מאנדאט און געגען דער יודישער נאציאנאלער היים וואס איז אין די לעצטע צוויי יאהר געווען דער וויכטיגסטער פונקט אין פאלעסטינער לעבען.

די מאנדאטאר מאכט האט די אלע פונקטען זיכער גענומען אין אכט. אבער די אזוי פיל מאל געגעבענע צוזאגען צו ערטיילען א גרעסערע מאס פון זעלבסטפערוואלטונג, ווי אויך דאס בעדערפעניש צו בעזייטיגען די עקזיסטירענדע אונצופרידענהייט, זענען געניגענדע סיבות צו רעכטפערטיגען דעם עקספערימענט.

דער אויטאר רעדט דאן וועגען דער האלטונג פון די יודען, די יודען האבען בדעה צו באיקאטירען דעם לעגיסלאטיווען ראט, קיין יוד וועט נישט געהען צו די וואהלען און עס איז העכסט אונוואהרשיינליך אז אפילו די צווישען די יודישע פיהרער, וואס האבען אסמיסטען ליב דעם שלום, און אזעלכע זענען פאר האן א סך, זאלען אננעהמען א נאמינאציע אין לעגיסלאטיווען ראט, דער יודישער ישוב איז ווייט פון צו זיין איינהייטליך, אבער אין דער דאזיגער פראגע איז ער איינהייטליך.

אזוי ענטשטעהט די זיכערהייט, אז דער לעגיסלאטיווראט וואס זיין עקזיסטענץ בערעכטיגונג בעשטעהט אין העלפען דער בריטישער פערוואלטונג אדורכצופיהרען די פארשריפטען פון מאנדאט, אייגשליסליך די ,,ערמוטיגונג פון א יודישער עליה", און געדיכטע קאלאניזאציע, און די ,,שאפונג פון די נויטווענדיגע פאליטישע, אדמיניסטראטיווע און עקאנאמישע בעדינגונגען פאר דער יודישער נאציאנאלער היים — וועט איינגאנצען נישט האבען קיין יודען.

דער אויטאר ציטירט דאן די יודישע ארגומענטען געגען לעגיסלאטיווען ראט און פערענדיגט, אז עס איז לייכט מסכים צו זיין מיט די יודישע ארגומענטען, אז די שאפונג פון אזא לעגיסלאטיווען ראט איז א דירעקטע פערלעצונג פון מאנדאט.

אבער די יודישע טענות געהען נאך טיפער. די יודען זענען נישט געגען א פארלאמענטארישע רעגירונג, אלס אזעלכע זיי גלויבען אבער, אז דער איצט געפלאנטער לעגיסלאטיווער ראט וועט ביי זיי צורויבען אין ארץ ישראל דאס, מיט וואס פאלעסטינע אונטערשיידט זיך פון אלע אנדערע לענדער. די קאנצעפציע פון א יודישער נאציאנאלער־היים, דער גלויבען, אז עס מוז עקזיסטירען איין ארט אויף דער וועלט, אין וועלכען זיי זענען נישט קיין מינדערהייט — די דאזיגע פראגע פערשווינדט תיכף ווען יעדעם געזעץ און יעדער פערוואלטונגס שריט ווערט דיריגירט דורך דעם ווילען פון א פיינדליכער מאיאריטעט.

דער אויטאר פערענדיגט אז דאך קען דער לעגיסלאטיווער ראט נישט מעהר אפגעלעגט ווערען, עס ווערען געבראכט ארגומענטען, אז די יודישע טענות וואלטען געקענט בעפרידיגט ווערען, ווען למשל דער ראט זאל געבילדעט ווערען אויף אזא אופן דאס ער זאל די בעזונדערע אייגענשאפטען פון יודישען סטאטוס אין ארץ ישראל אנערקענען און שיצען, אדער עס זאל למשל ארויסגענומען ווערען פון זיין קאמפעטענץ געוויסע טעזען, אבער נאך בעסער דורכן געפינען א געוויסע פארם פון אראביש יודישער פאריטעט וואס זאל אפשפיגלען די יודישע אנשטרענגונג און יודישע ארבייט אין ארץ ישראל — דאן וואלט אפשר עפעס פון דער יודישער אפאזיציע געקענט שוואכער ווערען.

נישט פערהאן קיין שוץ געגען לופט-אטאקעס

די טעג איז אין פארטסמוט, אין ענגלאנד פארגעקומען גרויסע לופט פליהער מאנעווערס. די גאנצע שטאט איז געווען ווייס פון ליכט פון 50 רעפלעקטארען, וואס האבען פיבערהאפט געזוכט אויפן הימעל ארום דער שטאט און איבערן פארט פיינדליכע עראפלאנען. די מאנעווערס האבען געזאלט בעווייזען צי מען קען אפהאלטען די שטאט און דעם פארט פון צושטערונג דורך באמבעס, וואס ווערען געווארפען פון עראפלאנען.

מען האט אנגעווענדעט די מאדערנסטע מיטלען צו ענטדעקען די פיינדליכע עסקאדרעס עראפלאנען, ווי אויך באטעריעס פון הארמאטען געגען לופט אטאקעס, וואס האבען געעפענט א געוואלדיג פייער פון פילם מאשמעס, אויף וועלכע עס זענען אפפאטאגראפירט געווארען אלע מאמענטען פון איבערגעבען פון עראפלאנען איבער דעם ציל־שטח. עס פערשטעהט זיך אז אין פאל פון א מלחמה וואלט מען אנשטאט דעם פילם בענוצט שארפע קוילען — די פאטאגראפיע אבער גיט דעם זיכערסטען קאנטראל מיטעל צי מען קען דעם געגעבענעם עראפלאן בעטראכטען פאר געטראפען אדער נישט. דעריבער זענען די רעזולטאטען פון די מאנעווערס א אויבערפלעכליכע אפשאצונג פון דער ווירקזאמקייט פון פערטיידיגונגס פייער. נאר זיי גיבען אויך א גענוי בילד פון דער אמתער מלחמה.

די הער־פאסטענס זענען פערזעהען געווען מיט אפאראטען פון דער נייעסטער קאנסטרוקציע, וואס כאפען אויף דעם רויש פון מאטאר פון עטליכע קילאמעטער, ווייט, אנווייזענדיג גלייכצייטיג דאס ארט אויפן הימעל און די הויך פון פליהענדיגען עראפלאן. ביינאכט ווען מיטן אויג קען מען נישט אבסערווירן די עסקאדרעס וואס פליען אויף א בעדייטענדע הויך, זענען די הער־אפאראטען אונפערטרעטבאר. דאסגלייכען אויך בייטאג בעת א נעבעל, וואלקענס, אדער קינסטליכע פערנעבלונג.

דער פארט און די דאקען זענען געווען פערהילט אין פינסטערניש. די באמבארדיר עסקאדרעס האבען געמוזט פליהען לויט גענויע פארשריפטען, בכדי די טרעפען איבערן ציל. וואס איז פון פריהער בעשטימט געווארען, אויף דער מאפע. נישט קוקענדיג אויף די דאזיגע אריענטאציע שוועריגקייטען זענען די אטאקירענדע עסקאדרעס געקומען צו פליהען איבערן פארט אין פארטסמוט וואו זיי זענען בעלויכטען געווארען פון ליכט פון די רעפלעקטארען. א דאנק דער צוזאמענארבייט פון די הער־אפאראטען וואס ווייזען גענוי אן דאס ארט אויפן הימעל, פון וואנען עס דערהערט זיך דאס רוישען פון מאטאר, האבען די רעפלעקטארען תיכף געווארפען זייער ליכט אויף די באמבארדירענדע עסקאדרעס און אזוי ארום מעגליך געמאכט צו עפענען א ארטילעריע פייער פון דער געגען לופט־פליהער ארטילעריע.

50 רעפלעקטארען האבען פיבערהאפט געזוכט אויפן הימעל, יעדע מינוט האט זיך אין פאס ליכט פון רעפלעקטאר בעוויזען דער סילועט פון א פליהענדען ריז, וואס האט געטראגען אויף זיך טויזענדער קילא באמבעס פון אונערהערט אויפרייס־קראפט. קלענערע צינד באמבעס, גאז־באמבעס, וואס בעשווערען די ארבייט פון די פערטיידיגער, וועלכע זענען געצוואונגען אלע מינוט אנצוטון געגען גאז־מאסקעס — דאס אליץ איז דאס שרעקליכע געוועהר פון די לופט קרייצערס, וועלכע ענגלאנד האט זעהר א סך. בעת די מאנעווערס פערשטעהט זיך, זענען אנשטאט די באמבעס געווארפען געווארען ראקעטען, וואס האבען זיך אנגעצונדען אין דער לופט און אראפגעפאלען אויף דער ערד, אין דער פארם פון העלע שטערן, פון פליה פון די דאזיגע ראקעטעס האט מען זיך געקאנט איבערצייגען צי די באמבע וואס וואלט אנשטאט זיי געווארפען געווארען וואלט געטראפען אין ציל, אדער זי וואלט געפאלען אויף א ארט וואו דער שאדען וואלט נישט געווען קיין שטארקער.

נאכן אטאק פון די עראפלאנען ווען עס זענען שוין פערלאשען געווארען די לעצטע רעפלעקטארען און די הער אפאראטען האבען שוין נישט געקענט אויפכאפען קיין שום גערויש פון מאטארען, אין דער לופט, איז מען צוגעטרעטען אפצושאצען די ווירקזאמקייט פון אטאק און פון. דער פערטיידיגונג. עס איז נישט בעוואוסט, ווי עס איז געווען אין דער ווירקליכקייט, דאס בלייבט דאך א מיליטערישער סוד — אבער דער פרעסע האט מען איבערגעגעבען אז איין שווערער באמבען עראפלאן איז געלונגען אדורכצוקומען אונבעשעדיגט דורך די ליכט פאסען פון די רעפלעקטארען און פון געגען לופטפליהער ארטילעריע און ווירקזאם בעווארפען מיט שווערע באמבעס די דאקען פון פארטסמוטער פארט. די פערטיידיגונגס כוחות האט דער דאזיגער עראפלאן בעוויזען אקעגענצושטעלען א גרויסע שנעליגקייט, צוליב וואס מען האט איהם נישט געקענט טרעפען.

די גרויסע לופט מאנעווערס אין פארטסמוט האבען א בעדייטונג נישט נאר פאר די מיליטערישע קרייזען נאר אויך פאר די ברייטע מאסען, זיי גיבען א קלאר בילד פון דער קומענדיגער מלחמה, און פון די סכנות, פון דער לופט באמבארדירונג, און מען מוז זיך רעכענען דערמיט דאס בעת א מלחמה וועלען אויך בעווארפען ווערען מיט באמבעס דער צענטער פון שטאט דערביי וואלטען אנגעווענדעט געווארען לאדונגען פון גיפטיגע גאזען און שרעקליכע איפעריט פליסיגקייטען וואס פערגיפטען דעם ארגאניזם ביים קלענסטען צוריהר, וואס דרינגען אדורך געווענליכע קליידער אפילו דורך לעדערנע פאדעשוועס. ביי אויסערגעוועהנליך שטארקער געגען־לופט פערטיידיגונג איז נאר איין עראפלאן געלונגען אדורכצורייסען די פערטיידיגונגס ליניע, בעת א מלחמה, ווען עס וועט גלייכצייטיג זיין בעדראהט הונדערטער שטעט און מיליטערישע באזען, וועלען די פערטיידיגונגס מיטלען זיין צושפרייט און צוקומען צום ציל וועלען אזוי ארום קענען א גרעסערע צאהל עראפלאנען.

—=—

א דיפלאמאטישער קאנפליקט צוליב א ,,יודישער באבע"...

מיטוואך אוועגט האט מען אויף א פאריזער באהן בעגעגענט גאנץ פייערליך — עס זענען געווען פארשטעהער פון מלוכה־פרעזידענט און רעגירונג — דעם נייעם איטאליענישען אמבאסאדאר אין פאריז ה' סערוטי און זיין פרוי.

דער פאקט פון אנקומען פון א נייעם אמבאסאדאר קיין פאריז האט אונז יודען ספעציעל קיינמאל נישט אינטערעסירט. נאר דער פאל סערוטי פערנעהמט שוין אביסעל צייט די יודישע פרעסע, ווייל דער איטאליענישער אמבאסאדאר האט זיך נישט איינגעלעבט אין דעם לאנד וואו די יוגענד, אנשטאט געטע און שילער, שעפט זי איהרע גייסטיגע יניקה פון די בלוט־דורשטיגע חיות ווי שטרייכער און פריק און וואו די ,,ארישע באבע" שפילט אזא גרויסע ראלע אין לעבען פון דער מלוכה.

צום גליק פאר'ן נייעם אמבאסאדאר, איז ער נישט קיין דייטש, נאר אן איטאליענער און לעריבער האט ער נישט בעדארפט גטען זיין פרוי און האט בעקומען דעם העכסטען פאסטען פאר אן איטאליענישען דיפלאמאט אין איצטיגען מאמענט — די אמבאסאדע אין פאריז.

אין יעדען לאנד זענען דא איניגע דיפלאמאטען, וואס מאכען דורך נישט קיין געוועהנליכע קאריערע, נאר דער לעבענס־וועג פון סערוטי איז דורך גאר גלענצענד, צו 23 יאהר געהט ער אריין אין דינסט פון דער איטאליענישער דיפלאמאטיע. זיין ענערגיע, בילדונג און פערזענליכע, מענשליכע אייגענשאפטען מאכען פון איהם א גלענצענדיגען פארשטעהער פון זיין לאנד. ער פערנעהמט א רייהע וויכטיגע פאסטענס. און אין 1919 יאהר קומט ער קיין פאריז אלס מיטגליד פון דער איטאליענישער דעלעגאציע. ער איז דאן איינגאנצען 38 יאהר אלט.

ער ווערט דאן געשיקט אין נייעם אונגארן, וואו די אינטערעסען פון איטאליען זענען ספעציעל קאמפליצירט און שטעלט פאר זיין לאנד אין די מאמענטען פון די דארטיגע איבערקעהרענישען און אין דער צייט פון דער קאמוניסטישער ממשלה פון בעלא קון.

נאך בודאפעשט קומט טיפליס אין פעריאד פון די גרעסטע בירגער־קאמפען אין רוסלאנד און פון די בלוטיגע קאמפען אויף די וועגען פון גרוזיען געגען מאסקווע, אין 1921 איז סערוטין אין פעקין, דאן אין מאסקווע, וואו ער קניפט אן די בעסטע און פריינדליכסטע בעציהונגען צווישען מוסאליניס רעגירונג מיט די סאוויעטען. דאן געהט ריא דע זשאנעירא און אין 1932 יאהר קומט ער אלס איטאליענישער אמבאסאדאר קיין בערלין.

איין ערפאלג נאך דעם אנדערען אין דער דיפלאמאטישער קאריערע, וועלכע האט זיך אנגעהויבען לאנג ביז מוסאליניס קומען צו דער מאכט און וועלכע ווערט פארטגעזעצט ביזן היינטיגען טאג.

דורכגעפאהרען א וועלט, בעקענט זיך דער ערפאלגרייכער דיפלאמאט מיט דער בילד־שעהנער אונגארישער ארטיסטין דע פאלאי, וועלכע האט זיך גערעכענט אין אונגארן פאר דער בעסטער קלאסישער שוישפילערין.

אין 1923 האט סערוטי חתונה מיט דע פאלאי, וועלכע איז די טאכטער פון דירעקטאר פון בודאפעשטער נאציאנאלען טעאטער עדוארד דע פאלאי — וועמענס פאמיליע שטאמט פון יודען.

א פרוי פון גרויסער קולטור און בעגאבונג, פון אונגעוועהנליכער ליבענסווירדיגקייט און מענשען־פריינדליכקייט, איז די שעהנע אקטריסע ווי צוגעפאסט צו דער ראל פון א פרוי פון אן־אמבאסאדאר. פרוי סערוטי ווערט אן ענערגישע מיטארבייטערין פון איהר מאן און שטעלט פאר מיט פיל חן און בעגאבונג איהר נייע פאטערלאנד.

דארט, וואו זי קומט מיט איהר מאן, ווערט זי ארומגערינגעלט מיט דער בעסטער געזעלשאפט פון טעאטער, קונסט און ליטעראטור, אלע דערפיהלען, אז די פרוי סערוטי איז דער טיפ פון די אמאליגע סאלאן־דאמען, וועלכע האבען בעאיינפלוסט די פאליטיק און אויך געגעבען א טאן דער ליטעראטור און קונסט.

עס קומט דער פעריאד פון בערלין אין לעבען פון די סערוטיס. אויך אין בערלין ווערט דורך זיי געשאפען א קולטור־היים, צו וועלכער עס ציהען זיך די בעסטע פון דער דייטשער אינטעליגענץ.

נאר נישט בעשערט איז סערוטין צו לעבען לאנג אין בערלין. און דייטשלאנד האט נאך א גרעסער אומגליק געטראפען — היטלער קומט צו דער מאכט.

אין דער פערפעסטעטער דורכ'ן היטלעריזם לופט פון דער דייטשער הויפט־שטאט ווערט דער סאלאן פון מאדאם סערוטי דער ליכט־פונקט פאר אלע וואס געהערען אין בערלין צו דער וועלט פון ליטעראטור און קונסט. אויף די גרויסע אויפנאהמעס פון דער איטאליענישער אמבאסאדע ווערען איינגעלאדען א חוץ אפיציעלע געסט פון דער מלוכה, דיפלאמאטיע, אויך, שרייבער, ארטיסטען, קינסטלער און געלערנטע. זיי קומען אלע גערן, ווייל אין דעם הויז קען מען אונטער די פריינדליכע און סימפאטישע בליקען פון דער שעהנער פרוי סערוטי דורכרעדען זיך אביסעל פרייער איבער די פראבלעמען, וואס זענען ווייט פון ראסיזם, אבער בלייבען אן'אייביג בעדערפעניש פון יעדער אינטעליגענץ. פרוי סערוטי האט דאך דאך א בעזונדערען געשמאק פאר ליטעראטור, קונסט און טעאטער, אין וועלכען זי האט זיך ערצויגען.

דאס אלטע פראנצויזישע שפריכווארט ,,זוכט די פרוי" איז נאך אלץ ביים לעבען. אין דייטשלאנד זענען דא עטליכע פרויען, וועלכע ווילען ווירקען אויף די מוחות פון דער העכערער געזעלשאפט, אויב נישט מיט שעהנקייט, מיט קולטור, מיט בעגאבונג זאל דאס זיין כאטש מיט ברוטאלער מאכט, דאס זענען די פרויען פון געבבעלס און גערינג. זיי ווילען שפילען א ,,קולטור"־ראלע און דא האבען זיי דערפיהלט אין דער אויסלענדערין סערוטי א גרויסע סכנה — די אינטעליגענץ, אהן וועלכער מען קען נישט אויסקומען אפילו דארטען וואו היטלער איז דער ,,קולטור"־פיהרער, ציהט צו דער איטאליענערין. די אויפנאהמעס אין דער איטאליענישער אמבאסאדע ווערען אלץ שענער צו אימפאזאנטער.

עס איז כמעט א סכנה פאר'ן דייטשען פאטערלאנד, ווייל די גרעסטע געשעהענישען אין בערלינער לעבען ווערען בעהאנדעלט בעת די אויפנאהמען ביי פרוי סערוטי און נישט ביי די מלוכה־דאמען גערינג און געבבעלס.

און עס האט זיך אנגעהויבען א מורמלקריי צווישען די היטלעריסטישע גדולים איבערהויפט צווישען די נאצישע פרויען.

אבער געה, ריהר אן א פרוי פון אן־איטאליענישען דיפלאמאט, נאך אין דער צייט, ווען מוסאליני און היטלער האבען געלעבט צווישען זיך בשלום.

נאר צייטען בייטען זיך, מוסאליני ווערט דער גרעסטער דם־שונא היטלערן און די בעציהונגען מיט די איטאליענער ווערען ערגער, און עס איז די בעסטע צייט פטור צו ווערען פון אמבאסאדאר מיט זיין צו ענערגישער און שעהנער פרוי.

אבער ווי אזוי?

און דא קומט דאס נייע מיטעל.

דאס מיטעל הייסט נישט מעהר און נישט ווייניגער — די ,,ארישע באבע".

אז מען זוכט, דערזוכט מען זיך און די דייטשען

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

דאס „גערעטעניש"

אזא גערעטעניש אויף קאנגרעסען און צוזאמענפאהרען ווי היי־יאהר, און דערצו נאך קאנגרעסען, וואס ווערען אפגעהאלטען אלע כמעט אין איין צייט און וואס א טייל פון זיי „קאנקורירען" צווישען זיך, פערנעמען זיך, הייסט עס, מיט די זעלביגע ענינים און פראבלעמען, נאר יעדער פון זיי וויל זיי האבען „אנדערש געשליירט" — דאס געדענקען שוין נישט אפילו גאנץ בעיאהרטע מענשען.

מיר רעדען דא וועגען די קאנגרעסען, וואס זענען שוין פארגעקומען אדער ווערען אפגעהאלטען אין דעם מאמענט, ווען מיר שרייבען די דאזיגע שורות, און וועגען די, וואס שטעהען נאך אין אויסזיכט און דארפען א ליאדע טאג זיך צונויפקומען.

נאר וואס, אבער טאקע אקארשט נאר וואס, האט זיך פערענדיגט דער אלוועלטליכער י"ווא־צוזאמענפאהר אין ווילנע, און נאך איידער עס האבען זיך דערטראגען צו אונז די לעצטע אקארדען פון די דעבאטען וועגען קומענדיגען ארבייטס־פראגראם און כאראקטער פון י"ווא און וועגען די נייע אויפגאבען, וואס עס שטעהט איהם פאר אויסצופיהרען ביי זיין אריינטרעטען אין צווייטען צעהנדליג יאהרען פון זיין עקזיסטענץ, האט זיך שוין געעפענט אין לוצערן דער ציוניסטישער קאנגרעס, דער 19־טער אין דער רייה, וועלכער ציהט צו אויף זיך, ווי אלע פריהערדיגע בעזונדערס וויכטיגע קאנגרעסען, די אויפמערקזאמקייט פון דער גאנצער יודישער וועלט.

און מערקווירדיג: ווי דאס בינדט זיך און קייטעלט זיך! — אין רעכטען מיטען פון די ציוניסטישע וויכוחים אין לוצערן, נאך איידער די איינצעלנע פראקציעס וועלען בעוויזען אדורכצוקומען צווישען זיך וועגען צוזאמענשטעל פון דער נייער עקזעקוטיווע, וועט אין דער טעאטער־שטאט וויען זיך אויפהויבען א פארהאנג ערגעץ אויף א סצענע, וואו עס וועט פארקומען, אונטער אנווענדונג פון ווירקזאמע טעאטראלישע עפעקטען און א גרויסען סצענישען אפאראט, א צווייטער ציוניסטישער קאנגרעס, ד. ה. דער ערשטער פון דער נייער ציוניסטישער ארגאניזאציע — פון זשאבאטינסקי'ס נ. צ. א., אויף וועלכען עס קוקען אויס, פידוע, ממש בכליון עינים, דאס גאנצע אלוועלטליכע יודענטום, וואס גארט און ווערט פערברענט אייגפאך פון דורשט און בענקעניש נאך עפעס א סענסאציע אין יודישען לעבען, נאך נייע שטארקע עמאציעס...

און טאמער איז דאס נאך וועניג — מאכט מען אין לאנדאן הכנות צו א נייעם קאנגרעס, אויך „אנ־אלוועלטליכען", פערשטעהט זיך, דארט דארפען זיך צונויפקומען פוילישע יודען פון אלע עקען וועלט, בכדי צו שאפען „אנ'אלוועלטליכען פערבאנד פון פוילישע יודען". עס איז דערוויילע נאך נישט בעוואוסט גענוי, די דאזיגע אסיפה וועט פארקומען באלד נאך די ביידע ציוניסטישע קאנגרעסען אדער שפעטער. יעדענפאלס רעכענט מען אויסצונוצען די פסיכאלאגישע קאנגרעס־איינשטעלונג פון עולם. ס'איז נעמליך א גאנץ איינפאכער חשבון: כל זמן די דעלעגאטען האלטען אין ארומפאהרען, מאכט זיי שוין נישט אויס צוצופאהרען נאך א שטיקעל וועג, אריינכאפען זיך קיין לאנדאן הייסט עס, שפעטער אבער, ווען זיי וועלען צוריקקומען א היים און אנהויבען פיהלען ווי מיד זיי זענען, וועט שוין זיין א שווערע הלכה ארויסצושלעפען זיי פון די שלאפראקען...

וועגען די יודישע קאנגרעסען און צוזאמענפאהרען פון די לעצטע וואכען

פון ישעיה אוגער

מיט דעם לאנדאנער „אלוועלטליכען" צונויפקום ענדיגט זיך נאר דערווייל דער קאנגרעס־סעזאן, אבער נאך נישט דער פעריאד פון די גרויסע קאנגרעסען: אויף דער טאג־ארדנונג שטעהט נאך דער אלגעמיינער יודישער וועלט־קאנגרעס?

* * *

דער י"ווא־צוזאמענפאהר אין ווילנע איז געוועזען א וויכטיג געשעהעניש אין יודישען קולטור־לעבען, א געשעהעניש, וואס וועט זיך ערשט אין דער צוקונפט אויסווירקען אין דער פולער מאס און ברייט געגען די געהעריגע פרוכטען. די פעראינטערעסירונג, וואס דער צוזאמענפאהר האט ארויסגערופען ביי אלע טיילען און קרייזען פון יודענטום, איז געוועזען א אויסערגעוועהנליכע. עס זענען זיך צונויפגעקומען אין ווילנע דעלעגאטען פון אלע טיילען פון דער וועלט, שריפטשטעלער, וויסענשאפטלער און קולטור טוער, גייסטיגע ארבייטער און פראקטישע עסקנים, וועלכע זענען געקומען בעהערשט פון איין ווילען און איין געדאנק: צו פערפעסטיגען דעם פונדאמענט פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, פעסטצושטעלען ענדגילטיג די ריכטונג און דאס פראגראם פון זיין ווייטערדיגער טעטיגקייט און צו זיכערן זיין מאטעריעלען קיום, — מיט איין ווארט, צו זעהן מיט אלע מעגליכקייטען פרייט אויסצובויען די דאזיגע אינסטיטוציע, וואס איז געגרינדעט געווארען מיט צעהן יאהר צוריק, און צו פערוואנדלען זי אין א גרויסען יודישען קולטורעלען און וויסענשאפטליכען צענטער, וועלכער זאל פעראייניגען אין זיך אלע שטרעמונגען, אלע פארשונגען און זוכונגען, וואס זייער ציל איז צו שאפען פאר די פראבלעמען פון יודישען לעבען א פעסטען וויסענשאפטליכען יסוד.

דער י"ווא־צוזאמענפאהר איז נאטירליך געוועזען א גרויסארטיגע מאניפעסטאציע פאר דער יודישער קולטור כלפי פנים און כלפי חוץ, א מאניפעסטאציע פאר א קולטור־אינסטיטוציע, וועלכע איז ענטשטאנען א דאנק דער איניציאטיוו פון א הייפעל אידעאליסטען און געהט איצט איבער אין רשות פון פאלק, קען מען זאגען, אבער א סך וויכטיגער פון דער מאניפעסטאציע איז דער קבוץ־גליות, וואס איז איצט צושטאנד געקומען אין ווילנע, דאס צונויפפריידען זיך פון די איבער פערשידענע טיילען פון דער וועלט צעזייהטע און צעשפרייטע כחות, וועלכע ארבייטען לטובת דעם אינסטיטוט, זאמלען מאטעריאלען, שטיצען איהם גייסטיג, מאראליש און מאטעריעל, אזוי ארום האט מען אריינגעבראכט א איינהייטליכקייט אין דער ארבייט, א איינהייטליכקייט אין די צילען און שטרעבונגען, אזוי צו זאגען אנ'אויסגלייך פון די קרעפטען. אט דאס צונויפפריידען זיך, די פערשטענדיגונג צווישען די מיטארבייטער פון פערשידענע לענדער, איז די בעסטע גאראנטיע פאר דער ענטוויקלונג און דעם קיום פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

און דאך: ווי גרויס עס זאל נישט זיין דער אינטערעס פאר'ן י"ווא ביי יעדען אינטעליגענטען יוד, צו וועלכער פארטיי ער זאל נישט געהערען — און די מיטארבייטער, פריינד און סימפאטיקער פון י"ווא געהערען צו אלע פארטייען — זענען פארהאן פילע, ביי וועלכע די דעבאטען אויפ'ן צוזאמענפאהר האבען ארויסגערופען א געוויסע זארג, יא מ'קען זאגען א בעאומרוהיגונג. עס האט זיך נעמליך געלאזט מערקען די טענדענץ, וואס שטרעבט ארונטערצוברענגען דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אונטער דער השפעה פון א „ריכטונג". דעם דאזיגען „שטאנדפונקט" האבען פארטרעטען א גאנצע רייה דעלעגאטען און נאהענטע מיטארבייטער פון י"ווא. ער האט געפונען זיין אויסדרוק אין דער פאדערונג, וואס זיי האבען ארויסגעשטעלט, אז די „וויסענשאפט „זאל ווערען פערבונדען מיט'ן לעבען, מיט'ן קאמף פון די מאסען פאר א בעסערן, שענערן מארגען".

וואס זאל בעדייטען די דאזיגע פאדערונג? — יעדע וויסענשאפטליכע ארבייט שטעלט זיך פאר א ציל אנצעווייזען די ריכטיגע וועגען און צו שאפען די מעגליכקייטען פאר א פערבעסערונג פון לעבען. מען דארף דאס גאר נישט בעטאנען דארט, וואו עס האנדעלט זיך וועגען א וויסענשאפטליכען אינסטיטוט. אבער אין אונזער פאל — דאס איז קלאר פאר יעדען — שמעקט עס מיט פאליטיק, מיט פארטיי.

דער י"ווא האט מיט גרויס מיה זיך דערווארבען די סימפאטיעס און דעם צוטרוי פון אלע פארטייען, זאל איצט אבער די דערמאנטע טענדענץ גובר זיין און דער איבערפארטייאישער י"ווא זאל ארונטערפאלען אונטער'ן איינפלוס פון דער אדער יענער ריכטונג, ריזיקירט ער צו פערלירען פילע סימפאטיעס און דערמיט די ברייטע געזעלשאפטליכע באזע, וואס איז אזוי נויטיג פאר זיין ערהאבערונג פון א צענטראלען פלאץ אין יודישען לעבען.

* * *

דער 19. ציוניסטישער קאנגרעס אין לוצערן קען האבען א גרויסע בעדייטונג פאר דער צוקונפט פון דער בעוועגונג און פון א"י־אויפבוי, אדער מיט אנדערע ווערטער געזאגט: פאר'ן שיקזאל פון די ברייטעסטע שיכטען פון יודישען פאלק. עס וועגדט זיך, וואס פאר רעזולטאטען ער וועט געבען: צי עס וועט ענדליך דערגרייכט ווערען א קאנסאלידאציע און פעראייניגונג, דער פון דער גאנצער ציוניסטישער וועלט אזוי אומגעדולדיג דערווארטעטער שלום, אדער די פראקציעס און גרופירונגען, וואס בעקעמפען זיך, וועלען אוועקגעהן פון לוצערן פונקט אזוי ווי זיי זענען געקומען, ד. ה. סעפארירט, פערביטערט און קריגעריש געשטימט, גרייט ווייטער צו פיהרען דעם צעשטערונגס־קאמף, וואס גראבט אונטער דאס יודישע אויפבוי־ווערק. דערפיהרען צו א שלום — דאס איז אייגענטליך די איינציגע וויכטיגע אויפגאבע, וואס שטעהט פאר דעם איצטיגען קאנגרעס צו לעזען. ווארום אויב נישט קיין שלום, האבען אלע אנדערע פראבלעמען — און עס זענען פארהאן דערונטער פראבלעמען פון דער גרעסטער לעבענס־וויכטיגקייט פאר'ן ציוניזם — קיין שום אויסזיכט אויף א ערפאלגרייכע לעזונג.

דער היינטיגער קאנגרעס איז איינער פון די בעדייטענסטע פון נאכ'ן קריג, אין געוויסע הינזיכטען איז ער אפשר א איינציגארטיגער, מיט וועלכען די פריהערדיגע קאנגרעסען קענען זיך נישט פערגלייכען. ער איז שוין אין דעם פרט אליין אנ'אויסנאהם, וואס ער רעפרעזענטירט א מאסע פון איבער א מיליאן וועהלער. קיין שום פריהערדיגער קאנגרעס האט זיך נישט געקענט בעריהמען, אז ער איז אויסגעקליבען געווארען פון א מיליאן ציוניסטען. נעהמט מען נאך אין בעטראכט, אז הינטער דעם מיליאן צוויי הונדערט טויזענד וועהלער, וועלכע האבען געשיקט זייערע דעלעגאטען צום 19. קאנגרעס, שטעהען הונדערטער טויזענדער, מ'קען זאגען מיליאנען יודען, וואס זייער גאנצע האפנונג איז היינט ארץ ישראל, מוז מען זאגען, אז דער לוצערנער קאנגרעס רעפרעזענטירט דעם גרעסטען טייל פון יודישען פאלק.

דער קאנגרעס קומט זיך צונויף אין א צייט פון גרויסע ציוניסטישע דערגרייכונגען און ערפאלגען. נאטירליך בעפרידיגען זיי נאך וויט נישט די בערעכטיגטע ציוניסטישע פאדערונגען און די פאקטישע בעדערפענישען פון יודישען פאלק. אבער עס איז גאר קיין צווייפעל נישט, אז אין די לעצטע צוויי יאהר, זייט דעם 18. קאנגרעס, האט די ציוניסטישע זאך געמאכט א אומגעהויערען שריט פאראויס. אין א"י הערשט א פראספעריטי, ווי מ'זעהט עס נישט אין קיין שום אנדער לאנד אין דער וועלט. די ווירטשאפטליכע ענטוויקלונג געהט מיט א אויסערגעוועהנליך שנעלען טעמפ. אין פיל אינדוסטריע־צווייגען פעהלען ארבייטער־הענט, בעזונדערס פעהלען אויך „הענד" אין דער לאנדווירטשאפט. בכלל נויטיגט זיך דאס לאנד אין ארבייטער — און די ארבייטער גראדע ווערען אריינגעלאזט אזוי צו זאגען טראפענווייז. די עליה האט זיך, אמת, שטארק פערגרעסערט אין פערגלייך מיט 1933 צ. ב., גאר נישט אין אנ'ערך פערגרעסערט, אבער זי שטעהט נאך ווייט נישט אין קיין געהעריגען פערהעלטניש צו די ווירטשאפטליכע בעדערפענישען פון לאנד.

אט די עליה־פראגע איז איינע פון די ערשטע און וויכטיגסטע פראבלעמען, וואס שטעהען אויף דער טאג־ארדנונג פון איצטיגען קאנגרעס. עס קומען נאך א גאנצע רייה אנדערע פראגען פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. עס מוז געשאפען ווערען א נייע עקזעקוטיווע, אין וועלכע עס זאלען אריין פערטרעטער פון אלע פראקציעס, אלזא א „קאאליציע־רעגירונג". די איצטיגע לייטונג איז געוועזען צו „לינק". מ'האט זי בעקעמפט פון אלע זייטען, הגם זי האט מעהר אויפגעטון אין איהר קאדענץ־צייט פון די לעצטע צוויי יאהר ווי אלע פריהערדיגע לייטונגען אין משך פון דערזעלביגער צייט. למען דרכי השלום, אין אינטערעס פון דער צוזאמענארבייט פון אלע פראקציעס, מוז געשאפען ווערען א קאאליציע־לייטונג — דאס פערלאנגט איצט די ארבייטערשאפט אליין.

דער קאנגרעס דארף אננעמען א שטעלונג נעגען דעם אזוי גערופענעם לעגיסלאטיוו־ראט, דעם האלב־

(ווייטער זעה זייט 19)

אויסדערוועהלטע פעלקער

די סאציאל־פסיכישע קראנקהייט פון דער וועלט

פון לעא קעניג

א סך ענגלענדער שעהמען זיך איצט מיט דעם טומעל, וואס מען האט אנומעלטען געמאכט אין דער פרעסע און אין פארלאמענט וועגען א פארוואורף, וואס א לעהרער אין מאנטשעסטער (א ארענטליכער קאנסערוואטאר) האט געמאכט זיינער א צוועלף־יעהריגער שילערין דערפאר, וואס זי האט אין אנ־עסעי" געשריבען, אז „ענגלאנד איז דאס בעסטע לאנד אין דער וועלט".

האט זיך געטון אויף „טיש און אויף בענק". צייטונגען האבען געשריבען לייט־ארטיקלען וועגען דעם, דעפוטאטען אין פארלאמענט געשטעלט פראגען, מיניסטעריאלע דעפארטאמענטען האבען דעם אינצידענט חוקר ודורש געוועזען, מיניסטארען האבען זיך (און דעם לעהרער) פערענטפערט.

ביז מען האט אראפגעבראכט דאס קינד קיין לאנדאן, און „לאנדאן האט איהר אויפגענומען ווי מען נעמט אויף א פילם־סטאר פון האליוואוד".

איצט איז דער אינצידענט ב"ה שוין דערלעדיגט, און... א סך ענגלענדער שעהמען זיך איצט און בעדויערן דעם געוואלדיגען טומעל, וואס מען האט געמאכט ארום אזא קליינינקייט.

נאך אלעמען מוז מען צוגעבען איז ענגלאנד נאך אלץ איינע פון די בעסטע לענדער אין דער וועלט: ס'זענען דא א סך ענגלענדער, וואס שעהמען זיך מיט אזא אינצידענט, און וואגען עס עפענטליך ארויסזאגען.

אין אנדערע „מאדערנע" מדינות וואלט מען די פאטריאטען, וואס וואלטען געוואגט צו שעהמען זיך מיט אזא אינצידענט אפשר פערשיקט אין קאנצענטראציאנס־לאגערן.

דעם ארענטליכען קאנסערוואטיווען לעהרער, וואס האט געמאכט אזא נישט פאטריאטישען „פאר־וואורף" זיין שילערין, וואלט מען מסתמא ארומגעפיהרט איבער די גאסען ווי מען פלעגט אמאל ארומפיהרען א בער.

און דאס אומשולדיגע קינד — וואס האט אזוי נאטירליך געזאגט, אז איהר לאנד איז דאס בעסטע אין דער וועלט, פונקט ווי זי גלויבט מסתמא, אז איהר מאמע איז די בעסטע פון אלע מאמעס — וואלט מען פערוואנדעלט אין א נייער „זשאן ד'ארק", אדער להבדיל: אין א אנדער הארסט וועסעל...

ענגלאנד איז נאך אלץ איינע פון די פרייסטע לענדער: מען וואגט זיך נאך דא צו שעהמען מיט אזא סענסאציע.

אבער דער אינצידענט איז דאך מעהר ווי כאראקטעריסטיש פאר אונזער צייט מיט דעם אויפגעבלאזענעם קראנקען אתה בחרתנו'איזם, וואס הערשט איצט איבעראל, אין אלע לענדער.

אלע פעלקער זענען פון אייביג אן קראנק אויף אויסדערוועהלטקייט אבער איצט האט די קראנקהייט דערגרייכט א געפעהרליכע קריטישע שטופע, וועלכע קען אומברענגען און פערניכטען די אלע אמת'ע פאזיטיווע גיטער און ווערטען, וואס פעלקער בעזיצען, און מיט וועלכע זיי מעגען אויף אנ'אמת'ן שטאלצירען. אלע פעלקער זענען איצט פאטאל געפעהרליך קראנק אויף אויסדערוועהלטקייט און אויף מיסיאניזם.

ווי קראנקע מאניאקעס געהען איצט ארום די פארשטעהער און פיהרער פון פעלקער מיט אויסגעשטעלטע ברוסטען, מיט געפעלשטע מעדאלען פון אויסדערוועהלטקייט. פון אלע לענדער קומען איצט די זעלבע, מאנאטאנע שוין, סופעריאריטעט־הימנען:

מיר זענען דאס זאלץ פון דער ערד; מיר זענען דאס אויבערשטע פונם שטויסעל; מיר זענען די געזאלבטע; מיר זענען די ווייסטע און געזונדסטע.

אלץ מיר, נאר מיר, און נישט קיין אנדער פאלק. און אלע פעלקער האבען איצט נאטירליך געוואלדיגע מיסיעס, ספעציעלע שליחות'ן פון דער השגחה עליונה. דאס נאצי־דייטשלאנד האט די מיסיע צו ראטעווען דעם מערב פון באלשעוויזם...

מוסאליני האט אין דער פאשיסטישער איטאליען אויפגעלעבט די מיסיע פון אלטען רוים צו קולטיווירען די אפגעשטאנענע ווילדע מזרח־פעלקער.

יאפאן האט א מיסיע איינצונעהמען דעם גאנצען מזרח און איהם צו בעפרייען פונם איינפלוס פון אייראפעאישע אינטערעסען.

און אזוי אלע פעלקער אהן אויסנאהם פון די גרעסטע ביז די קלענסטע, פון די קולטורעלסטע ביז די פרימיטיווסטע.

די גרויסע און מעכטיגע פעלקער פיהרען שוין דורך זייערע הייליגע מיסיעס און שליחות'ן; קליינע און אונטערדריקטע פעלקער ווארטען אויף זייער שעת הכושר, אדער שטעלען דער וועלט אוים א פייג אין קעשענע.

נאר אלע זענען איצט געפעהרליך קראנק אויף דער קראנקהייט פון אויסדערוועהלטקייט, פון נאציאנאלער בכורה און אתה בחרתנו'איזם.

און אט די סאציאל־פסיכישע קראנקהייט איז, ווייזט אוים, זעהר א אנשטעקענדיגע; און אויב זי שטעקט זיך אליין נישט אן, שוויבעלט אונזער צייט מיט אזעלכע דאקטוירים פאטריאטען, וועלכע שטעקען אן זייערע לענדער און פעלקער מיט די מיקראבען פון אויסדערוועהלטקייט און מיסיאניזם, אין פאל מען וועט דארפען מלחמה האלטען מיט א פאלק וואס איז שוין קראנק אויף מיסיאניזם. א חוץ דיסציפלין דארפען דאך ארמעען האבען מיסיעס, כדי צו געהן אין פייער אריין, פאר וועלכע זיך מקריב צו זיין.

נאציאנאלע מיסיעס און אויסדערוועהלטקייט איז אט די פסיכישע גייסטיגע אמוניציע אהן וועלכע מלחמות קענען נישט געפיהרט ווערען.

און פונקט ווי די אמוניציע־פאבריקען זענען איצט זעהר שטארק בעשעפטיגט, אזוי ארבייטען איצט אויך פיבערהאפט די מיסיע און אתה בחרתנו־פאבריקען: די פאפולערערע פרעסע, די גאנץ און וועט האבען. וועט עס זיין צו ראטעווען די וועלט דער; זיי פאבריצירען עס איצט די מיסיע־גאזען, און די מאסען זענען שוין אנגעפאמפעוועט מיט נאציאנאלער שטאלץ, גאוה, מיט נאציאנאלע מיסיעס צו ראטעווען די דעמאקראטיעס און... פאר די קליינע פעלקער.

די לאזונגען פון דער קומענדיגער וועלט־מלחמה זענען נאך דערוויילע אינם גאלדענעם שמעלץ־טאפ; מען ווייסט נאך נישט וואס פאר א צורה די מטבעה וועט האבען, וועט עס זיין צו ראטעווען די וועלט פאר פארלאמענטאריזם?

אדער: צו ראטעווען דעם מערב פונם בארבארישען באלשעוויזם?

דערוויילע ווייסט מען נאך נישט; עס וועגדט זיך אין די גרופירונגען און די בעוואפנונגען, וואס די אויסדערוועהלטע פעלקער מאכען איצט און האלטען אין מאכען. אבער איין זאך איז שוין קלאר: קיין מיסיעס וועלען נישט פעהלען.

געשיכטע פון יודען אין לאָדז

יודען אַלס אַרענדאַרען פון קאָנסומציע און פּראָפּינאַציע־הכנסות

פון ד"ר פ. פרידמאַן

(נאָכדרוק פערבאָטען)

אין דער ערשטער העלפט פון 19־טען יאָהרהונדערט האָט אין דער פינאַנס־ווירטשאַפט פון דער פוילישער רעפובליק נאָך געהערשט דער סיסטעם פון פערדינגען די שטייערן און אנדערע, עפענטליכע הכנסות, אַנשטאָט זיי דירעקט איינצוקאַסירען ביי די שטייער־צאָהלער דורך ענטשפּרעכענדיגע אדמיניסטראַציע און רעגירונגס־אָרגאַנען. די ארענדאַרען פון די גרעסטע רעגירונגס־הכנסות זענען אָפט געווען יודען, ווי למשל, עטינגער, נעוואַכאָוויטש, קראָנענבערג און אנדערע. אזוי איז אויך געווען אין לאָדז. אלס ארענדאַרען פון בעזונדערע רעגירונגס־ אָדער קאָמונאַלע הכנסות טרעפען מיר בעדייטענדיג עפטער יודען, ווי קריסטען.

די ערנסטע אונטערנעהמונג פון דעם מין איז געווען די ארענדע פון די קאָנסומציע־הכנסות, בפרט אין לאָדז, וואו די הויך פון די הכנסות האָט זיך, צוליב דעם שנעלען וואוקס פון דער שטאָט, פערגרעסערט פון יאָהר אויף יאָהר. די ווייטערדיגע טאַבעלע, וועט אונז אילוסטרירען די איינקונפטען פון מלוכה־אוצר פון קאָנסומציע־שטייער אין לאָדז.

אין 1806 האָט דער קאָנסומציע־שטייער געבראַכט א הכנסה פון 1515 פוילישע גולדען, אין 1821 — 3754 פ"ג,, 1824 — 4402 פ"ג., 1829 — 19.170 פ"ג. 1846 — 109.527 פ"ג. (16429 זילבער־רובעל), 1852 — 170.166 (26.025 זילבער רובעל) און אין 1857 — 251.633 פ"ג (38.645 זילבער רובעל.

עס האָט זיך אונז נישט איינגעגעבען צונויפצושטעלען א פולע רשימה פון אלע ארענדאַרען פון דער קאָנסומציע־הכנסה אין לאָדז, אָבער די אלע ארענדאַרען, וועמענס נעמען עס איז אונז געלונגען פעסטצושטעלען, זענען געווען יודען. די ערשטע ידיעה, וועגען ארענדאַרען פון קאָנסומציע־הכנסות, אויף וועלכע מיר האָבען זיך אָנגעשטויסען אין די אַקטען, שטאַמט פון 1831: דער דאָזיגער ארענדאַר איז געווען דער אונז שוין בעקאַנטער סוחר שמואל יחזקאל זאלצמאַן, וועלכער האָט געצאָהלט דעם מלוכה־אוצר א יעהרליכען מס פון 28.840 פוילישע גילדען מיט 24 גראָשען. אין דער העלפט פון די דרייסיגער יאָהרען (ארום 1836) איז געווען ארענדאַר פון די קאָנסומציע־הכנסות, חיים טיקטינער. זיין פערטרעטער אין לאָדז איז, תחילת געווען לייזער גרינבערג און שפּעטער, ליפּמאַן ווייקסעלפיש; דער קאָנטראָלער פון די קאָנסומציע־שטייערן איז געווען הערש אויגענבערג. די ארענדע האָט טיקאָטינער געהאַלטען ביז 1844 דער שפּעטערדיגער ארענדאַר (אין די יאָהרען 1844 — 1849) האָט געצאָהלט דעם מלוכה־אוצר, יעהרליך צו 120 טויזענד פוילישע גילדען (18 טויזענד זילבער־רובעל). ביי דער ליציטאַציע אָבער פון דער ארענדע פון די קאָנסומציע־הכנסות אויף די יאָהרען 1850 — 1852, האָט שמואל זאלצמאַן געשטיגען די פריהערדיגע סומע פון ארענדע־מס אויף גאַנצע ניין טויזענד זילבער־רובעל, אָנביטענדיג פאַר א יעהרליכער ארענדע 180,033 פוילישע גילדען (27 טויזענד זילבער־רובעל) צום סוף פון די 50־ער יאָהרען, איז דער ארענדאַר פון די קאָנסומציע־הכנסות געווען איצעק פייגין, א נאָווידוואָרער איינוואוינער, זיין פערטרעטער אין לאָדז איז געווען וו. י. זיידענשטאַט. פייגין האָט בענייט זיין ארענדע־קאָנטראַקט אויף די יאָהרען 1860 — 1862 פאַר יעהרליכען מס פון 290.633 פוילישע גילדען 43.595 זילבער רובעל). אויף די יאָהרען 1865—1866, האָט די קאָנסומציע הכנסות גענומען אין ארענדע מאַרקוס לאַסקי (זאלצמאַנ'ס איידעם), בשותפות מיט מאיר דיליאָן פון זגערזש און מיט נטע סאַפּיר'ן פון לובלין. די ארענדאַרען פון די קאָנסומציע־הכנסות האָבען אויסגעהאַלטען א בעדייטענדען שטאַב פון יודישע בעאַמטע (פערטרעטער, קאָנטראָלערען, שרייבערס) און וועכטערס אויף די ראָגאַטקעס, צווישען וועלכע עס האָבען זיך אויך געפונען יודען.

בעדייטענדע לאָדזער סוחרים האָבען אויך געהאַלטען אין ארענדע די קאָנסומציע־הכנסות אין אנדערע שטעט. אין דער ערשטער רייה האָבען זיך פערנומען מיט אזעלכע מינים געשעפטען, שמואל זאלצמאַן, וועלכער איז, אין 1841 געווען א שותף צו א פערטעל טייל צו דער דריי־יעהריגער ארענדע פון דעם קאָנסומציע־שטייער אין קאַליש, פון וועלכער דער רעגירונגס־אוצר האָט געשעפּט א יערליכע הכנסה פון 330.000 פוילישע גילדען. אין 1853 האָט זאלצמאַן אָפּגעדונגען ביים קאָנסטאַנטינער פריץ אָקאָלאָוויטש, אלע צינזען, וועלכע האָבען געדאַרפט געהערען דעם פריץ פון דער שטאָט קאָנסטאַנטין און פון דריי שכנות'דיגע קאָלאָניעס, אָבער דער אָפּמאַך איז נאָך דריי יאָהר דורך אָלאָקאָוויטש'ן אויפגעלעזט געוואָרען. אין 1856 איז זאלצמאַן געווען דער ארענדאַר פון די קאָנסומציע־הכנסות אין ראַווע. פון אנדערע ארענדאַרען דאַרפען דערמאָנט ווערען: אברהם שפּענער, קאָכאַנסקי און שמערל סעגאל, וועלכע האָבען אין 1828 געהאַלטען בשותפות די ארענדע פון קאָנסומציע־הכנסות אין פאַביאַניץ.

די ארענדע אלזאָ, פון די קאָנסומציע־הכנסות איז געווען, ווי מיר האָבען געזעהן, איינע פון די ערנסטע האַנדעלס־געשעפטען אין דער יענערצייטיגער לאָדז. נעמענדיג אין בעטראַכט דעם זעהר שנעלען וואוקס פון דער לאָדזער בעפעלקערונג, קען מען זיך משער זיין, אז די רווחים פון דער ארענדע, ביי א פעסט געשטעלטען אויף 3 יאָהר למפריע ארענדע־מס, האָבען געמוזט זיין זעהר בעדייטענדיג. פון דער צווייטער זייט ווידער, האָט דאָס געשעפט, טיילמאָל פערלאַנגט א געניג בעדייטענדיגע ריזיקע, ווייל רעכענענדיג זיך מיט דעם כסדר'דיגען וואוקס פון דער בעפעלקערונג, האָט דער ליציטאַנט, כמעט נאָך יעדע דריי יאָהר געהעכערט זיין אָנבאָט און טיילמאָל האָבען זיי זעהר בעדייטענדיג אויפגעשלאָגען דעם ארענדע־מס, ווי דאָס איז געשעהן, למשל, אין 1850, בעת זאלצמאַן האָט זיך אונטערגענומען צו צאָהלען פאַר דער ארענדע מיט 33 פּראָצענט העכער, ווי אין די פריהערדיגע יאָהרען.

אין יודישע הענד האָט זיך אויך, על פי רוב געפונען די ארענדע פון דער בראָנפען, ביער, און מעד־פּראָפּינאַציע.

די ארענדע־מסים זענען דאָ שוין געווען בעדייטענדיג נידעריגער, ווי ביי דער קאָנסומציע ארענדע. אין די יאָהרען 1798 — 1801, האָט די הכנסות פון דער פּראָפּינאַציע געדונגען דער יודישער סוחר דניאל מאַרקוס פאַר 84 טאָלער, 20 פעניג. אין 1810 האָבען די הכנסות פון דער פּראָפּינאַציע אויסגעמאַכט 560 פוילישע גילדען. אין 1817, האָט די פּראָפּינאַציע געדונגען פנחס זאַנענבערג אין די יאָהרען 1818 — 1820 פאַר א יעהרליכען אָפּצאָהל פון 573 פוילישע גילדען מיט 15 גראָשען. אין די שפּעטערדיגע יאָהרען, האָט דער זעלבער זאַנענבערג געדונגען דעם ריווח פון דער פּראָפּינאַציע פאַר 602 פוילישע גילדען יעהרליך. אין 1828 האָט די פּראָפּינאַציע אָפּגעדונגען שמעון קאָכאַנסקי און איז תחילת פון די 40־ער יאָהרען — ליפּמאַן ווייכסעלפיש. אין 1844 שטויסען מיר זיך אָן אלס ארענדאַר פון דער פּראָפּינאַציע, אויף דעם קריסט אַנטאָני באָנאַווענטורא־רורזקי. אין די יאָהרען 1848—1850

(ווייטער זעה זייט 19)

די מפלה פון „פּאַן רעדאַקטאָר"!...

א וואָרנונג פאַר צייטונגס־שרייבער

פון י. אַבערזשאַנעק

חברים רעדאַקטאָרען, צייטונגס־שרייבער! איך וואָרען אייך, פאָהרט נישט אויף קיין דאַטשעס, נישט אין קור־ערטער, וועט איהר מיך נישט פאָלגען, וועט איהר האָבען די זעלבע מפלה, וואָס איך האָב געהאַט. טאָמער פיהלט איהר זיך דאָסיג, טאָמער זענט איהר חלילה קראַנק, טאָמער לײדט איהר אויף עפּעס א מיחוש, טאָ פאָהרט אוועק ערגיץ אונטער די הרי חושך, וואו מ'קען אייך נישט. זאָגט, אז איהר זענט א שניידער, א בעקער, א שוסטער, א דאָקטאָר, אַנ'אַדוואָקאַט, זאָגט וואָס איהר ווילט, — אַבי נישט קיין רעדאַקטאָר, וואָרום טאָמער זאָגט איהר, אז איהר, אז איהר זענט א צייטונגס־מענש, זענט איהר אָפּגעפאָהרען, וועט איהר האָבען די זעלבע מפלה, וואָס איך האָב געהאַט. וועט איהר, פּונקט ווי איך, מוזען איבעררייסען דעם אורלויב און אַנטלויפען ווי פון א פעסט. איך דערצעהל אייך פון מיין מפלה, כדי איהר זאָלט וויסען ווי אזוי צו זיין פאָרזיכטיג מיט דעם טיטעל „פּאַניע רעדאַקטאָזשע", הערט א מעשה:

מיט עטליכע חדשים צוריק, זאָגט צו מיר א בעקאַנטער דאָקטאָר:

— פּאַניע רעדאַקטאָזשע, אייער הארץ איז קיין הארץ נישט.

פרעג איך איהם: פּאַניע דאָקטאָזשע, וואָס הייסט דאָס? וואָס הייסט, איך האָב קיין הארץ נישט, וואָס דען האָב איך?

— א לעבעדיגען שלייען האָט איהר — עס צאַפּעלט! און אויב איהר וועט נישט פאָהרען זיך פאַפּראַווען, לעגען א לאַטע, הייסט עס, וועט איהר נישט לאַנג אַנטרייבען.

נו, האָב איך געפאָלגט דעם דאָקטאָר, און בין געפאָהרען אויף דאַטשע נעבען לאָדז, זיך פאַפּראַוויען, לעגען א לאַטע.

האָבען די שכנים און די שכנ'טעס זיך דערוואוסט ווער איך בין, אז איך בין א רעדאַקטאָר בישראל, אז איך שרייב אין די גאַזעטען, נו, האָב איך געהאַט צו זינגען צו זאָגען:

דער ערשטער האָט מיך בעזוכט א יודעל מיט א געל אונטערגעשוירען בערדעל. געקומען איז ער צו מיר פּונקט ביים מיטאָג, פרעגט איהם מיין ווייב:

— ר' יוד, וואָס ווינשט איהר?

— גאָרנישט, כ'האָב געהערט, אז אייער מאַן איז א רעדאַקטאָר, האָב איך איהם געוואָלט אָנקוקען.

— אָנקוקען? ביטע זעהר, קוקט איהם אָן.

האָט זיך דאָס יודעל אוועקגעזעצט, האָט מיר אַריינגערוקט א ברייטען שלום עליכם און זיך פאָרגעשטעלט:

— איך הייס מאָטעל גלאָבין, א שכן פון דער ווילע.

— ס'איז מיר זעהר אַנגענעם, ביטע זיצט.

— א דאַנק, האָט דאָס יודעל מיט געלען אונטערגעשויערענעם בערדעל געענטפערט און דערביי נישט דרייסט מיך א פרעג געטון:

— פּאַניע רעדאַקטאָזשע, איהר ווייסט וועגען וואָס איך בין געקומען צו אייך?

— וועגען וואָס?

— כ'האָב אייך געוואָלט פרעגען צי... צי... איהר ווייסט דאָך יאָ דעם גאַנצען אמת, איהר זענט דאָך דער רעדאַקטאָר... איהר פערשטעהט...

— וואָס צי?

— צי ס'וועט טאַקע אויסברעכען א מלחמה צווישען איטאַליען מיט אַביסיניען? נאָר דעם אמת זאָלט איהר מיר זאָגען!

— ס'איז זעהר מעגליך, — האָב איך דעם יוד געענטפערט.

— אזוי! ס'איז זעהר מעגליך. זאָגט איהר? מיט וואָס זענט איהר דאָס אזוי זיכער?

— כ'בין נישט זיכער, איך רעכען אזוי:

— איהר רעכענט? א שיינע מעשה כ'לעבען! רעכענען קאָן איך בעסער פון אייך. איהר זענט דאָך א רעדאַקטאָר, דאַרפט איהר דאָך וויסען אויף זיכער נישט רעכענען, רעכענמייסטערס זענען דאָ בעסערע פון אייך, טאָ, זאָגט זשע מיר, פּאַניע רעדאַקטאָר, צי ס'וועט פעוונע זיין א מלחמה?

קיין פעוונע זאַכען זענען נישטאָ, ס'איז מעגליך, אז מוסאָליני וועט זיך נאָך איבערלייגען דאָס געשעפט — האָב איך דעם יוד געגעבען צו פערשטעהן.

— וואָס הייסט עפּעס איבערלייגען? וואָס מיינט איהר, אז מוסאָליני איז א יונגעלע? דאָס געשעפט קאָסט איהם שוין אָפּ א מאַיאָנטעק, וועט ער זיך דערשרעקען? פאַר וועמען האָט ער מורא, אפשר פאַר אייך, פּאַניע רעדאַקטאָזשע?

ר' יוד, וואָס ווילט איהר זאָל איך אייך זאָגען? איך בין נישט מוסאָליני. אויב איהר ווילט זיין פעוונע, צי ס'וועט זיין א מלחמה, האָב איך פאַר אייך אַנ'עצה.

— דהיינו. וואָס פאַר אַנ'עצה?

— שרייבט אָן א טאָפּעל־קאַרטעל קיין רוים צו מוסאָליני'ן — אזוי האָב איך דעם יוד גע'עצה'ט.

נו, האָט זיך דער יוד „אַבראַזשעט" און איז אוועק א נישט צופרידענער. ביי דער טיר האָט ער אונטערגעברומט:

— א וואַזשנער רעדאַקטאָר!...

נאָך דעם געלען יודעל האָט זיך גענומען שיטען „אינטערעסאַנטען".

פאַרטאָג קלאַפּט מען אָן אין דער טיר.

— ווער איז דאָ?

— א שכן.

— וואָס פערלאַנגט איהר?

— כ'בעט אייך, פּאַניע רעדאַקטאָזשע, לייבעל מינצבערג'ס מאַנדאַט איז א געזיכערטער?

— געזיכערט? נישטאָ קיין געזיכערטע זאַכען. וואַהלען, ר' יוד, איז פּונקט אזוי ווי א טשאָלענט: ס'קאָן געראָטען און ס'קאָן בלייבען רויה.

— צו דעם האָב איך דאָך נישט געדאַרפט קומען צו אייך, איך וויל וויסען אויף פעוונע.

— פעוונע וועט איהר וויסען אי"ה נאָך די וואַהלען!

האָט זיך דער יוד „אַבראַזשעט" איז אוועק אָהן א זייט געזונד און געברומט:

— א וואַזשנער רעדאַקטאָר!

דער יוד האָט נאָך נישט בעוויזען צו פערמאַכען די טיר, קומט אַריין א יונג ווייבעל, א שעהנע בלאָנדינקע.

— „אושאַנאָוואַניע דליאַ פּאַנאַ רעדאַקטאָראַ!"

כ'בין אייערע א שכנ'טע פון דער ווילע. מיין נאָמען איז בעלאַ פלוידערזאַקאָווא.

— באַרדזאָ מי פּשיעמניע", מיט וואָס קען איך דינען, שאַנאָוונאַ פּאַני פלוידערזאַקאָווא?

— איך האָב אייך געוואָלט פרעגען איין זאַך.

— וואָס?

— צי דער ראָמאַן אין אייער צייטונג „משומדים" איז גענומען פון לעבען, צי דער ר. איזראַעל טראַכט זיך אויס די מעשיות? יאַ, פּזשי אָקאַזי וואָלט איך געוואָלט וויסען, צי אייער פּשיאַטשעל, משה בראַדערזאַהן, איז טאַקע א מאַראָוויעץ, צי ער האָט פּאָוואָדזעניע ביי פרויען? און איהר אַליין, פּאַניע רעדאַקטאָזשע, איהר טאַנצט?

— לײדער נישט.

— „א מאָזשע פּאָקערק?"

— ניעסטעטי, כ'בין נישט מוזיקאַליש.

— „א טשי פּאַן רעדאַקטאָר פּאַלי"?

— „ניע יעסטעם פּאַלאַנצי".

— „א מאָזשע נאַ וואָורעטשקע"?

— „פּשעפּראַשאַם, ניע פּיע".

האָט זיך די יודענע „אַבראַזשעט", איז אוועק א בעליידיגטע, און אויף יענער זייט טיר, האָט זי געמורמעלט:

— א וואַזשנער רעדאַקטאָר!..

נאָך די ערשטע געסט, האָב איך מיך געלאָזט אויף א שפּאַציר אין וואַלד. שטעלט מיך אָפּ א יונג מיידעל מיט בלוט־רויטע געמאָלעוועטע ליפּעלעך. מיט ברעמען ווי דינע שנוראָוואַדלעס, אָנגעטון אין בלויע הויזען מיט ברייטע רויטע לאַמפּאַסען ווי א קאָזאַצקע אָפיציר להבדיל, פערציהט זי די ליפּעלעך, ווייזט אַרויס ס'ביסעל פּאָרצעלאַן אין מויל און זאָגט צו מיר:

— „וויטאַם פּאַנאַ רעדאַקטאָראַ".

קאָן מען דאָך קיין חזיר נישט זיין, ענטפער איך איהר:

— „אושאַנאָוואַניע דלאַ פּאַני".

ציהט זי אויס איהר דאַר הענטעל און שטעלט זיך פאָר:

— „יעסטעם געניאַ ראַנדקובנאַ".

— ס'איז מיר זעהר באַהבה.

איז זי באַלד מיט מיר געוואָרען א גאַנצער שמעלקע. זי האָט מיר דערצעהלט, אז זי „קאָכעט" זיך שטאַרק אין רעדאַקטאָרען, אז זי האָט א „סלאַבאָשטש" צו שרייבער'ס.

פרעג איך זי: — פאַרוואָס עפּעס גראָד צו רעדאַקטאָרען?

— באָ... באָ מאַיאָן וואָלנע ווישטשע דאָ טעאַטרו, נאַ קאָנצערטי" — האָט זי מיט א שמייכעלע געענטפערט.

— יאָ, איך קאָן אייך געבען א „וואָלנע ווישטשע', נישט קיין „ווישטשע".

האָט זיך די פּאַננע ראַנדקובנאַ „אַבראַזשעט", האָט זיך נישט געזעגענט, געדרעהט מיט'ן נעזעל:

— א וואַזשנער רעדאַקטאָר!

אזוי שיטען זיך כסדר געסט, וואָס „פּראַגניען" זיך צו בעקענען מיט'ן פּאַן רעדאַקטאָר. אָבער דאָס איז נאָך נישט אלץ, דאָס ריכטיגע ביסעל צרות האָב איך אין מיין צייטונג. עולם ווייסט, אז איך בעקום צוגעשיקט די צייטונג, קומט מען „כאַפּען א בליק" אין דער צייטונג אַריין, נאָר היות ווי כ'האָב נאָר איין צייטונג, און שכנים האָב איך אָהן עין הרע, דרייסיג, באָרגט מען זיך שטיקלעכווייז.

באַלד אין דער פריה, קומט אַריין איין שכן:

— פּאַניע רעדאַקטאָזשע, באָרגט מיר די ערשטע זייט.

— לײדער, די ערשטע זייט האָט שוין גענומען א צווייטער,

— טאָ גיט מיר די כראָניק.

נעמט דער יוד די כראָניק, און עס קומט אַריין א דריטער:

— איהר האָט נאָך די כראָניק?

— ניין.

— וואָס דען האָט איהר?

— די וואַהלען.

— וואַהלען? נישט וואַשנע. אפשר האָט איהר א „שטיקעל מלחמה?"

— מלחמה? יאָ, אָבער טאַקע נאָר א שטיקעלע. ווייל די ריכטיגע „מלחמה" האָט שוין איינער גענומען.

קומט א פערטער:

— פּאַניע רעדאַקטאָזשע, וואָס הייסט, איהר גיט אוועק די מלחמה? איהר ווייסט דאָך, אז אויף „מלחמה" בין איך א בעלן?

— מאָרגען בעקומט איהר די „מלחמה"...

באַלד דערנאָך קומט אַריין א יודענע:

— פּאַניע רעדאַקטאָזשע, גיט מיר דעם ראָמאַן.

— א האַלבען קאָן איך אייך געבען, די צווייטע העלפט, וועט איהר מוזען באָרגען ביי דער שכנ'טע פון פערטער.

נאָך דער ראָמאַן־אָפּנעמערין, קומט אַריין א מעדעל:

— פּאַניע רעדאַקטאָזשע, גיט מיר א שטיקעל אַבערזשאַנעק.

— אַבערזשאַנעק? די ווייבער האָבען איהם שוין לאַנג צעריסען. ס'איז שוין פון איהם קיין זכר נישטאָ.

שפּעט ביינאַכט קומט צו מיר אַריין אַנ'עלטערער יוד מיט א פּרעטענזיע:

— פּאַניע רעדאַקטאָר, איהר האָט מיר געגעבען געבעלס רעדע, האָט די רעדע קיין קאָפּ נישט, אפשר האָט איהר זיין קאָפּ?

— ס'מאַכט נישט אויס, ער קאָן זיין אָהן א קאָפּ

וואָס איז געווען דער סוף?

דער סוף איז געווען, אז איך האָב געמוזט אַנטלויפען פון דאָרף, און דאָס אלץ צוליב מיין רעדאַקטאָר־טיטול.

הקיצור, חברים רעדאַקטאָרען, צייטונגס־שרייבער, פאָהרט נישט אויף קיין דאַטשע, אויב יאָ, טאָ זאָגט נישט אויס דעם סוד, אז איהר זענט א צייטונגס־שרייבער, וועט איהר מיך נישט פאָלגען, וועט איהר האָבען אזא מפלה ווי איך האָב געהאַט.

דער היינט און מארגען פון סאציאליזם

וועגען רעוואלוציע און רעפארמיזם

פון ד"ר ח. זשיטלאווסקי

דער שווערסטער ענין אין דער סאציאליסטישער טעטיגקייט איז די הארמאניזירונג פון דער ארבייט פאר דער צוקונפט, פאר דעם ראדיקאלען איבערבוי פון דער געזעלשאפט אויף נייע יסודות, מיט דער ארבייט פאר דעם היינט, פאר בעפרידיגען די לעבענס־נויטען פון די גרויסע פאלקס־מאסען.

דער רעוואלוציאנערער סאציאליזם איז דא דורכפרט א היפש ביסעל הינטערשטעליג. דיגעשיכטע פון דעם סאציאליסטישען געדאנק בעווייזט אונז, אז ביז אהער האט מען אט די צוויי ארטען ארבייט בעטראכט ווי געגענזאצען. דאס האט אויך געפיהרט צו צוויי עקסטרעמע ריכטונגען: דער רעפארמיסטישער, וואס וויל די ארבייט צוליב דעם „ענדציל", צוליב דער צוקונפט, איבערלאזען פאר דער צוקונפט, און דער רעוואלוציאנערער, וואס זעהט נישט קיין אנדער ארבייט פאר דעם „היינט", ווי נאר דאס בעשטרעבען, ארייינצושלעפען אין איהם די „צוקונפט" פאר די האר.

דער רעוואלוציאנערערסאציאליזם איז דא דורכגערונגען מיט א פסיכאלאגיע, וואס גיהט זיך לגמרי פונאנדער מיט דער פראקטישער פסיכאלאגיע פון דאס רוב מענשען אין דעם געוועהנליכען טאגטעגליכען לעבען.

א מענש מיט אויסגעטראגענע קליידער וועט זיכער טראכטען וועגען נייע מלבושים און שטרעבען צו האבען זיי. אבער ווען מען קאן זיי נאך נישט האבען און ווען אין דעם אלטען בגד רייסט זיך אויס א לאך, ווערט ער געצוואונגען צו פעררי‏כטען זיי מיט נישט נאר קיין שעהנער לאטע. עס וועט איהם גארנישט ארויפקומען אויפ'ן זינען, אז ער ווערט דערביי אומטריי צו זיין „ענדציל" — האבען נייע, שעהנע און גוטע בגדים.

אזוי איז אויך מיט יענעם מענשען, וואס האט אנ'איינען שטיקעל חורבה פאר זיין וואוינונג. געוויס קאן ער האפען און שטרעבען דערצו, אראפצוטראגען זי אינגאנצען און אויפבויען אויף איהר פלאץ א רחבות'דיגען פעסטען בנין, אויף אברייטען זיכערן פונדאמענט. אבער אויב ער קען דאס נאך נישט דורכפיהרען, און א וואנט האלט ביים איינפאלען, וועט ער נישט בעגעהן קיין ברעקעל אומטרייקייט צו זיין „אידעאל", ווען עס וועט זיין א חורבה אונטערשפארען מיט א פאר קלעצער. און אויב עס רינט פון דאך אזש שוין נישט צו דערטראגען, וועט ער זיך נישט שעמען צו פערקלאפען די לאך מיט א פאר נייע ברעטלעך.

הוא הדין, ווען א קבצן דערשלאגט זיך צו א צעטעל אין א לאטעריע מיט א גאר גרויסען געווינס. געוויס מעג ער האפען, אז ער וועט אמאל ווערען אנ'עושר. געוויס מעג ער זעהן אנצוהאלטען זיין צעטעל און נישט צו פערלירען זיינע שאנסען. אבער נאר א פאנטאזיאר אדער א לא יצלח וועט אויפהערען טראכטען וועגען די לעבענס־נויטען פון זיין היינט, באשר ער קאן אין דער צוקונפט ווערען א מיליאנער.

פון אט די פאר ביישפילען זעהען מיר, אז אויך אין דעם פראקטישען לעבען פון די יחידים האבען מיר אפט דיזעלבינע צוויי עלעמענטען: די זארג פאר דעם היינט און די זארג פאר דער צוקונפט. אבער דא שטעהען זיי נישט אין געגענזאץ איינס צום אנדערן. פארוואס ווערען זיי אנטאגאניסטיש, ווען עס גיהט נישט אין דעם לעבען פון א יחיד, נאר אין דעם לעבען פון א גאנצען כלל?

א סך מאמענטען שפילען דערביי א ראלע. קודם ווערט די געזעלשאפטליכע ארבייט געפיהרט פון אינטעליגענטע אידעאליסטען, אפילו ווען זיי אליין בעטראכטען זיך ווי פראקטישסטע רעאליסטען אדער אפילו מאטעריאליסטען. דער איינשטעל פון דעם אבסאלוטען אידעאליסט איז פסיכאלאגיש דאס רוב א רעליגיעזער, איך וואלט געזאגט, אפילו א שולחן־ערוכ'דיגער. אין רעליגיעזע אדער שולחן־ערוכ'דיגע דינים איז אבער נישט שייך קיין קאמפראמיסען. אויב מען טאר נישט עסען קיין חזיר, דארפט מען אפילו ביי דעם גרעסטען הונגער נישט טריף מאכען די נשמה, אפילו מיט א משהו. די יסודות פון דער איצטיגער געזעלשאפט זענען טריף, ווי חזיר. העלפען זיי אויפהאלטען — אפילו אין דער גרעסטער לעבענס־נויט — הייסט טריף מאכען די נשמה. די איינציגע הייליגע זאך זענען די יסודות פון דעם ענדציל, פון דעם אידעאל. דארף מען זיך צוליב איהם מקריב זיין און וועגען קיין אנדער זאך נישט טראכטען.

אט דער רעליגיעזער, איינזייטיג אידעאליסטישער איינשטעל ווערט נאך פערשטארקט דורך דעם פאקט, וואס די ארבייט פאר דעם היינט שפילט א גאנץ אנדער ראלע אין דעם געזעלשאפטליכען לעבען, איידער אין דעם פריוואטען. אין דעם לעבען פון דעם יחיד איז יעדער איינער אליין דער באלעבאס אי אויף זיין האלב־איינגעפאלענער חורבה, אי אויף זיין ווילען צו פערריכטען זי מיט נייע קלעצלעך און ברעטלעך. אי אויך זיין שטרעבען צו א גאנץ נייעם בנין. אין דעם געזעלשאפטליכען לעבען אבער זענען אט די דריי עלעמענטען פערטיילט צווישען פערשידענע קלאסען, פארטייען און ריכטונגען, וואס פיהרען א העפטיגען קאמף צווישען זיך.

מיר האבען די קאנסערוואטיווע ריכטונג, פאר וועלכער די האלב־צעפוילטע חורבה איז די פערווירקליכונג אדער פון גאט'ס געבאט, אדער פון די געזעלשאפטליכע אייביגע אומפערענדליכע געזעצען, על כל פנים — די פערקערפערונג פון דעם העכסטען שכל און דעם העכסטען יושר אין געזעלשאפטליכע ענינים. אויפהויבען א האנט אויף אט די יסודות, אפילו אויף צו פערריכטען זי, וועט צו־גארנישט פיהרען און איז א פערברעכען אנטקעגען דעם שכל, דעם יושר און דעם געטליכען ווילען. פאר די עהרליכע אידעאליסטען פון אט דער ריכטונג, — אויב אזוינע זענען נאך בנמצא, — איז דער איצטיגער בנין א הייליגקייט, פונקט אזא הייליגקייט, ווי דער סאציאליסטישער אידעאל פאר דעם רעוואלוציאנערען סאציאליסט.

און מיר האבען בורזשואזע רעפארמיסטען, וואס זענען מודה, אז דא און דארט מוז מען אונטערשטופען א נייעם קלעצעל, צושלאגען א נייעם ברעטעל, אבער חס וחלילה נישט אנריהרען דעם פונדאמענט, די ווינקעל־שטיינער און די פאר זיילען, אט די גרונד פעסטען זענען אייביג און דארפען זיין אומבעריהרליך.

און אויך סאציאליסטישע רעפארמיסטען האבען מיר איבערגענוג, וואס שמועסען זיך איין, אז פון בסדר'דיגען פערריכטען וועט זיך לסוף בעקומען א גאנץ נייער בנין. עס העלפט זיי דערביי דער גלויבען, אז דער סאציאלער בנין איז נישט קיין מענשליכע סטרוקטור, בעשאפען פון מענשליכע ווילענס און איינזעהענישען, נאר ווי א מין לעבעדיגער ארגאניזם, וואס וואקסט פון זיך אליין און וועט מוזען, דורך בסדר'דיגע ענדערונגען, אויסוואקסען אין א פראכטיגער קאמוניסטישער געזעלשאפט.

אנטקעגען אט די אלע ריכטונגען מוז דער רעוואלוציאנערער סאציאליזם שטענדיג שטעהן אין העפטיגסטען קאמף. ווערט אין דער היץ פון דעם קאמף דער גאנצער אויפמערק קאנצענטרירט אויף דער „צוקונפט" און איהרע פאדערונגען, און די ארבייט פאר דעם „היינט" ווערט בעטראכט, ווי א שטער, ווי א אפלייקענונג און א פערשוועכונג פון דעם העכסטען אידעאל, וועלכען מען דארף דינען מיט לייב און לעבען.

דערצו קומט, וואס דער רעוואלוציאנער איז נוטה צו אידעאליזירען די גרויסע פאלקס־מאסען, אדער די לוין־ארבייטערשאפט. אויב זיי, די רעוואלוציאנערע אידעאליסטען, האבען נישט קיין אנדערע דאגות, ווי נאר די זארג פאר דער פערווירקליכונג פון דעם אידעאל; אויב זיי זענען גרייט בכל עת ובכל שעה מקריב צו זיין זייער חיי־שעה, פארוואס זאל אזא פסיכאלאגיע נישט קאנען ווערען די הערשענדיגע ביי די גרויסע פאלקס־מאסען אדער ביי דעם גאנצען פראלעטאריאט? מען דארף נאר אויפקלערען זייער איינזעהן און אויפוועקען זייער ווילען!

אבער גראד דא ליגט דער גרויסער פעהלער פון דער ביז־איצטיגער פסיכאלאגיע ביי דעם רעוואלוציאנער. דער איינשטעל פון די מאסען איז א גאנץ אנדערער, איידער זייערער. ער איז נישט אבסטראקט אידעאיש און אידעאליסטיש, נאר קאנקרעט רעאליסטיש. די מאסען האבען נישט קיין ברעקעל אהנונג פון די פילאסאפישע אידעען, אז די מאדערנע געזעלשאפט איז אין דער בחינה פון אנ'אויסגעקריםטאליזירטען ברילאנט, וועלכען מען קאן נאר פערברענען, העכסטענס ארומשלייפען און אויספיינערן, אבער נישט פערוואנדלען אין אנ'אנדער קריסטאל, — ווי דאס גלויבען די קאפיטאליסטישע אידעאלאגען, אדער — אז די געזעלשאפט איז א וואקסענדיגער, זיך בסדר־ענדערנדיגער ארגאניזם, לויט דער שיטה פון די סאציאליסטישע רעפארמיסטען.

די פאלקס־מאסען, ווי אלע געוועהנליכע בשר ודמ'ס, בעטראכטען די געזעלשאפט, ווי א בנין, אדער א מלבוש, פערפערטיגט פון מענשליכע ווילענס און הענט, און וואס קענען אויסגעבעסערט ווערען דורך מענשליכע ווילענס און הענט. זיי וועלען אייך אפילו אנווייזען, וועמעס מענשליכע הענט עס שטערען דער ארבייט פון דער פערבעסערונג, און אין דעמאקראטישע געזעלשאפטען, וועלען זיי אויך בעשטימען, אין וועמעס מענשליכע הענט מ'דארף איבערגעבען די אויסבעסערונג פון דעם „היינט" און דעם אויפבוי פון דער צוקונפט.

אט דא אין דער קאנקרעט־רעאליסטישער פסיכאלאגיע פון די ארבייטארישע מאסען, דארף דער רעוואלוציאנערער סאציאליסט זוכען די אויסהאמאניזירונג פון די ארבייטען פאר דעם „היינט" און פאר דער „צוקונפט". שטעלענדיג זיך אויף דעם שטאנדפונקט פון דעם געוועהנליכען יחיד, דארף דער רעוואלוציאנער זעהן, אז דאס גאנצע ארבייטענדיגע פאלק זאל זיך בעטראכטען ווי דער באלעבאס אי אויף זיין מלבוש אדערבנין, אי אויף זיין ווילען, זיי אויסצובעסערן, אי אויף זיין בעשלוס, אינגאנצען צו פערבייטען זיי אויף שפאגעל נייע.

עס דארף דעם ארבייטענדיגען פאלק געבראכט

(ווייטער זעה זייט 19)

די מיסטיק פון מעדיצין לויט'ן זוהר

— 2 —

פון ד"ר מיכאל רובינשטיין

דער דאזיגער פאראלעליזם צווישען גאטסהערשאפט און מענשען־קערפער, דער דאזיגער דואליזם צווישען מאקראקאסמאס און מיקראקאסמאס ווערט אין זהר פערוועדנדעט אויך פאר קראנקהאפטע דערשיינונגען. פונקט אזוי ווי די קראנקהייטען פון די מאטעריעל, נידריגע ארגאנען ביים מענשען ווירקען שעדליך אויף די אידעלע, גייסטיגע פונקציעס פון זיינע העכערע ארגאנען, — פונקט אזוי קענען זינד (פשע) אויפהאלטען אדער גאר אויסשליסען אויף א צייט דעם גנאדענשטראם (שפע). אינטערעסאנט, אז די דאזיגע שרעקליכע שטראפענדע הימעלסקראפט, וואס ווערט בעצייכענט אלס גבורה, דין, ווערט פארגעשטעלט אלס א פ א ס י ו ו ע ר בעגריף, אלס אנ'אומטעטיגקייט פון גנאד, אקטיוועס שלעכטס איז מיט דעם העכסטען וועזען אומפעראיינבאר.

גאט שטראפט דעם מענשען נישט אקטיוו — נאר בלויז דורך צוריקציהען זיין גנאד, אהן וועלכען דער מענש קען נישט לעבען, ווי ער קען נישט לעבען אהן אטעם. די רעכטהענטיגקייט פון דעם מענשען ווערט איבערגעטראגען אויף געטליכקייט און זי בעקומט א העכערע מיסטישע בעדייטונג. מיט דער לינקער האנט ווערט דער געגענשטאנד געפאסט (פאסיווע (פאזע) און מיט דער רעכטער בעארבייט (אקטיווע פאזע). דאס גוטע איז אקטיוו, רעכטזייטיג, דאס שלעכטע ווערט פעררעכענט אויפ'ן חשבון פון דער לינקער, פאסיווער, מינדערווערטיגער האנט. דער לייטמאטיוו צו דער דאזיגער פארשטעלונג איז שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

אבער אידעאל, פולקאמענהייט זענען נאר אין די אויבערשטע וועלטען. דא אונטען אויף דער ערד האט אלץ זיין אפפאלום און אפפאל (היתירא), זיין שמוץ (זוהמא) און שלאקען (סוספיתא). די דאזיגע פארשטעלונג קען מען אייגענטליך פערשטעהן אלס אנ'אנאלאגיע צו די כעמישע דערשיינונגען פון קריסטאליזירונג און פון גערינונג (פערפרירען). נאך יעדער קריסטאליזירונג בלייבט א פליסיגער רעשט, היתירא, וואס ענטהאלט אין זיך פסולת, זוהמא, סוספיתא. אויך בריאת העולם, סוד הצמצום, ווערט בעטראכט אלס אנ'אקט פון קריסטאליזאציע פון דעם אומענדליכען. דורכדעם איז געווארען בעשאפען דער הימעל, און די ערד איז געבליבען אלס אנ־אפפאל־פראדוקט.

II

איך וויל דא געבען א קורצען איבערזיכט איבער די אייגענטליכע מעדיצינישע אויפפאסונגען פון זוהר אין זייער מיסטישער בעדייטונג, איבער זיינע פארשטעלונגען פון דער נשמה און פון קערפער.

1) די נשמה, דער מענשליכער גייסט בעשטעהט פון דריי גרונד־עלעמענטען: נשמה, רוח, נפש. די דאזיגע סטרוקטור פון דעם גייסט איז ענליך צו די דריי שיכטען פון א פלאם. די סאמע אויבערשטע שיכט, די אויבען־אויף שטרעבענדע, די הייסעסטע — דאס איז די נ ש מ ה. די נשמה איז א ריין מיסטישער בעגריף: זי בעדייט עטיק, מאראל, געטליכעס. זי איז דאס איינציגע געטליכע אין מענשען. זי קומט צו בר־מצווה, און שבת ווערט זי פערשטארקט דורך דער נשמה יתירה.

ר ו ח איז דער בעגריף פון די סענזאמאטארישע עמפינדונגען; דאס איז דאס גייסטיגע לעבען פון סענטימענטען און פון געפיהלען.

נ פ ש איז שוין די נידריגע שיכט פון דעם פלאם: דאס איז דער לעבענס־וועזען, וואס בעשפייזט און בוויט דעם קערפער.

אינטערעסאנט איז די פראגע פון דעם זיץ־ארט פון דער נשמה. איהר רעזידענץ איז דער קרום של מח (געהירענהויטלעך) אין די געהירען־קאמערען די אנאטאמיע קען עטליכע געהירען־קאמערן: די פאדערשטע קאמער ענטהאלט לויט'ן זוהר די פעהיגקייט פון דמיון, פון פארשטעלונג; די מיטעלסטע — דעם כוח פון דענקען, די מחשבה; און די הינטערשטע — דעם זכרון, די פעהיגקייט פון געדענקען און ערא‏ינערונג.

דאגעגען רוח האט זיין זיץ אין די לונגען. און נפש איז איינגעפלאנצט אין הארצען. די דאזיגע ארגאנען שטייען לויט'ן זוהר אין אנ'ענגערע פערבינדונג מיט דעם מוח.

די דריי נשמה־אינסטאנצען — נשמה, רוח און נפש — ענטשפרעכען דריי פעהיגקייטען פון דעם מענשליכען גייסט: חכמה, בינה, דעת. דורך דער חכמה ווערט געצייכענט עטיק, דורך בינה — די קונסט און וויסענשאפט, דורך דעת — דאס וויסען, וואס איז נויטיג צו דער מאטעריעלער זעלבסטהאלטונג, די דערפאהרונג.

2) דער קערפער, דער מענש דערנערט זיך לויט'ן זוהר, מיט די שפייזען, וואס ווערען צעמאלט און פערדייט אין מאגען, פון דארטען גייען זיי אריבער אין די לעבער, וואס קאכט אויס פון זיי בלוט. אפהענגיג פון דעם אופן און פון דעם גראד פון קאכען ענטשטעהען פיר פערשידענע סארטען פון גאלען. די דאזיגע גאלען ווערען נאכדעם דורך 70 אדערן (70 פעלקער) פונאנדערגעטראגען איבער אלע טיילען פון קערפער.

אלע זאפטען פון מענשען שטאמען פון דער לעבער. די שעדליכע סובסטאנצען פון בלוט נעמט איבער צו זיך די מילץ און רייניגט דורכדעם דאס בלוט.

אלע קראנקהייטען שטאמען פון א שלעכטער בלוט־מישונג, אלזא, אדער פון דער לעבער, וואס קען פראדוצירען שעדליכע שטאפען, אדער פון די מילץ, וועלכע רייניגט נישט לאנג דאס בלוט.

פון דער לעבער געהט דאס בלוט אריבער צום הארצען. אבער דאס הארץ קען אויפנעהמען נאר וועניג בלוט, ווייל די גאלען ווירקען זעהר שלעכט אויף איהר.

דאס הארץ, וואס איז דער קוואל פון פייער, גיט יעדען קערפער־טייל זיין לעבענס־גייסט. זי וואלט פערברענט דעם קערפער, ווען נישט די לונגען, וועלכע, פאכענדיג מיט די פליגלען (כנפים) קיהלען איהם אפ. די לופט (רוחין דאוירא) שטראמט דורך די לונגענוועגען אין הארצען אריין און פון דארטען דורך די ארטעריען אין דעם גאנצען קערפער.

פערשידענע שעדליכע סובסטאנצען, וואס ווערען געבילדעט אין קערפער און וואס ווערען בעצייכענט אלס רויך (עשן), ווערען אויסגעשיידען פריהער אין הארצען, שפעטער אין די לונגען און פון דארטען ווערען זיי אויסגעאטעמט. אויף אזא אופן ווערט דער קערפער פריי און ריין פון זיינע אינערליכע גיפטען.

דער דאזיגער עשן בעקומט א מיסטישע בעדייטונג. דער עשן (די אינערליכע גיפטען), וואס געהט פון די נערערים אין דעם געהירען אריין, ווערט פערבונדען מיט דעם רויך פון די קרבנות, וואס געהט אריבער אין דעם העכסטען מוח פון דעם מאקראקאסמאס.

ווי בעקאנט, לויט אונזערע היינטיגע בעגריפען זענען עס די נירען, וועלכע שיידען אויס פון דעם קערפער די שעדליכע שטאפען. אין זוהר זענען די נירען (כליות) דער קוואל פון עצה און ענטשלאסענקייט.

די אלע אנאטאמישע און פיזיאלאגישע איינצעלהייטען פון מענשליכען קערפער, וועלכע מיר געפינען אין זוהר, האבען זייער אנאלאגיע אין דער גאטס־הערשאפט, אין דער וועלט־ארדנונג.

פונקט אזוי ווי דער מענשליכער גייסט ענטפלעקט זיך אין דריי פערשידענע פארמען פון נשמה, רוח, נפש (ענטשפרעכענד צו חכמה, בינה, דעת)— פונקט אזוי לאזט זיך דער כביכול דערקענען דורך דריי אנאלאגישע אינסטאנצען: חכמה, תפארת, מלכות. די דאזיגע אינסטאנצען ענטשפרעכען די 3 וויכטיגסטע ארגאנען פון דעם מענשליכען קערפער: געהירען, הארץ און לעבער.

דאס ה א ר ץ איז דער סימבאל פון יעקב און רופט זיך אן אויך תם: זי איז קליין, שוואך, ווייך — אבער זעהר ווידערשטאנדספעהיג און דויערהאפט. זי קען זיך אנטקעגענשטעלען די פלערליי שעדליכע איינפלוסען פון דער אויסערליכער סביבה: פון דעם בלוט, וואס שטראמט דורך איהר, קלייבט זיך אויס דאס הארץ נאר זעהר וועניג און נאר דאס בעסטע; די שעדליכע שטאפען געהען פערביי און ווערען ביי איהר נישט פערהאלטען — אזוי זענען די יודען צווישען פעלקער...

דאס הארץ, וואס געפינט זיך אין דעם סאמע מיטען פון דעם קערפער און איז פערבונדען מיט דעם מוח, עמאנירט פון זיך די גייסטיגע נאהרונג פאר אלע קערפער־טיילען. דאס, וואס דאס הארץ איז פאר דעם קערפער, איז ירושלים פאר אלע פעלקער: זי געפינט זיך אין מיטען פון דער וועלט און זי איז פערבונדען מיט דעם אויבערשטען מוח.

דער בעוויז

דערצעהלונג
נאכ'ן פראנצויזישן

פון ג. פערלמאן

עוועלין האט דערהערט טריט אין קארידאר.

— מיין מאן געהט! — האט זי דערשראקען ארויסגעזאגט.

זי האט זיך געגעבען א הויב אויף פון דער זאפע, איז צוגעגאנגען צו דער האלב־אפענער טיר, און האט דארט א דריק געטון דאס עלעקטרישע קנעפעל. די גרויסע לוסטרע אונטער'ן סופיט האט זיך אנגעצונדען, פארפלייצענדיג דעם זאל מיט ליכט.

זי איז געווען א יונגע, שעהנע פרוי, קליין שלאנק, ברונעט. דער יונגערמאן, וואס איז נאך געבליבען זיצען אויף דער זאפע, איז געווען הויך־געוואקסען און בלאנד.

— ביזט בלאס געווארען, מארטין. — האט עוועלין שטיל געזאגט.

— און דו זעהסט מיר אויך נישט אויס צו רוהיג — האט ער אפגעענטפערט נערוועז, כמעט בעליידיגט.

ער איז טאקע געווארען בלאס, ווען זי האט איהם אנגעזאגט, אז איהר מאן קומט, עס איז איהם אבער נישט אנגעשטאנען, אז זי זאל עס דערקענען אויף איהם.

— מיר האבען גארנישט בעמערקט, ווי עס איז געווארען שפעט... עס איז שוין באלד צוועלף... האט ער צוגעגעבען און פאררויכערט א סיגארעט.

— נו, איז וואס? — האט זי געזאגט — ער האט נישט קיין שום פארדאכט... אבער פאר האלט זיך אביסעל רוהיגער...

דער מאן איז אריינגעקומען אין זאל.

— א גוטען אָוענד, עוועלין... איהר זענט אויך דא, מארטין?? איך האב זיך נישט גערעכט אייך דא צו טרעפען.

— א גוטען אָוענד... איך...

מארטין האט זיך פארהאקט. דעם מאנ'ס אריינקומען האט ביי ביידען אפגענומען דאס לשון.

עוועלינ'ס מאן, פיליפ, איז געווען א סך עלטער פון זיין פרוי. ער איז געווען אין די ערשטע פופציגער און איינגאנצען גרוי. ער איז געווען א שטיל מענשעל, מיט א שוואכער שטימע, מיט רוהיגע, לאנגזאמע בעוועגונגען און זעהר העפליך.

ער האט זיך אוועקגעזעצט און אויסגעשטרעקט די האנד נאך א בוך, וואס איז געלעגען אויפ'ן טישעל.

— מארטין איז געווען אזוי פריינדליך און האט מיר געבראכט דאס בוך, האט עוועלין זיך געאיילט צו זאגען, אבי איבערצושלאגען דאס פיינליכע שווייגען.

— יא, האט מארטין געזאגט, — איך בין טאקע צוליב דעם געקומען... אבער איצט וועל איך שוין געהן...

— איהר ווילט שוין געהן — האט פיליפ געזאגט — איך האף, אז איהר געהט נישט אוועק צוליב מיר? איך וואלט זיך געפיהלט שלעכט... בלייבט נאך א ביסעל, מארטין. איך בין אייך זעהר דאנקבאר, וואס איהר האט נישט געלאזט מיין פרוי זיך לאנגווייליגען אליין אין הויז. איך האב געמוזט אוועקגעהן... איהר ווייסט אבער נישט טרעפען וואו איך בין געווען.

ער האט גערעדט לאנגזאם, ווי עס איז געווען זיין שטייגער, ארויסזאגענדיג אלץ אין א גלייכען, רוהיגען טאן. א ווייל האט ער געשוויגען און דערנאך צוגעגעבען:

— איך בין געווען אין טעאטער.

— איהר פיליפ, אין טעאטער — האט מארטין זיך געוואונדערט — איהר, וואס געהט קיינמאל נישט אין טעאטער? איהר האט אודאי געזעהען אן'אפערעטע?

— ניין, מיין פריינד, א דראמע: „איהר מאנ'ס פערטרעטער“, און איך בין, דעם אמת געזאגט, געווען שטארק פאראינטערעסירט. אפילו פון א טעאטער־פארשטעלונג קען מען אויך אמאל עפעס לערנען.

— דו רעדסט, פיליפ, גאר ווי א ליבהאבער פון טעאטער — האט עוועלין געזאגט, — איז עס טאקע אזא גוטע פיעסע?

— דער אינהאלט איז גראד נישט אזא אויסערגעוועהנליכער. עס האנדעלט זיך וועגען א יונגען פערטרעטער פון אן'עלטערען מאן... איך מיין, דער יונגערמאן פערנעמט ביי דער יונגער פרוי דעם פלאץ פון איהר מאן, וואס איז שוין נישט אזוי יונג... א געוועהנליכע געשיכטע... אבער פארגעשטעלט מיט אזא נאטירליכקייט, מיט אזא שארפקייט, אז איך בין געווארען גאר פערכאפט...

עוועלין און מארטין האבען אויפגעציטערט. און זיך איבערגעווארפען פון דער זייט מיט אומרוהיגע בליקען.

— איך ווייס שוין, — האט מארטין איבערגעשלאגען — איהר דארפט מיר ווייטער נישט דערצעהלען. איך האב שוין די פיעסע געזעהן.

— איז די פארשטעלונג געווען גוט? — האט עוועלין געפרעגט, וועלענדיג אויך אפהאלטען איהר מאן פון דערצעהלען ווייטער דעם אינהאלט פון דער פיעסע - און די אויסשטאטונג?

אבער פיליפ האט זיך גערעדט ווייטער:

— א זאל, ווי אט דער זאל, און דריי מענשען, ווי מיר. אן'עלטערער מאן, וואס איז פארגלויבט אין זיין פרוי און האט צוטרוי צו איהר; א יונגע ראמאנטיש־געשטימטע פרוי, וואס לאנגווייליגט זיך, און אן'ענערגישער יונגערמאן, וואס לאזט נישט דורך א גוטע געלעגנהייט. די יונגע פרוי איז ערנסט אין איהר ליבע און איז גרייט אפילו צו פערלאזען איהר מאן צוליב איהר געליבטען. אין איין סצענע רופט זי אויס מיט פייער: „ליבע, אמת'ע ליבע, הייסט געבען, אלץ געבען, נאר געבען, שטענדיג געבען!“ און דער יונגערמאן ענטפערט איהר רוהיג אפ: „אבער ליבע הייסט דאך אויך נעמען. אט ווילסטו אוועקנעמען פון מיר מיין יוגענד, אנהענגען קייטען אויף איהר?“ ער זאגט זיך אפ צו אנטלויפען מיט איהר, ווייל ער וויל א ליבע מיט אלע מאדערנע בעקוועמליכקייטען. נו, און דער מאן איז די אייביגע קאמישע פיגור...

עוועלין איז געזעסען שטיל, מיט פארביסענע ליפען און נישט געקענט קוקען דעם מאן אין די אויגען. מארטין האט זיך אויפגעהויבען.

— ענטשולדיגט מיר, — האט ער געזאגט— אבער עס איז שוין שפעט און איך וויל אייך מעהר נישט שטערען.

— איהר שטערט אונז גארנישט, נישט אמת, עוועלין? בלייבט נאך אביסעל... איך וועל אייך געבען א קאקטעיל. אויסגעצייכענט. מיין אייגענע ערפינדונג... זאגט מיר נאר, מארטין, איהר זענט דאך א וועלט - מענש און האט געהאט פיל גליק אין ליבע — האט איהר זיך שוין אמאל אנגעשטויסען אויף אזא לעכערליכען, נארישען מאן ווי דער, וואס איך האב געזעהען אין דער פיעסע?

— הם... דאס זענען דאך אלץ איבערטרייבונגען פון שרייבער... דאס לעבען איז גאנץ אנדערש...

— איהר גלויבט אזוי? עס פרעהט מיך טאקע.

— פארוואס פרעהט עס דיך אזוי? — האט עוועלין געזאגט. — איך ווייס נישט פיליפ, וואס דאס האט אלץ צו טון מיט דיר?

— ווייל איך בין אויך א מאן פון א פרוי ווי יענער אין דער פיעסע.

— אזא בעליידיגונג וועל איך נישט דערלאזען...

זי האט זיך אויפגעהויבען, ציטערענדיג מיט'ן גאנצען קערפער. און געמאכט א בעוועגונג, צו געהען. פיליפ האט זי פערהאלטען:

— ענטשולדיג מיר ,מיין טייערע. איך האב נאר געוואלט זאגען, אז אויך איך וואלט געקאנט זיין ווי יענער מאן אין דער פיעסע.

— אבער אייער פרוי איז דאך נישט...

— נישט אזא ווי די אנדערע? דאס ווייס איך אליין, מארטין, דאך בין איך צופרידען צו הערען דאס פון אייך. זי איז נישט קיין לייכטזיניגע פרוי, וועט איהר מיר זאגען, נישט קיין פרוי, וואס גיט נאך איהרע געפיהלען, איך ווייס עס!... אבער איך רעד נישט פון איהר, איך רעד פון אנדערע. אמת טאקע, מיט קיין געוואלט קאן א מאן נישט צווינגען זיין פרוי, אז זי זאל איהם ליב האבען, וואס איך קאן אבער נישט פערשטעהען, וואס מיך ארט, איז דער „פערטרעטער“, דער ציניש־ער געליבטער, ליבע איז נישט קיין צייטפערטרייב. און אויב א מאן געווינט שוין דאס הארץ פון א פרעמדער פרוי, אויב ער ברענגט זי דערצו, אז זי זאל ווערען פאלש איהר מאן, וואלט ער, ווייניגסטענס. אויך גדארפט טראגען אויף זיך די שולד און נישט לאזען די פרוי אליין, ווען דער אפגענארטער מאן נעמט אן איהר נקמה.. בין איך נישט גערעכט, מארטין?

— אוודאי זענט איהר גערעכט, — האט מארטין געענטפערט, — איהר זענט אבסאלוט גערעכט... אבער איך פערשטעה נישט, פארוואס איהר נעמט אזוי ערנסט עפעס א געשיכטע, וואס א שרייבער האט דארט אויסגעטראכט, און פארוואס גראד ווענדט איהר זיך עס צו מיר, ווען איהר ווילט מיך פאלגען, וועל איך אייך געבען אן'עצה: געהט נישט מעהר אין טעאטער!

— איהר האט טאקע רעכט, אבער איך וויל הערען פון אייך, פון א מאדערנעם יונגענמאן, וואס פאר א מיינונג איהר האט פון א געליבטער וואס זאגט זיך אפ צו טיילען מיט זיין געליבטער די שולד פון זייער פערראט און מיידט אויס די טויטליכע נקמה פון דעם אפגענארטען מאן... די נקמה האט מיך נישט איבערצייגט, כאטש ביים עולם האט עס שטארק אויסגענומען. מיין מיינונג איז... איך וועל אייך באלד זאגען, וואס איך וואלט געטון... איך וועל אבער פריהער געהען מאכען די קאקטעילס...

ווען עוועלין און מארטין זענען געבליבען אליין, האבען זיי זיך דורכגערעדט מיט די אויגען: „ער ווייסט! ער ווייסט אלץ!“

— מארטין! — האט זי ארויסגעזאגט מיט געבעט.

אבער דער געליבטער האט זי איצט אנגעקוקט ווי זי וואלט געווען זיין ערגסטער שונא. ער האט זיך דערמאנט אן די פיעסע, וואס האט געהאט א טראגישען סוף: דער מאן פער'סמ'ט דארט די פרוי אינאיינעם מיט איהר געליבטען.

פיליפ איז אריינגעקומען מיט די דריי קאקטעילס. ער האט געשמייכעלט מיט א רוהיגען פריינטליכען שמייכעל, האט א מאן, וואס האט געוואוסט, געקאנט פערבלייבען אזוי רוהיג? ניין, פיליפ האט גארנישט געוואוסט. עס איז נאך קיינמאל נישט אויפגעקומען אין איהם אפילו דער מינדסטער פערדאכט אויף זיין פרוי. די פיעסע וואס ער האט געזעהען אין טעאטער, האט איהם בעאומרוהיגט, און דאס פערהאלטען זיך פון דעם פארעל האט אויפגעוועקט אין איהם א פערדאכט. ער האט אבער נישט געגלויבט, ער האט נישט געוואלט גלויבען אזוי לאנג, ווי ער האט נישט געהאט קיין בעוויז. ער איז פערליבט אהן א קאפ אין זיין פרוי, אין זיין שעהנער, יונגער פרוי... ניין, עס קאן נישט זיין...

— עס קלעפען זיך דיר שוין די אויגען, מיין מיידעל — האט ער צארט ארויסגעזאגט — טרינק... און איהר אויך, מארטין, איהר וועט זעהען, ווי גוט עס איז...

מארטין האט נאך אלץ געטראכט פון דער פיעסע מיט איהר טראגישען סוף. ער איז צוגעשפרונגען צום טישעל, וואו די דריי גלעזער זענען געשטאנען, און אויסגעשריען:

— ניין, ניין, טרינקט נישט!

ער האט א שאר געטון מיט דער האנד און ארונטערגעווארפען די גלעזלעך אויפ'ן דיל. א ווילע זענען אלע דריי געשטאנען שטיל איבער די צעבראכענע גלעזלעך.

— איצט האב איך דעם בעוויז! — האט פיליפ באלד ארויסגעזאגט, ציטערענדיג נאך מעהר ווי די צוויי שולדיגע.

ער האט זיך ארונטערגעלאזט אויף א שטול. ווי ער וואלט זיך נישט געקאנט מעהר האלטען אויף די פיס, האט זיך אנגעטון א כוח און גערעדט ווייטער:

— איהר האט געהאט מורא, אז איך זאל אייך נישט פער'סמ'ען? האב איך אייך דען נישט געזאגט, אז דער מעלא־דראמאטישער סוף פון דער פיעסע איז מיר נישט געווען געפעלען? צו וואס טויג סם? איך וואלט... זעהט איהר, וואס איך וואלט געטון, — איהר האט אוועקגענומען ביי מיר מיין פרוי? — האלט זיך מיט איהר! ארויס פון דאנען, ביידע!

פיליפ האט בעהאלטען דאס פנים אין די הענט און געוויינט ווי א קינד. ר'איז געבליבען איינער אליין, זי איז אוועקגעגאנגען. ער האט געהערט איהרע טריט, דאס קלאפען פון דער דרויסען טיר. ער האט געטראכט פון יענע ווייטע טעג, ווען ער האט געהאט געחלומ'ט פון גליק, וואס וועט זיך קיינמאל נישט ענדיגען. איצט איז זיין הארץ צעבראכען...

אבער ווער האט געעפענט די טיר אין זאל? ער האט אויפגעהויבען דעם קאפ און א קוק געטון דורך די טרעהרען. עס איז געווען עוועלין, בלייך ווי א טויטע. ער האט ארויסגעשיפט מיט ביטערקייט:

— ער האט דיך נישט געוואלט, הא?

— פערגיב מיר, — האט זי ארויסגעשלוכצט, — פערגיב מיר!

זי איז געפאלען פאר איהם אויף די קניע. ער האט מיט א בעוועגונג פון דער האנט איהר געגעבען א צייכען, אז זי זאל זיך אויפהויבען. ער האט איהר פערגעבען...

סבות, פאלגען און היילמעטאדען

(מעדיצינישע שמועסען וועגען סיפיליס)

פון ד"ר ה. רוזשאנער

בעהאנדלענדיג דאס פראבלעם פון דערלויבען חתונה צו האבען סיפיליס־קראנקע, האבען מיר אין דער ערשטער רייה געדארפט בעהאנדלען, צי דער חתונה־קאנדידאט קען אנשטעקען א צווייטע פערזאן. דאן האבען מיר געדארפט בעטראכטען די עווענטועלע ווירקונג אויפ'ן קומענדיגען דור. עס איז אבער פארהאן נאך א פראבלעם, מיט וועלכען דער געוועזענער סיפיליטיקער ווענדעט זיך צום דאקטאר, געמליך, וואסערע אויסזיכטען זענען פארהאן פאר איהם גופא פאר דער צוקונפט.

אין אזא פאל מוז דער קאנדידאט גענוי אונטערזוכט ווערען נישט נאר אויסערליך, נאר אויך אינערליך, דהיינו, זיין נערוועז־סיסטעם, די לעבער, אארטיל א. ד. גל. זעלבסטפערשטענדליך, אז מ'טאר דערביי נישט פערנאכלעסיגען די סעראלאגישע אונטערזוכונגען, ד. ה. די אונטערזוכונגען פון בלוט און די פליסיגקייט פון דער חוט־השדרה.

אין אלגעמיין גענומען וועלען מיר בעטראכטען א נעגאטיווע רעאקציע אלס אן'אנזאג פון א גוטען פראגנאז. דאגעגען א רעאקציע, וואס האלט זיך עקשנות'דיג פאזיטיוו, וועט דורך אונז אפגעשאצט ווערען א סך ווייניגער גינסטיג. מיר מוזען אבער בעמערקען, אז נישט זעלטען טרעפען זיך פאלען, ווען ביי פאציענטען איז די רעאקציע בסדר א פאזיטיווע, און דאך לעבען זיי זיך אויס נארמאל ביז'ן טיפען עלטער.

פון דער צווייטער זייט ווייסען מיר, אז ביי טאבעס, למשל, איז גאנץ אפט די רעאקציע א נעגאטיווע. צוליב דעם טאקע וועלענדיג זיך קלאר ארויסזאגען וועגען דער צוקונפט פון אונזער חתונה־קאנדידאט, דארפען מיר די סעראלאגישע רעאקציעס נאר צושרייבען א רעלאטיווע בעדייטונג.

אמשווערסטען איז זיך צו דעצידירען אין די פאלען, ווען דער חתונה־קאנדידאט איז קליניש פולשטענדיג געזונט, און דער איינציגער בעוויז פון זיין אדורכגעגאנגענער קראנקהייט איז די פאזיטיווע רעאקציע, וועלכע עס איז נישט געלונגען צו ענדערן אויף א נעגאטיווער, נישט קוקענדיג אויף א לענגערער קוראציע. אין אזעלכע פאלען ווייסען מיר אפט נישט, צי מיר זאלען די פאזיטיווע רעאקציע בעטראכטען אלס ווארנונגס־צייכען, אז ס'וועט קומען אן'ערנסטע קאמפליקאציע, אדער דאס איז נאר א זכר, אן'איבערבלייבעניש, וואס האט נישט קיין בעסערע בעדייטונג און קען בעטראכט ווערען צוגלייך ווי א שעהנהייטס - פעלער.

ווי זאל דערויף רעאגירען דער דאקטאר?

דער גרעסטער טייל ערנסטע דאקטוירים קוקט נישט דערויף צו שארף. זיי דערלויבען אונטער געוויסע בעדינגונגען חתונה צו האבען די קאנדידאטען, ביי וועלכע די רעאקציע איז אפילו א פאזיטיווע

די בעדינגונגען זענען די, וועלכע מיר האבען שוין פריהער דערמאנט, ד. ה. אז ס'איז פריהער אדורכגעפיהרט געווארען אנ'ענערגישע קוראציע און ס'איז אדורך די ענטשפרעכענדע צייט זייט דער ענטשטעהונג פון דער קראנקהייט.

אויב די קראנקהייט איז געקומען מיט א סך יאהרען פריהער, און די צייט פון דער ענטשטעהונג פון מעטא־סיפיליטישע ערקראנקונגען (בערך 10—15 יאהר) איז שוין פערביי, קען מען אננעמען אז דער פאציענט געפינט זיך מחוץ דער סטרעפע פון סכנה. לויט אלע ווארשיינליכקייטען דארף אזא פאציענט נישט קוקען מיט שרעק אויף דער צוקונפט

מיט איינינע חדשים צוריק האט איינער פון די שווייצארישע אינסטיטוטען, וואס פערנעהמען זיך מיט פסיכישע פארשונגען אין פראבלעמען פערעפענטליכט אין דער פרעסע 10 געבאט, וואס קענען העלפען דעם מענש צו זיין גליקליך. איינע פון די ערשטע פון די דאזיגע עשרת הדברות זאגט: „האב חתונה אין דער פריהסטער יוגענד, דאס חתונה האבען דארף זיין די ערשטע און היילינסטע פרייד פון לעבען“.

כ'ווייס נישט, צי נאכ'ן מקיים זיין די 10 געבאט פון דערמאנטען אינסטיטוט, וועט דער מענש באמת זיין גליקליך. אבער אז די דברה וועגען פריה החתונה האבען קען א סך גורם זיין צו א בעסערער און פריידיגער לעבען — דאס איז זיכער. כדי דאס פאמיליען־לעבען זאל זיין א גליקליכעס, מוזען קודם כל — א חוץ רייה אנדערע בעדינגונגען — די צדדים זיין געזונד. א גליקליך פאמיליען - לעבען מיינט א אינערליכע הארמאניע פון פאר־פאלק. איינס פון די עיקר־בעדינגונגען פון דער דאזיגער הארמאניע איז דאס געזונד. פעהלט דאס געזונד, מעגען זיין אלע אנדערע נויטיגע בעדינגונגען, וועט די הארמאניע זיין געשטערט.

געזונד זיין הייסט צונויפגיסען, פעראייניגקייט ליבען דעם אייגענעם ריטם מיט'ן ריטם פון דער וועלט. ווער עס איז קראנק, דער איז ארויס פון טאקט פון דער סימפאניע פון לעבען.

פיניעלע מזיק

גיט לשון

אביך ענק גיזוגט, אז כעב מיך נעמע צין סיים, בב איעך מיעך טאקיש געגימע. כאשוין פארטיג טאגאנצע קלאפירגיצאג. כאשוין א קלעגיום, יאטן איינס אין איינס, אלע ווראדזאנע באליטער. קא ווילקער אב איעך נישט ציגילאזט.

יעגעם שאביס אב איעך מיט מאנע קילעגן פין וואל־קלעגיום גיגאט א פעזאמליג. איעך אליינט אב גיזוגט א מאווע, אבן אלע קילעגן גישריגן: זאל לעיבן אינדזער קונדידאט פיניעלע! פיניעלע מיז זאן א דופיטאט!

נו, אב איעך מיעך זגאדזשעט אין איעך עב ערטשעם זאן א דופיטאט פין שמולן געסעל.

צ'מיינץ, אז איעך על גיין אין סיים אראן, עב איעך שטוצן אזוי ווי די ווילקער קנאל־טיער פין? זאך אזוי לעיבן מיט ענק ציניזאמעט, ווי איעך על זאן דעיר אייגינער פיניעלע, איעך על גיין אין סיים אראן אין דעיער רעב אייגינער או־ראניע וואעס איעך גיי יעץ. אין דעיעם אייגינעם ווינטעל און אין די אייגעגע הויזן — פיניעלע עט בלאבן פיניעלע!

יעץ ווייסט עץ כאדזשביג וואעס איעך ראכן צי טין? כ'גיי וורעמבירן זעלנער'ס פאר ביסיניע. אין מעט זיי אוועקשיקן צין שווארצן קייסער קא אדיס אבאבוק. אינדזערע באליטער יונגלעך עלן דעם טעלעינער פאציילן די עמעסע מאנסע פין שווייגער.

צ'ווייסט פאוואעס איעך טי דוס? וואל איעך לאך ניש קא גראנדיס. אז א יאטל גייט צי צי א פרעמדען טאסטער אין מ'כאפט עיעם בא דער מילוכע, שראט מע: די גאניוולעץ! אין עיר קריגט עבראכן די ביינער אין דינועך זעצט מען עיעם אראן אין יוישיוו אראן אף א יעירל אין אז דעיר טריליעינער ס'מעליני גייט בעגראנדע ציגראטשן א פרעמדע מידינע בא ביסיניע, הייסט דוס בא זיי פיליטיק — א מיהימע זאל אף זיי קימען!

ני, אב איעך בעשלאסן, צי וורעמבירן זעלנעס פין אינדזערע באליטער יאטליך, אזאכינע וואעס קענע לייגן א לאטע, עט מע זיי שיקן קא ביסיניע צין שווארצן קייסער קא אדיס אבאבוק.

יאטן, ווער פין ענק וויל זיך פאשראבן?

דעוואל אצץ מיער א גיטן שאביס אין זאצט איער גיזינט.

פון א נעמער מאכט מען נישט קיין צעבער

· וואס איז די מעשה, וואס דער „עסקן" איקס גיט גישט קיין ענטפער אויף די פארוואור־פען, וואס מ'האט איהם געמאכט?

— אנ'„עסקן" קאן געמען און נישט געבען.

וואר־קל־אנגעז

נראף קאלי.

וואס מיר נויט און פיין און קריזיס?
קיינער וויל פון דעם נישט קלערען;
יעדענס אויג איז איצט געווענדעט
אויפן שטעטעלע לוצערן.

צווישען וועלדער, בערג און בלומען
דארטען ברענגט מען נאכאנאנד
וואונדערבארע שעהנע גרוסען
פון דעם אויפגעלעבטען לאנד.

דארטען רעדען „גענעראלען"
מיט התלהבות, מיט א ברען
הלואי וואלט איך, גראף קאלי,
דארט אין לוצערן געווען.

ליידער בין איך גאר אין „קאלי"
איך, דער ארימער פאעט
כ'וואלט געוויס אהין געפאהרען
האב איך נישט אויף קיין בילעט...

אויס די שטורעמס און די רעגענס,
און פון דוטשע מוסאליני,
גרייטען זיך שוין די חילות
צו דעם קאמף אין אביסיניע..

זיינע שטאלצע „שווארצע" העלדען
זענען גרייט צום קאמף זיך שטעלען
א מלחמה וועט שוין ווערען
סיידען.... ענגלאנד וועט נישט וועלען...

שטיל און רוהיג איז אין דרויסען
מ'הערט קיין מיטינגען אין זאלען,
כאטש עס פליהען נישט קיין בענקלעך
זאלט איהר וויסען: ס'געהט צו וואהלען.

ווי אויף דאטשע אין א רעגען
זיצט דער וועהלער אין דער היים
ס'איז ביי איהם קיין נפקא מינא
ווער ס'וועט פאסאל זיין אין סיים...

מיט קיין לאזונגען קיין שעהנע
וועט מען איהם שוין נישט פערחושן
ווער קיין בענקעל וועט נישט קריגען
איהם דאך וועט מען הייסען קושען...

—=—

פיטעל און טרייטעל

פיטעל: זאג מיר, טרייטעל, האט שוין ביי אונז יודען אויסגעפעהלט פארטייען, וואס מ'האט געמוזט גרינדען א נייע פארטיי „נצא"?

טרייטעל: אודאי האט מען גדארפט, ווארום (די ראשי תבות פון „נצא" מאכט: נאך צוגעפעהלט א נייע.

בעניעלע זאלץ.

דער שעה איז טויט

און דער „אוזשאנד" מוז זיך ס'זיינ'גע

צו דער פירמע וועסטנקנעפעל קומט מיט עטליכע וואכען צוריק אריין א שטייער־בעאמטער, נעמט ארויס דעם נאקאז פלאטניטשי, און פער־לאנגט מ'זאל איהם קוויטירען.

— ליידער קאן איך נישט קוויטירען, ווייל דער שעף איז געשטארבען — האט דער בוכהאלטער געענטפערט.

די היינטיגע וואך קומט ווידער דער זעלבער בעאמטער מיט א ווענזוואניע, אז וועסטנקנעפעל אליין זאל קומען געבען א וויאשניעניע.

— דער שעף קאן נישט קומען, ווייל ער איז נאך אלץ טויט — האט דער בוכהאלטער גע־ענטפערט.

נישט שפייען!

אזוי זאגט דער „קונדס"־חכם

אונזער „קונדס"־חכם זאגט אזוי:

— ביי אונז אין לאדז קאנדידירען איצט צום סיים אזעלכע מענשען, וואס על פי יושר וואלטן זיי אויף די פנים'ער געדארפט טראגען אנ'אויפשריפט נישט שפייען!

אומגליקליכע פרויען, נעבעך!

א גערעכטע טענה פון א יורענע

אין א חסידישען פענסיאנאט זאגט א פרוי צו א מאן:

— אונז פרויען, איז אייביג ערגער פון אייך מאנסבילען. אפילו מיט די עשרת הדברות האט מען אונז, פרויען, אויך בעקזשיוודזשעט.

— מיט וואס?

— אייך מאנסבילען האט מען געגעבען 10 געבאט און אונז נאר 9.

— ווי אזוי?

— נו, יא, וואס געהט אונז פרויען אן דאס געבאט „לא תחמוד אשת רעך"? דאס מיינט מען דאך נאר אייך, מענער!

ביים דאקטאר

דאקטאר: פאניע איקס, אויף וואס בעקלאגט זיך אייער פרוי?

מאן: אייביג אויף מיר.

צווישען גרעזער

— סערוואוס, מאריץ, קאנסט מיר אפשר באר־גען א 10־ערל?

— כ'קאן, אבער קאנען, הייסט נישט וועלען.

— די מיינסט, אז איך וועל דירשיסט ווראש אפגעבען?

— ווילען, הייסט נישט קאנען.

דער קונדס

הומאר •

סאטירע •

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק •

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 197

פרייטאג, דעם 23 אויגוסט 1935

אנ'אומגליק האט איהם געטראפען

ס'ווייב פאהרט צוריק פון דאטשע...

די „פידרערס“

היטלער זאגט: „איך וויַז דער וועלט „שווארץ אויף ווייס“
מוסאָליני זאָגט: איך וועל וויַיזן „ווייס אויף שווארץ“.

סאקראטעס

פונקט אַזוי

— ווי האלט עס מיט׳ן שלום בית?
פונקט ווי ביי איטאליען מיט אַביסיניע דאָג איך ווייס, זאָגט זי: שוואַרץ.

סאקראטעס.

שטיקלעך און ברעקלעך

אַ בעקאַנטער שכור האָט שוין מעהר נישט געקענט גיסען קיין בראָנפען, האָט ער געגאָסען מיט טרערען.

* * *

אַ געוויסע ליעטניטשקע אין קאָלומנע איז אַזוי קארג, אַז זי האָט אָפּגעזאָגט די דינסט, ווייל זי האָט בעמערקט, אַז די לופט דינט איהר.

* * *

דאס שמעקט מיט קרימינאל — האָט געזאָגט אַן׳אַרעסטאַנט, בעת מ׳האָט איהם אָנגעטון דעם אַרעסטאַנטען־מאַנטעל.

ער קאָן נאָך דעמאָראַליזירט ווערן!

גערינג׳ס בעפעהל

מיניסטער גערינג האָט לעצטענס געמאַכט אַן־אינספעקציע איבער אַלע תּפיסות. גערינג האָט פּערזענליך אויסגעפרעגט די אַרעסטאַנטען און מיט זיי געשמועסט.

אַריינקומענדיג אין איינער פון די גרעסטע תּפיסות איז דער פּרייסישער פּרעמיער געגאַנגען פון קאמער צו קאמער.

— איך בין אומשולדיג! — האָט ער אומעטום אין אַלע תּפיסה־קאַמערן, פון יעדען אַרעסטאַנט דאָס אייגענע און דאָס זעלבע געהערט — מען האָט מיך אומשולדיג פאַראורטיילט!

ווען גערינג האָט שוין געוואָלט פאַרלאָזען די לעצטע צעלעס—האָט ער אין אַ פאַרוואָרפענעם ווינקעל ערגעץ זיך אָנגעשטויסען אויף אַן׳איינגעקאַרטשעטען, געשטופּעלטען פאַרשוין.

— ווער ביזט דו? — האָט איהם גערינג געפרעגט — און פאַרוואָס געפינסטו זיך דאָ?

— איך בין אַ מערדער! — האָט יענער געענטפערט.

— די מינוט זאָל מען איהם פון טורמע אַרויסלאָזען! — האָט גערינג געגעבען אַ בעפעהל — ער קען נאָך דאָ דעמאָראַליזירט ווערן... זיין אָרט איז אין די שטורמיסטישע רייהען.

„גאָט שטראָף די יודען!“

אויף פיל עפענטליכע פּלעצער אין דייטשלאַנד האָבען זיך לעצטענס גענומען בעוויַיזן אויפשריפטען: „גאָט שטראָף די יודען“!

אונטער איינעם אַזאַ אויפשריפט, האָט עמיצער צוגעשריבען:

„און מאַך זיי פאַר דייטשען און גיב זיי אַ היטלער“.

כמעט אַ וויסענשאַפטליכע לעקציע

וועלכע קערפּער־טיילען פון מענש האָבען צווישען זיך אַ סך געמיינזאַמעס?

— דער האַלז מיט די פיס.

— פאַרוואָס?

אַז מ׳נעצט איין די פיס, בעקומט מען אַן־ענטצינדונג אין האַלז, און אַז „מ׳נעצט איין“ דעם האַלז, וואַקלען זיך די פיס.

איצעק מאַנגער.

ווי אַזוי מאַהנט מען איין אַ חוב?

פון

ב. קאָוונער

אויב אימיצער איז אייך שולדיג אַטליכע גילדען און ער איילט זיך נישט צו בעצאָהלען, עס פּרעגט נישט ביי איהם, זאָלט איהר טאָן דאָס אייגענע וואָס איך האָב געטון.

וואָס האָב איך געטון?

אָט וועט איהר הערען:

אַ בעקאַנטער מיינער, וואָס מען רופט איהם חיים זשיוויצע, האָט ביי מיר געבאָרגט 50 זלאָטעס אויף אַ חודש צייט.

געהט אַוועק אַ חודש און צוויי און פינף און אַכט חדשים, און מען זעהט נישט דעם פופציגער.

חיים׳ען זעה איך, זיין פרוי, זיינע קינדער, זיין שנור און זיין שנור׳ס עלטערען — אַלעמען זעה איך, נאָר נישט מיינע פאָר גילדען.

מאָהן איך איהם, לאַכט ער; ער לאַכט און איך מאָהן איהם.

פאַל איך אויף אַ פּלאַן: איך וועל איהם אָנקלאָגען און פאַרטיג.

הערט ער אַז איך געה איהם אָנקלאָגען, רופט ער מיך אָפּ אויפ׳ן טעלעפאָן און זאָגט צו מיר:

„קאָוונער, סערדצע, מאַך זיך נישט נאַריש מיט דיינע חכמות; ס׳וועט דיר גאַרנישט אַרויסקומען פון קלאָגען מיך; דער עסק וועט זיך פאַרציהען אין דער לאַנגער באַנק אַריין, דערנאָך קען ערשט די באַנק אָנפּייפען, און דער אַדוואָקאַט וועט נעמען 15 גילדען און דו וועסט דאַרפען שפּעטער מאָהנען אי די פופציג, אי די פופצעהן און אַנדערע קאָסטען, צוזאַמען וועט עס בעטרעפען אַ הונדערטער, און אַ הונדערטער וועט זיין ביי מיר שווער אַרויסצוקריגען, אַ סך שווערער ווי דעם פופציגער, איז שוין גלייכער דו זאָלסט עס לאָזען געהן ווי עס איז געגאַנגען ביז אַהער: דו מאָהן און איך וועל דיך הייסען קומען נאָכאַמאָל מאָרגען, איבערמאָרגען, אין אַ וואָך אַרום, אין אַ חודש אַרום, וואָס אַרט עס דיך? צייט האָסטו, אַ גוטער ברודער ביזטו און די שנור מיינע ליבסטו, קומט מען וואָס אָפטער אין שטוב אַריין, און אויב דו האָסט נישט קיין צייט אַליין צו קומען מאָהנען, קענסטו צושיקען אַ קינד, אַ שוואָגער, אַ בעקאַנטען, אָדער גאָר מאָהנען דורכ׳ן טעלעפאָן.

איך בין זיכער, אַז איך וועל דיר בעצאָהלען דיין חוב; ווען — ווייס איך נישט; אָבער אָנזעצען וועל איך דיר נישט. ערשטענס, זענען מיר גוטע פריינט; צווייטענס, האָבען מיר צווישען זיך אַזעלכע סודות וואָס טאָרען נישט אַרויס אויף דער ליכטיגער וועלט... (איך מיין מכּוח דעם וואַרשאַווער ווייבעל). דריטענס, בין איך איצט דער גבאי פון אונזער שול, וועט מיר גלאַט נישט פּאַסען, איך זאָל דיר אָנזעצען פופציג גילדען.

איז די שכל׳דיגסטע זאַך: וואַרטען אַזוי לאַנג ביז איך וועל האָבען איבעריגע געלד...

אויסגעהערט דעם בעקאַנטען, טראַכט איך; אויב אַזוי, וועט מען אויסאַרבייטען אַן׳אַנדער פּלאַן.

און איך שיק איהם אַריין אַ בריוועל אין פּראָסט מאַמע־לשון:

„חיים! דיינע טענות זענען ביי מיר גאַרנישט ווערט; מיר פערשטעהען די אַרגומענטען דיינע; מיר זענען אַ דאַנקען גאָט, נישט קיין יאַלדען...

איך וויל, אַז דו זאָלסט מיר אין אַ וואָך אַרום אָפּגעבען, וואָס מיר קומט ביי דיר; 75 גילדען: פופציג וואָס מיר קומט און 25 פאַר די שיך וואָס איך האָב שוין צוריסען לויפענדיג צו דיר מאָהנען,

„טאָמער גיסטו מיר ניט אָפּ דאָס געלד אין אַ וואָך אַרום, וועט דיין פרוי און דיינע קינדער און דיין שנור מיט איהרע עלטערען אויסגעפינען דעם סוד מכּוח דער וואַרשאַווער ווייבעל...

„און די מתפּללים פון דיין שול וועלען אויך אייך געפינען דעם סוד.

„איך האָב פאַר דעם סוד מעהר קיין מורא נישט, ווייל מיין פרוי ווייסט שוין פון אַלעס... דער סקאַנדאַל איז שוין אַריבער...

„אָבער ביי דיר האָט זיך נאָך דער סקאַנדאַל נישט אָנגעהויבען,

„און פערגעס נישט, אַז דיין פרוי איז נישט מיינע; מיינע איז קלוג, אינטעליגענט, זי פערשטעהט די הייַנטיגע וועלט;; זי ווייסט, אַז ווען מען האָט אַזאַ מאַן ווי איך בין דאַרף מען פון אַלץ ערוואַרטען; דאָך, מעהר־וועניגער, אַן אינטעליגענטער מענש, אַ מאָדערנער... אָבער דיין ווייב איז אַ גרינע חיה, אַ שטיק פלייש, אָהן שכל, וועסטו זיך אויסריכטען פון איהר אַ ביטער יאָהר.

„די צייטונגען וועלען זיין פול מיט דיר, דיין בילד וועט נישט אַרונטערגעהן פון די צייטונגען.

„אַ קלייניגקייט, אַ יוד וואָס שפּילט אַזאַ ראָלע, וואָס האָט אַ גוטען נאָמען, וואָס איז גבאי פון אַ שוהל, אַזאַ יוד זאָל זיין פערמישט מיט אַ ראָמאַן, מיט אַ וואַרשאַווער ווייבעל...

„און וואָס הערט זיך מכּח דעם מאַן און די צוויי געזונטע ברידער פון דער וואַרשאַווער ווייבעל?

„אָט אָ די דריי חברה קענען פון דיר מאַכען קרעפּעל פלייש אין 5 מינוט צייט! זייערע מוסקולען זענען נישט פון פלייש, נאָר פון שטאָל!

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

קורצער פרייטאג: וואו זענט איהר געווען אַ גאַנצע וואָך, פאַניע שבת הגדול?

שבת הגדול: כ׳בין געווען אויף אורלויב.

קורצער פרייטאג: האָט איהר נישט מורא געהאַט איבערצולאָזען די שטוב אויף הפקר?

שבת הגדול: וואָס האָב איך מורא צו האָבען, אַז אַלץ איז ביי מיר פאַרזיכערט: די קינדער זענען ביי דער באָבע, ס׳ווייב ביי אַ שכן, ס׳מעבעל ביים סעקוועסטראַטאָר און דער פעלץ — אין לאָמבאַרד.

„דו געדענקסט דעם וואָס איז געווען פאַרליבט אין דער אונגאַרישער ווייבעל? מעכעל האָט מען איהם גערופען; ווייסטו וואו ער איז היינט? אין דר׳ערד איז ער; די צוויי ברידער האָבען איהם דער׳הרג׳עט מיט זעקס מאָנאַטען צוריק.

„ווילען זיי דיך אויך אוועקלייגען לעבען מעכלען, מיר צו לענגערע יאָהר! האָב־זשע דאָס גוט אין זינען, חיים, און שיק מיר באַלד אָפּ די 50 גילדען וואָס מיר קומט און 25 פאַר די שיך וואָס איך האָב צוריסען, קומענדיג מאָהנען צו דיר דאָס געלד.

„איצטער ליגט די ברירה ביי דיר; אָדער קלויב זיך אויס דעם וועג פון פרידען, אָדער דעם וועג פון מחלוקות, פון קלעפּ און סקאַנדאַלען.

„איך וועל אָפּוואַרטען פונקט זיבען טעג, נישט איין שעה ווינציגער, און אויב איך וועל נישט קריגען מיין געלד, וועל איך צובלאָזען דאָס העלישע פייער און דו וועסט זיך האָבען צו קראַצען.

„דאָס איז אַלץ וואָס איך האָב דיר צו זאָגען, חיים, איצט איז אַלץ געווענט אָהן דיר.

„די וואָך וועל איך אָנהויבען רעכענען פון דער מינוט ווען איך וועל אַריינוואַרפען דעם בריף אין בריף קעסטעל.

„פון מיר דיין אמת׳ער מאָהנער, ב. קאָוונער.

„פּ. ס. — מעהר וויל איך צו דיר נישט רעדען נישט שרייבען.

אויף מאָרגען אין אָוונד האָט מיך זיינס אַ מיידעל צוגעבראַכט מיינע 50 גילדען.

די 25 גילדען פאַר די שיך, וואָס איך האָב צוריסען, האָב איך איהם געשענקט.

יודען! אויב איינ׳ן קומט געלד און איהר קענט עס נישט אויפמאָהנען, טוט ווי איך האָב געטון; סטראַשעט מיט סודות, מיט פרעמדע ווייבלעך, כמעט יעדער מאַנסביל שרעקט זיך פאַר אַזעלכע סטראַשונקעס.

היינטיגע ברכות

זאָלסט אַזוי געשווינד ווערען בעגליקט, ווי געשווינד ס׳האָט זיך געענדיגט דער דאַנציגער קאָנפליקט.

אַזוי פיל פונט זאָלסט פערמאָגען במזומנים, וויפיל דאָס יודישע פאָלק האָט היינט שונאים

מיט אַזויפיל פּראָצענט זאָלען דיינע געשעפטען ווערען בעסער, מיט וויפיל די יודישע צרות זענען אין דעם יאָהר געוואָרען גרעסער.

אַזוי לייכט זאָל דיר זיין צו דרעהען דיין געשעפטס־ראַד, ווי לייכט ס׳קומט או ענגלאַנד צופיהרען אַלע אין באָד.

זאָל ענגלאַנד האָבען אַזאַ חשק אַריינצולאָזען יודען קיין פּאַלעסטינא, ווי מוסאָליני האָט חשק איינצונעמען אַביסיניע.

א. איטקין.

אַ ראָמאַן פון 1 ביז 10

1זאַם, עלענד און פערפּעלט, וואָס זיין יונג ווייבעל האָט איהם אַ קאָפּ פערגט און אַריינגענומען איהר מוטער אין הויז, האָט שבּתי מיט איהר אַ געשלעג פער4טט, פון וועלכען מען האָט איהר געמוזען מאַכען 5 זאַשטשיקעס.

מען האָט איהם דערפאַר אַרעסטירט און דער ריכטער האָט איהם געגעבען 6 מאָנאַטען. אין דער צייט, וואָס ער איז געזעסען איז זיין פרוי געלעגען געוואָרען מיט אַ 7׳עלע. דערהערענדיג וועגען דעם, האָט ער זיין פרוי שטאַרק פער8טעט אויף דער פראַגע, צי וועט ער מיט איהר וואוינען, האָט ער ענטשיידען געגענטפערט 9, און פערזאָגט אַ 10טען נישט חתונה האָבען מיט מיידלעך, וואָס האָבען נאָך מאַמעס...

„ער“ און „זי“

ער (יפילאָזאָפירט): ס׳זענען דאָ פערשידענע מענשען, וואָס דאַרשטען. איינער דאָרשט נאָך כבוד, אַ צווייטער דאָרשט נאָך רייכטום, אַ דריטער דאָרשט נאָך בילדונג, אַ פערטער דאָרשט נאָך ליבע.

זי: יא, ס׳איז אָבער דאָ איין זאַך, נאָך וואָס אַלע מענשען דאָרשטען.

ער: נאָך וואָס?

זי: נאָך געזאָלצענע הערינג!..

אוודאי אַזוי!

געשפּרעך אין ווישניאָווער וואַלד

מעדעל: אויב דו וועסט וואַגען מיר צו געבן אַ קוש, וועל איך מאַכען אַ געוואַלד.

בחור: ס׳איז דאָך קיינער נישטאָ, ווער וועט דיך הערען?

מעדעל: טא האָסטו ווידער מורא?

אויפן באַהן־הויף

פרוי (צו אַ הער): ענטשולדיגט, מיין הער, אפשר וועט איהר מיר צוהיטען מיין וואַליזקע ביז איך וועל קויפען אַ בילעט ביי דער קאַסע?

— ווי וואַגט איהר? איהר דאַרפט וויסען, אַז איך בין אַ געוועזענער סיים־דעפּוטאַט.

פרוי: נישט מעגליך! ווי קומען צו אייך אַזעלכע אומשולדיגע אויגען?

בעניעלעס 7 חכמות

פון דער וואָך

— 1 —

אויפ׳ן דאָקטוירים־קאָנגרעס אין בריסעל, האָבען די אָנוועזענדע דעלעגאַטען פאַרלאַנגט צו בעזייטיגען די דייטשע פאָהן מיט׳ן האַקענקרייץ.

— ווער נאָך ווי דאָקטוירים ווייסען, אַז דער עפּוש פון האַקענקרייץ איז שעדליך פאַר׳ן מענשליכען מאָגען!

— 2 —

די פּרעסע איז מודיע, אַז פון דייטש אויבערשלעזיען, פליהען שוין אָפּ די פייגעל.

ס׳איז נישט קיין וואונדער, די פייגעל האָבען מורא פאַר די קראָהען.

— 3 —

פון ירושלים מעלדעט מען, אַז אויף דער גרענץ האָט מען ווידער פאַרהאַלטען 50 יודען און זיי איינגעזעצט אין תּפיסה.

— ביי יציאת מצרים איז געווען „וחמושים עלו בני ישראל“, און ביי גאולת בריטאַניען איז וחמשים ישבו בני ישראל.

— 4 —

אין דייטשע שטעט, האָבען די נאַציס אַוועקגעשטעלט פאָטאָגראַפיסטען ביי די יודישע געשעפטען, און פאָטאָגראַפירען יעדען אַריער, וואָס געהט אַריין.

— אַ שאָד די טרחה! אין דייטשלאַנד זענען שוין לאַנג די יודישע פּרנסות „אָפּגענומען“.

— 5 —

דער „פיהרער“ האָט אין אַ רעדע געזאָגט; „מיר זענען שטאַרק, ווייל מיר זענען געבענשט“.

נו יאָ, צו ערשט האָבען זיי זיך צו יודען „געוואַשען“, דערנאָך האָבען זיי זיך אָנגעפרעסען מיט יודיש האָב און גוטס, און איצט האַלטען זיי שוין ביים „בענשען“...

— 9 —

די נאַציס רופען זייערע האַנדוועקער, זיי זאָלען זיך האַלטען ביי דער מלאכה.

און ביז איצט, האָט דען היטלער נישט געקענט די „מלאכה“?

— 7 —

— פאַרוואָס נעמט דייטשלאַנד נישט קיין אַנטייל אין שאַך־טורנע, וואָס קומט איצט פאָר אין וואַרשע?

— ווייל אין דייטשלאַנד גופא, זאָגט שאַפּיש, האַלט עס שוין ביים מאַט.

בעניעלע זאַלץ.

צווישען קינדער

— זאָג מיר, משה׳לע, וואָס פאַראַ בעשעפענישען לעבען אין וואַסער?

— פיש.

— וואָס נאָך?

— זשאַבעס.

— וואָס נאָך?

— די מאַמעשי׳ס ציך,